

ЗА БУКВНИТЕ

КИРИЛО МЕТОДИЕВСКИ ВЕСТНИК

ОПИСМЕНЕХЪ®



ИЗДАВА УНИВЕРСИТЕТЪТ ПО БИБЛИОТЕКОЗНАНИЕ И ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ • ГОДИНА XXXII • БРОЙ 33/НОЕМВРИ 2010 Г.



„Св. Климент и Св. Наум“
Икона от манастира „Св. Наум“ край Охрид (XIV в.)

60 ГОДИНИ
Университет по библиотекознание
и информационни технологии (УНИБИТ)



Юбилеен медал за 60-годишнината на Университета по библиотекознание и информационни технологии (УНИБИТ)



РЕШЕНИЕ

за преобразуване на Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии – София, в Университет по библиотекознание и информационни технологии със седалище София

Народното събрание на основание чл. 9, ал. 2, т. 1 от Закона за висшето образование

РЕШИ:

Преобразува Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии – София, в Университет по библиотекознание и информационни технологии – София.

Решението е прието от 41-ото Народно събрание на 29 септември 2010 г. и е подпечатано с официалния печат на Народното събрание.

Председател на Народното събрание:
Цецка Цачева

Факсимиле от брой 78 на Държавен вестник от 5 октомври 2010 г., в който е публикувано решението на Народното събрание за преобразуване на Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии в университет



На 7 октомври 2010 г. министърът на образованието, науката и младежта Сергей Игнатов се среща с преподаватели и студенти от Университета по библиотекознание и информационни технологии. Той прочете Решението на Народното събрание за преобразуване на Специализираното висше училище в Университет и отговори на въпроси относно образователната реформа

Съпричастни

Три вида академици – с почетния знак на СВУБИТ



Слово на ректора проф. д.и.к. Стоян Денчев за Кирило-Методиевския празник. На снимката (отляво надясно): акад. Благовест Сендов, акад. Кирил Боянов и акад. Петър Кендеров

В дните около Кирило-Методиевския празник очаквани гости на СВУБИТ бяха трима видни български академици – водещи в областта на информационните технологии: акад. Благовест Сендов-бивш председател на Българската академия на науките и бивш посланик на Република България в Япония,

акад. Кирил Боянов-директор на Института по паралелна обработка на информацията при БАН и акад. Петър Кендеров-председател на Международната фондация Св. Св. Кирил и Методий“.

Ректорът на СВУБИТ проф. д-р ик. н. Стоян Денчев връчи почетния знак на СВУБИТ на гостите.

Те представиха в кратко слово своите виждания за бъдещето на информатиката у нас и по света и приносът на СВУБИТ за това.

Показан бе за пръв път документалният филм, посветен на 60-годишнината от създаването на Държавния библиотечарски институт.

Трапеза на духа

Студентска научна конференция

На 21 май 2010 г. в СВУБИТ се състоя VI Студентска научна конференция и изложба на тема „Информация: универсалност и свобода – избор, достъп, прозрачност“. Неин девиз бе „Vitam impendere vero“ – „Да посветим живота си на истината“. Форумът бе посветен на Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост – 24 май и на 60-годишния юбилей на Държавния библиотечарски институт.

В трите секции бяха представени общо 73 доклада: I. Библиотекознание, библиография, книгознание (Катедри: Библиотечни и информационни науки, Библиотечен мениджмънт, Книга и общество); II. Информационни технологии (Катедри: Информационни технологии, Комуникации и сигурност); III. Културно-историческо наследство (Катедра: Културно-историческо наследство). На кръгла маса бяха съобщени създадените от студентите рецензии на справочни, енциклопедични, монографични – традиционни и електронни издания.

Представени бяха създадените във Висшето училище с участието на младите изследователи: портрети на преподавателите от по-старшото поколение (Т. Топалова, Л. Георгиев, С. Ленкова, Е. Златева, Б. Десев, Т. Бончева, М. Василев, В. Младенова, С. Кралев, Т. Арабаджиева, Б. Паунов, Е. Георгиева).

В своето встъпително слово „Шестдесет години библиотечно образование в България“ Ректорът на СВУБИТ проф. д. ик. н. Стоян Денчев представи обобщена картина на информационно-комуникативната сфера и библиотечното дело. Той представи посла-



С поглед към XXI век

нието от 12 септември 1949 г. към курса за библиотекари в научните библиотеки при Народната библиотека „Да създадем новия библиотекар“, отправено от именития ръководител на Българския библиографски институт и съответната катедра в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ проф. Тодор Боров, което естествено последва създаването на 18 септември 1950 г. на ДБИ – прабобраз и предшественик на СВУБИТ.

Присъстващите експерти подчертаха значението на докладите, посветени на морфологичните лингвистични панорами на съществени документи за форми-

рането на гражданското съзнание: Никифор Веселинов, Даниел Николов, Божидар Александров (Информационна картина на ключовите думи в Конституцията на Република България); Веселина Кръстанова (Лингвистично панорамно изследване на Конституцията на САЩ); Ясен Михайлов, Христиана Илиева (Информационна картина на ключовите думи във Всеобщата декларация за правата на човека на ООН). Като на езиково богатство е погледнато и на „История славяноболгарская“: Лора Писарева (Морфологичен анализ на съществителните нарицателни имена); Валентина Въллова (Морфологичен разрез на глаголите, причастията, прилагателните и местоименията).

Студентите предстваха същинската част на своя ежегоден форум с Академичната интертекстуална аксиология „Плетение словес“ (Номо narrans). В нея е представена Трапезата на Словото на българската литература, създадена от проф. д.п.н. Александра Куманова и писателя Николай Василев. Обобщаващо слово произнесе проф. Иван Попов.



Момент от студентския спектакъл. Автор проф. д-р Ал. Куманова

Светилник на българите

Св. Наум Охридски – велик български просветител

Светлина Николова – директор
на Кирило-Методиевския научен център при БАН

На 21 и 22 юни 2010 г. Българската академия на науките и Кирило-Методиевският научен център с подкрепата на Министерството на образованието, младежта и науката уредиха тържествено честване с научна конференция за 1100-годишнината от кончината на Св. Наум Охридски. Приветствие към конференцията от името на ръководството на БАН прочете нейния зам.-председател чл.-кор. проф. Атанас Атанасов.

Присъстваха заместник-председателят на Народното събрание Георги Пирински, председателят на Комисията по образование, науката и въпросите на децата, младежта и спорта Огнян Стоичков, кметът на София Йорданка Фандъкова.

В научната конференция взеха участие утвърдени и млади учени: Георги Попов, Илия Илиев, Иван Желев, Славия Бърлиева, Десислава Атанасова, Бойка Мирчева, Андрей Бобев, Екатерина Анастасова, Димо Чешмеджиев, Таня Илиева. Докладите се издават в самостоятелен сборник.

Изтъкнатият Кирило-Методиев ученик Св. Наум Охридски е един от книжовниците, положили основите на т.нар. Плиско-Преславски книжовен център, откъдето славянската писменост и култура се разпространяват в целия ареал на източните и южните славянски народи. След това, изпратен от новия български княз Симеон в юго-западните предели на българската държава, се труди всеотдайно в Охрид, заедно със св. Климент, за българската просвета и книжовност. Тук тези двама най-изтъкнати Кирило-Методиеви ученици създават и развиват втория важен български културен център от края на IX-началото на X в. – т.нар. Охридска книжовна школа. Така Наум става един от строителите на българската книжовност в края на IX-началото на X в. – периодът, който европейските учени още през първата половина на XIX в. определят като „Златен век“.

Днес са известни съвсем малко конкретни данни за живота и дейността на този „светилник на българите“, както е наречен в Службата за светеца. Според Второто славянско житие на св. Наум, познато по ръкопис от XVI в., но възникнало вероятно през периода XII–XIV в., той е роден в Мизия (Северна България), и е следвал славянските апостоли от заминаването им за Велика Моравия до края на живота им навсякъде. Наум е сред онези Кирило-Методиеви ученици, които отиват в края на 867 – началото на 868 г. в Рим заедно със своите учители и тук са ръкоположени за свещеници и дякони. Според Пространното житие на Св. Кирил ръкополагането е извършено по нареждане на папа Адриан II (867–872) от двама видни дейци на Римската църква – епископа на Порто Формоза, папски легат в България през 866 г., и епископа на Велетри Гаудерик, един от най-близките сътрудници на папата. В Рим Наум взема участие в богослужението на славянски език, отслужено след освещаването на славянските книги от папата. Изворите споменават за участието му в службите в главния храм на Римската църква – събора „Св.Петър“ и в църквата „Св.Павел“, но можем да предполагаем, че е участвал и в службите



Лого на Кирило-Методиевския център

С решение на Общото събрание на БАН от 14 юни 2010 г. Кирило-Методиевският научен център продължава да съществува като самостоятелно академично звено.

в две римски църкви – „Св.Петронилла“ и „Св.Андрей“ (днес – „Сан Грегорио ал Челио“). Счита се, че именно в Рим той е написал през 868 г. единствената позната днес негова творба – Канона за апостол Андрей.

Тук двамата с Климент едновременно са посветени в църковен сан и до края на живота си Наум остава верен съратник на първия епископ-славянин в българските земи. Тесните приятелски връзки между Климент и Наум са специално подчертани в източниците. В най-старото житие на Св. Наум, написано в България през X в. от неизвестен техен последовател, презвитер Наум е наречен „брат, другар и състрадалец на този блажен Климент“. А според обширното гръцко житие на Св. Наум, което най-вероятно е дело на охридския архиепископ от XIII в. Константин Кавасила „великият Климент... избра за другар ревностния като него в думи и дела Наум“, а в Службата за Св. Наум, написана може би от същия гръцки автор, се съобщава, че „божественият Наум бе помощник на светия Климент“.

След смъртта на Кирил в Рим Наум продължава своя път с брат му Методий. До смъртта на Методий той се е занимавал усърдно с просветителска дейност и е бил един от най-близките негови сътрудници в борбата за разпространение на славянската писменост в Панония и Велика Моравия. Тежките изпитания, на които са подложени Кирило-Методиевите ученици след кончината на Методий, са споделени в пълна мяра и от Наум. Ето какво пише Теофилакт Охридски: „Когато пристигнали при Борис, те били приети с почит и както трябвало да бъдат приети почитени във всяко отношение и уважавани мъже, и били разпитани за случилото се с тях. Те разказали всичко отначало до край, без да пропуснат нещо. След като князът изслушал това, той много благодарил на Бога, че му е изпратил такива служители като благодетели на България и че ѝ е подарил за учители и устроители на вярата не случайни лица, а изповедници и мъченици...“

Заедно с други Кирило-Методиеви ученици Наум е приет в Плиска радушно от княз Борис и незабавно се включва активно в духовния живот на българската столица. Освен проповедник, в Плиска Наум е и един от организаторите на книжовния живот, стожер в изграждането и развитието на писмената култура, строена върху основата на Кирило-Методиевия старобългарски език. През 893 г. новият български княз Симеон го изпраща в Охридско вместо Климент, който е ръкоположен за епископ. Тук той учителства 7 години и построява манастира „Св. Архангели“ на брега на Охридското езеро. Авторът на обширното гръцко житие изтъква: „Климент проповядваше в българските предели, водейки със себе си като съратник в големите дела и помощник божествения Наум. Наум беше всичко за него... Той отиваше навсякъде и подкрепяше хората, до които достигна гласът на тяхното учение“.

През 900 г. Наум се оттегля в построяния от него манастир и прекарва тук до смъртта си, приемайки преди това монашество. Книжовните паметници са запазили точната дата на неговата кончина – 23 декември 910 година.

Продължаването на традициите на славянските първоучители Кирил и Методий, довела в България с общите усилия на техните ученици и последователи до окончателното възприемане на славянската писменост, извежда Св. Наум сред личностите, допринесли най-много да се отмени използването в църковния и културния живот на гръцкия език. Така той става един от стълбовете в процеса на демократизация на културния живот в България в края на IX – началото на X в., процес, който без съмнение има голямо значение и за разпространението на славянската писменост.



„Сакрални миниатюри“. Худ. Татяна Николова-Хюстън



„Св. Наум Охридски“. Стенопис от църквата „Успение Богородично“ в Зографския манастир на Света гора (1764)



Черквата „Св. Наум Охридски Чудотворец“ при езерото на софийския квартал „Дружба“ е осветена през 2003 г. Неин предстоятел е иконом Христо Будин



„Св. Наум Охридски Чудотворец“. Храмова икона на едноименната църква

Успение Наумово

Божествена литургия за прослава на Светителя

Стобийски епископ Наум – главен секретар на Светия Синод на Българската православна църква

На 20 юни 2010 г. – денят, в който по календара на Българската православна църква се отдава почит към Св. Наум Охридски Чудотворец, в едноименната софийска църква бе отслужена божествена литургия за 1100-та година от Успението на Светителя.

На днешния ден, когато Православната ни църква чества паметта на Преподобния Наум Охридски, с благословението на Негово Свещество Българския патриарх и Софийски митрополит Максим, заедно с Негово Преосвещенство Знеполския епископ Йоан, викарий на Софийската света митрополия, отслужихме тук, както вече стана традиция за празника на Преподобния наш отец Наум, света Божествена литургия в този малък, но китен храм, в който всеки от нас и всеки от вас, които редовно го посещавате, намира своята утеха в молитвата и в молбата си към Преподобния наш отец.

Всички знаем, че Преподобни Наум Охридски е бил ученик на Светите Братя, всички знаем, че след Моравската мисия, той намира прием, заедно със Св. Климент, в двора на Българския княз и всички знаем, че след издигането на свети Климент за Велички епископ, Князът изпраща Преподобния отец Наум, който вече е разработил и положил здрави основи на Преславската книжовна школа, да преподава вместо своя дългогодишен приятел и съработник Климент в Охридска книжовна школа.

Забележителна е тази година, в която сме сега – 2010-та, защото през тази година Българската православна църква чества много забележителни годишнини: 1140-годишнина от своето основаване, 140-годишнина от възстановяването на независимостта на Българската църква под формата на Екзархия, 1110-годишнина от успението на преподобния Наум Охридски, 65-годишнина от вдигането на схизмата и много други бележити годишнини, които украсяват Българската православна църква и я нареждат на достойно място в семейството на Православните църкви, защото Българската православна църква не само е основана, но тя е градена със жертвите, с готовността, с молитвите, с грижите на всички знайни и незнайни архиереи, свещеници, монаси, мъченици и преподобни, които през вековете са просияли в нея и по този начин са изградили нейната снага, за да имаме такава Българска православна църква, устояла на бурите на вековете, устояла през цялото петвековно робство, не под името Българска Патриаршия или Българска Екзархия, но под името Охридска Архиепископия, запазила свободолюбивия дух на нашите предци и подготвила пътят, по който нашите възрожденци преминаха, за да възкресят Българската църква като Екзархия.

Свети Наум, както и останалите светии – преподобни и праведни, е вложил своята дан в служба на



Знеполският епископ Йоан, викарий на Софийска митрополия, подстрига трима иподякони

Българската православна църква, но своята дан в полето на учението. Защото за нас, той е известен като книжовник – истински последовател и носител на свящото Кирило-Методиево дело. Свети Наум завършва живота си през 910-та година в построения от него манастир на Охридското езеро, който, вместо манастир „Свети Архангели“, както е посветен, мнозина от нас познават и почитат като манастира „Свети Наум Охридски“.



Официален печат на Българската патриаршия, възстановена на 10 май 1951 г., в навечерието на празника на Св. равноапостолни Методий и Кирил

Древнопросиялата Стобийска епархия е обхващала района около днешния град Велес в Македония.

Там е живял и дядото на епископ Наум, който е носил същото име.

Като лично име то е широко разпространено и в наши дни, заедно с името Климент или Климе.

Епископ Наум произнася проповед

По молитвите на Преподобния, нека Бог да дарува на всички нас утеха, здраве, дълъг и благодатен духовен живот, за да търсим и да продължаваме да вървим по пътя към спасението.

Честит и благословен да бъде празника на Свети Наум за всички нас, които сме се събрали в неговия храм!

Честит празник!

А м и н.

Хилядолетна почит

Извори за живота и делото на Св. Наум Охридски

Неслучайно Св. Наум е една от популярните фигури в българската културна история и както като творец, така и като личност е известен далече извън пределите на българското царство.

Неговата единствена позната днес творба – Канонът за Св. Апостол Андрей загатва за разпространението на неговото творчество сред другите славянски народи. Най-старият кодекс, в който е поместен пълният му текст, е сръбски, от XIII в., но в основата му лежи български ръкопис, пряко свързан с глаголическата традиция. Вторият известен пълнен препис е руски от края на XIV-началото на XV век. До днес са намерени още два частични сръбски преписа от XIII и XIV в. и един български от XV век.

Забележително е присъствието на Св. Наум в гръцката ръкописна и печатна книжнина, създадена и разпространявана от охридските архиепископи между XI и XVIII в. Всъщност именно от нея днес черпим най-много сведения за живота и делото му. Най-ранният сред тях-Пространното житие на Св. Климент от Теофилакт Охридски, написано в края на XI в., се разпространява интензивно в гръцката ръкописна традиция главно между XIV и XVI в. Обширното гръцко житие е познато от един ръкопис от 1646 г. Съществува и второ, съкратено гръцко житие. То е известно от три печатни издания – първото е публикувано във Венеция през 1695 г. от свещеника Йоан Халкевс, а другите две – в несъществуващия днес град Мосхопол в Югоизточна Албания, недалече от днешния гр. Корча през 1740 и 1742 г. Гръцките книжовници пишат и химнични произведения за св. Наум. Тези богослужебни песнопения по правило два е поместени в същите ръкописи и печатни издания, в които се намират житията, автори на техните пълни текстове са най-вероятно охридските архиепископи Константин Кавасила от XIII в. и Григорий от началото на XIV в. Особено впечатление прави фактът, че без изключение те изразяват преклонение и дълбока почит към великия просветител на българите, живял и работил почти две десетилетия в югозападните предели на България в непосредствена близост до земите на Елада и са разпространявани чак до XVIII век.

Заслужава да се припомни, че именно в Охридската архиепископия се е появила и датата 20 юни като дата на празника на св. Наум поради желанието да му се придаде по-голяма тържественост, тъй като първоначално установения на датата на смъртта му празник – 23 декември неизбежно се засенчва от непосредствената близост на един от най-големите християнски празници – Рождество Христово. Това преместване е фиксирано в един за съжаление изчезнал документ на охридския архиепископ Йоасаф (1716-1719 – 1745-1747), който е бил препис от много по-ранен текст с неизвестен автор, създаден твърде вероятно през

XIIIв. по инициатива на тогавашния охридски архиепископ Константин Кавасила.

Високият авторитет на Св. Наум сред гръцкия клир на Охридската архиепископия, която всъщност е центърът на неговата богослужебна прослава, естествено не се оформя независимо от огромния престиж, който той има сред местното българско население. Очевидно наскоро след смъртта си е канонизиран за светец от българската църква, тъй като първото житие, посветено нему, се появява още през X в. Единственият негов текст, известен досега, също се намира в ръкопис, създаден в земите, населявани от българи – той е дело на поп Иван Милошев и брат му Никола, които го преписват през XV в. в с. Пископие, Дебърско.

Многобройни зографи запечатват лика му в икони и стенописи през цялото Средновековие. Най-ранните датирани изображения се намират в стенописите на църквата „Св. Богородица“-Заум от 1361

г. и в църквата „Мали Св.Климент“ в Охрид от 1378 г.

От XIVв. датира и една прекрасна двустранна литийна икона на св. Наум и св. Климент, днес в галерията до църквата „Св. Богородица Перивлептос“ (днес „Св.Климент“) в Охрид, от която ни гледа един умен, вглъбен и интелигентен човек и в същото време – твърда и решителна личност.

Изображения на Св. Наум се откриват чак до XX в. в Албания и Гърция.

Несъмнено обаче едно от най-забележителните свидетелства за необикновения авторитет и значение на делото на св. Наум за българския народ е фактът, че до ден днешен народната памет пази спомена за него, независимо от писмената традиция под формата на предания и легенди.

Из доклада на Светлина Николова пред тържественото честване на 1100-годишнината от кончината на Св. Наум Охридски в Българската академия на науките, 21 юни 2010 г.

Събрат, другар, състрадалец

Първо и най-старо житие на Наум

Месец декември, 23-и. Помен за преподобния наш отец Наум.

Братя, нека да не остане без помен и презвитер Наум, този брат, другар и състрадалец на блажения Климент, с когото претърпя много беди и страдания от еретиците.

Когато назначиха Климент за епископ, същият благоверен цар Симеон изпрати другаря му Наум да учителства вместо него. И той ... построи манастир – черквата „Свети Архангели“ – при извора на Бялото море и учителства 7 години. Напусна учителството и отиде в манастира, гдето живя 10 години. И преди смъртта си прие монашески образ. Така почина в Господа с мир на 23 декември. А и това нека се знае: презвитер Наум почина 6 години преди епископ Климент.

Превод на новобългарски език Куйо Куев

Второ житие на Наум

Месец декември, 23-и, помен за нашия преподобен и богоносен отец Наум, велик чудотворец в Деволския Ливан, близо до град Охрид.

Този преподобен и велик отец Наум израсна в Мизия. И съгласно с възпитанието от благородните си родители той счете благородството и богатството за плевели и се присъедини към равноапостолите Константин Философ и брата му Методий, които обикаляха и наставляваха мизийския и далматинския род, вървейки с тях навред, та чак и до стария Рим.

И там по откровение Божие блаженият папа Адриан ги посрещна тържествено извън града с целия сбор от църковни и градски първенци. Бог показва много чудеса и изцеления и прослави своите светци. След това те изпяха божествената литургия и папата подстрига Константин Философ в иночество, като го нарече Кирил, и го назначи за свещеник, а Методий ръкоположи за архиепископ на Моравия и на цяла Панония.

След извършване на литургия над всичките книги, преведени от гръцки на български език, папата ги показа на всички, а и самите книги се разгръщаха и показваха.

И папата рече:

„Благословен е Бог! Тези книги са истински жертвоприношения от животни и угодни Богу.“

След това ръкоположи и Климент, и Наум заедно с останалите за свещеници и дякони и заповяда да се извърши целият ред вечерен и утринен по българския текст във великия храм на светите апостоли Петър и Павел.

А Наум и Климент дойдоха в илирийските и лихнидонките страни. И в Деволския Ливан, накрая на езерото на Охридския град, в междуречието, Наум съгради голяма обител и храм на чиноначалника Архангел Михаил и на всички небесни сили със средствата и повелението на благочестивия български цар Михаил – Борис и неговия син цар Симеон в годината 6413 (905). И след като устрои всичко благоугодно Богу, почина там блаженият Наум в дълбока старост и предаде душата си в Божиите ръце на 23 декември.

Преведе на новобългарски език Куйо Куев



„Сакрални миниатюри“. Худ. Татяна Николова-Хюстън

Епископ Константин Преславски

Учително евангелие

Предисловие

Поради това и аз, скромният Константин, като се уверих в това от твоите молби, брате Науме, и казаните по-горе заповеди, преклоних се пред твоето смирение...

(X в.)

Константин Кавасила

Охридски архиепископ

Служба за Св. Наум

Отдавайки ти дължимото, Науме, българската земя почита паметта ти, понеже си неин водител към светлината.

Людете български, преподобни, седящи по-рано в тъматата на люто неверие, чрез теб видяха светлината на разума и заради това почитаме паметта ти с радостни сладкопения.

Последовател бидейки на вярата на учителите, ти, Преподобни, на българските земи от младини посвети трудовете и страданията си.

(XIII в.)

От 8 до 13 октомври 1990 г. БАН и Кирило-Методиевският научен център уредиха в Етрополе международен симпозиум за 1080-та годишнина от кончината на Св. Наум Охридски. В него взеха участие 58 учени от Австралия, Белгия, България, Германия, Гърция, Русия, Украйна и Унгария: Френсис Томсън, Надежда Драгова, Константинос Нихоритис, Йоанис Тарнанидис, Игор Калиганов, Раля Цейтли, Герхард Подскалски, Имре Тот, Йодон Хоргоши, Вилен Горски, Ярослав Стратий, Евгений Водолазкин, Елена Сирцова и българските учени Стефан Кожухаров, Божидар Райков, Михаил Бъчваров, Екатерина Дограмаджиева, Николай Цв. Кочев, Светлина Николова, Ангелина Минчева, Иван Добрев, Иван Буюклиев, Боряна Христова, Илия Илиев, Андрей Бояджиев, Бойка Мирчева, Елка Мирчева, а също и акад. Петър Динеков.

На 29 и 30 октомври 2010 г.

научният център

„Преславска книжовна школа“

при Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“ урежда международен научен симпозиум

„Хиляда и сто години от Успението на Св. Наум Охридски“.



„Св. Троица“. Худ. Ива Мошкова



„Св. Климент Охридски“. Икона от олтара на църквата „Св. Георги“ в град Науса, Гърция. (1852). Публикува се за първи път

На 21 и 22 май 2010 г. в Духовния център на Аминтео, Гърция, се състоя международен симпозиум на тема „Културното наследство на Св. Св. Кирил и Методий и тяхната роля за изграждане на общността между народите на Европа“.

От българска страна с доклади участваха проф. д-р Георги Попов от Богословския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, проф. д-р Димитър Кенанов от Великотърновския университет „Св. Св. Кирил и Методий“, проф. д-р Анисава Милтенова от Института по литература при Българската академия на науките, Тодор Тодоров и Ваня Сапунджиева от Богословския факултет на Великотърновския университет „Св. Св. Кирил и Методий“.

Наричан „Златният“

Кой е авторът на Пространното Климентово житие и дали за Св. Климент е написано то?

Доц. д. филол. н. Николай Димков

От запазените гръцки ръкописи на „Пространното житие“ за негов автор се посочва Теофилакт Български, който застава начело на Охридската архиепископия между 1089 и 1126 година. Освен в Охридския и Московския пълнен ръкопис, той е посочен за автор и в ръкописа на Иверския светогорски манастир (№ 382) и в първия ръкопис на Дионисиевия светогорски манастир (№ 274), а също и в печатните издания от Мосхопол (1742) и от Виена (1802). Ватиканският ръкопис и вторият ръкопис от Дионисиевия манастир (№ 280) са без автор. Някои несъответствия в текста пораждат спорове относно авторството на Пространното Климентово житие, които още не са разрешени окончателно въпреки категоричното твърдение на Александър Милев. Последният проследява всички схващания за и против авторството на Теофилакт.

Йосиф Добровски отхвърля авторството на Теофилакт. Според него неизвестният автор не е бил даже „и ученик на Климент“ и е живял след Теофилакт. За Михаил Погодин твърдението, че неизвестният автор е Климентов ученик, е добавено по-късно. Франц Миклошич изобщо не допуска Теофилакт за автор. Авторът можело да е пряк ученик на Св. Климент. Осип Бодянский се придържа към схващането на Миклошич, но си задава един твърде дискуссионен въпрос: какво кара българин да описва живота на учителя си на гръцки? И тук Бодянский стига до схващането, в което според мен има много истина: най-напред житието е написано на славянски (респективно на старобългарски) и впоследствие е преведено на гръцки. Евгений Голубински също отрича авторството на Теофилакт. Авторът според него е „по-късен невежествено-безсрамен гръцки фалшификатор.“

За Теофилактово авторство най-напред от славистите се изказва Павел Шафарик. В своята книга „Расцвет славянской письменности в Болгарии“ той приема, че Теофилакт използва по-стар славянски текст на Климентов ученик, който преразказва и поправя. Схващането на авторитетния славист се налага и привлича много последователи. Александър Хилфердинг защитава авторството на Климентов ученик и гръцката редакция на Теофилакт. За него последният е „знаменит писател на XI век“, а Пространното житие „носи в себе си всички признаци на достоверно историческо повествование“. Такова е мнението и на В. А. Билбасов. А. Воронов, като отхвърля възможността за славянски ръкопис, дело на Климентов ученик, приема категорично за автор Теофилакт: „Пространното житие на Св. Климент не е написано от славянин, а от грък, не през X век от непосредствен ученик на св. Климент, а към 1090 г. и със сигурност може да бъде отнесено

към произведенията на блажения Теофилакт.“ Н. Л. Туницки допълва схващанията на Воронов.

Интересни наблюдения прави М. Жужи. Характеризирайки Теофилакт като писател, който пише често за други автори, допуска, че върху основата на славянското житие той съставя „ново и по-об-



Доц. д-р Николай Димков

ширно“. Ян Станислав е почти на същото мнение. Двете писателски индивидуалности в неговия текст подсказват за двама отделни автори. Славянският книжовник е автор на онова, което се отнася до Св. Св. Кирил и Методий, учениците им и конкретно Св. Климент.

В „Исторически преглед на Българската църква от самото ѝ начало и до днес“ Марин Дринов се изказва категорично, че житието е написано от Климентов ученик, а Теофилакт го превежда от български на гръцки език. Йордан Иванов след известни съмнения приема Теофилакт за автор на Пространното житие. Александър Теодоров-Балан и Васил Златарски също са категорични за авторството на Теофилакт.

Един внимателен прочит на житието показва, че то има пет микроструктурни гнезда, върху които е изграден целият макротекст. Ако се тръгне по параграфите, които са 80 на брой според пълния текст на Охридския ръкопис, издаден от Н. Л. Туницки и по-късно използван от Ал. Милев, той би изглеждал така:

I. Дейността на двамата братя Св. Св. Кирил и Методий (1-12);

II. Дейността на Св. Методий (13-23);

III. Религиозни спорове на учениците (24-34);

IV. Гонение на учениците на Св. Методий и заминаването им за България (35-52);

V. Дейността на Св. Климент в Югозападна България и неговата смърт (53-80).

Става ясно, че само 27 параграфа са посветени изцяло на Св. Климент, предимно за работата му в Югозападна България. Към тях могат да се прибавят още шест – от параграф 48 до 53, но те се отнасят за пребиваването на учениците в столицата Плиска. Около една трета от тях са посветени конкретно на Св. Климент. Явно тук има нещо, на което славис-

тиката още не може да даде категоричен отговор поради липсата на писмени документи, ако това е възможно.

След като Йордан Иванов открива през 1906 г. славянското, най-старо житие на Св. Наум, стана ясно и за съществуването на Климентово житие от същия автор, което не е стигнало до нас. Вече различията в Пространното житие частично могат да бъдат обяснени – обединени са два различни текста за Св. Св. Кирил и Методий и за Св. Климент и към тях прибавени новите добавки и коментари от Теофилакт или някой друг грък. В такъв случай може да се обясни както положителното отношение към българите, а също и негативното отношение към тях. Така се е получило съжителството на две коренно различни мнения. Иначе не може по друг начин да се оценяват българите, дори ако ще основният текст да е сложен от различни части. В житийната литература това е недопустимо, недопустимо е и във всеки богословски текст.

Заглавието на Пространното житие също не отговаря на текста, за който се отнася. То визира само Св. Климент, като изпуска основните личности – Св. Св. Кирил и Методий. Изпускат се и учениците на братята.

Допускат се следните възможности.

Първо. Авторът на най-старото житие на Св. Наум и на Славянското житие на Св. Климент е един и същ.

Второ. Пространното житие е компилация от текст или текстове за Св. Св. Кирил и Методий и от Славянското житие за Св. Климент.

Трето. Пространното житие не е написано специално нито за Светите братя, нито за Св. Климент, а е съкратена версия за важни моменти от делата им, което личи и от заглавието му, и от самото съдържание.

Четвърто. Архиепископ Теофилакт (или някой друг грък) коментира отделни моменти, редактира и превежда изцяло житието на гръцки език.

Пето. На Теофилакт или на по-късния преводач на текста му е бил нужен акцент върху живота и делото на Св. Климент и това е сторено само чрез промяна на заглавието. Иначе поправачът (редакторът) не се е решил на една по-смела постъпка – да съкрати текста и да го ограничи с личността на Св. Климент. Авторитетът на Светите братя и на техните ученици е бил нужен, за да се види цялото им дело.

Авторът е преподавател по възрожденска литература в Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“ и управител на Издателство „Добри Войников“ в Шумен.

Словото пребъдва

Научният проект „История и историзъм в православния славянски свят. Изследване на идеите за история“

„Защото „всяка плът е като трева, и всяка човешка слава – като цвят у трева; изсъхна тревата, и цветът ѝ олетя; но словото Господне пребъдва довеки; а това е словото, което е вам благовестено“.

Първо съборно послание на Свети апостол Петра
Глава 1, стихове 24 и 25

Интернет страница на проекта: www.cyrillomethodiana.uni.sofia.bg

Проектът е финансиран от Националния фонд „Научни изследвания“ и предвижда изграждането на Център за върхови постижения по медиевистика – една научна област, в която българските изследователи имат забележителни постижения и висок международен престиж. Изпълнява се от изследователски консорциум под ръководството на проф. дфн Анна-Мария Тотоманова от Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Екипът включва както утвърдени, така и млади учени от различни – наши и чужди – институции и с различен профил – историци, филолози, философи, антрополози, културолози.

Научноизследователската програма на Центъра е съсредоточена в една актуална през последните десетилетия област – славянската православна историография, като се обръща особено внимание на историософските и философските измерения на взаимодействието между славянската представа за история и заетия от Византия историографски модел.

Програмата обхваща следните задачи: Изследване на славяно-византийския модел на историографията и пътищата на неговата адаптация и разпространение в Югоизточна Европа. (Особено място се отделя на ролята на България в този процес); Контактни зони на влияние и взаимопроникване между православната историческа парадигма и тази на мюсюлмани и католици; Изследване на средновековната концепция за съществуването на света като осъществяване на Божия промисъл. Национални

исторически митове и доктрини през Средновековието. Апокрифи и народни (автохтонни) извори и отношението им към официалната историография; Античността в историческата концепция на православните славяни. Издирване на нови извори (славянски и неславянски) и на нови преписи на познати в науката текстове; Изготвяне на актуален списък на средновековните извори за историята, философията и културата на България. Издаване на текстовете на изворите и тяхното включване в цялостната концепция за бази от данни, придружена с метаинформация (библиографски сведения, терминологични речници, онтологична структура на термините) и лингвистична среда (граматични анотации и речници).

Към проблемите на историографията и историческото познание се подхожда интердисциплинарно, като се акцентира върху следната изследователска проблематика:

1. Проследяване на античните топоси в средновековните извори. Преходът от античност към Средновековието. Рецепцията на античното знание в славянска среда.

2. Библейският ключ в средновековните исторически съчинения. Ролята на историографията за възстановяването на ранните славянски библейски преводи.

3. Концепцията за света като история и география. Пространствено-времеви континуум.

4. Различните географски представи за света.

5. Морфологичната адаптация на личните и географски имена с оглед датирането на съответните



Лого на проекта

текстове и установяването на техния произход.

6. Реални и легендарни личности и владетели в Средновековието.

7. Календарната система в Средновековието. Следи от прабългарски календар и други летобройни системи в православната славянска историография.

8. Идеята за „Третия Рим“.

9. Държавническият модел. Владетелят и държавата в историята.

Научните задачи на Центъра се осъществяват чрез прилагането на модерни електронни технологии. В момента се изгражда единна интердисциплинарна информационна система, която ще обедини наличните и ще създаде нови научни ресурси, подпомогачи анализа, синтеза и популяризирането на средновековните езици, историческите извори, философските съчинения и културните артефакти. Изграждането на подобна система ще улесни достъпа до данни за Средновековието и ще допринесе за създаването на нови университетски курсове, както и за промяната в съществуващите преподавателски практики на обучение в отделните дисциплини. Важна съставна част от изграждането на Центъра за върхови научни постижения е осигуряването на достъп до труднодостъпни и редки научни източници.

Центърът разполага с компютърна и дигитализационна техника и специализиран софтуер.



„Сакрални миниатюри“. Худ. Татяна Николова-Хюстън

„История и книжнина“

Издателска поредица

„Дойдох в понеделник по пладне.
И възлязох на църквата.
И написах!“

Каменен надпис на старобългарски език
от манастира в Равна (IX в.)

Поредицата е замислена като неотделима част от проекта, който проследява възникването и развитието на историческата концепция на православните славяни и връзката ѝ с византийския историографски модел, като търси проекциите на средновековното схващане за историята в съвременните исторически доктрини и митове на българи, руси и сърби. Търсят се и допирните точки на православната славянска историография с други историографски традиции – най-вече католическата и ислямската. Затова и поредицата включва разнообразни по жанр и подход изследвания – от издания и тълкувания на средновековни хроники и сказания, анализ на исторически документи от наши и чужди извори, монографии за средновековната книжовност и словесност и за административното устройство на Първата българска държава – до изследвания на съвременни литературни творби с историческа тематика.

Поредицата включва 11 книги и е предназначена за широк кръг специалисти – медиевисти, историци, филолози, културолози, антрополози, както и за всички онези, които се интересуват от православната славянска старина. До момента са излезли следните книги: „Владетел и книжнина“ на Нина Гагова, „Житие на българския антихрист“ на Веселин Грудков, „Владетели и администрация в ранносредновековна България“ на Татяна Славова, „Младостта на цар Симеон“ от Христо Трендафилов, „Борилов синодик. Издание и превод“ от Иван Божилов, Анна-Мария Тотоманова и Иван БиляРСки.

Подготвя се също електронно издание на един от най-важните славянски историографски паметници-Архивния хронограф, чийто протограф възхожда към Симеонова България.



О, Клименте свети!

Химн за Св. Климент Охридски Стилиян Чилингиров

На неразделни роден край
звездата и възхода!
Чрез твоя дух народа
през цели векове мечтай
простор и висоти
о, Клименте свети!
И облак нееднаж смрачи
небето му красиво;
и чашата горчива

изпи с насълзени очи –
но страж му беше ти,
о, Клименте, свети!
И твоя подвиг векове
запази в родно слово.
Сега той бѣдно ново
в борба за родний дух кове,
тъй, както нявга ти,
о, Клименте, свети!



От 26 юли до 4 август 2010 г. в град Трявна проектът организира *Международна лятна школа по палеославистика и медиевистика*. Програмата на школата беше насочена към докторанти и постдокторанти в областта на медиевистиката и палеославистиката – филолози, историци, културолози – и включваше лекции на водещи специалисти от Италия, Русия, Полша, Сърбия и България. Особен интерес предизвикаха лекциите на Александър Наумов (професор в университетите на Венеция и Краков), проф. Тибор Живкович (директор на Института за история в Белград), проф. Дмитрий Поливянный (заместник ректор на Ивановския държавен университет, Русия), ст. н. с. Светлина Николова (директор на Кирило-Методиевския научен център при БАН), доц. Кирил Максимович (Руска академия на науките, Москва), доц. Надежда Милутенко (Санкт-Петербургски държавен университет, Русия), проф. Георги Минчев (университетът на град Лодз, Полша), проф. дфн Татяна Славова (Софийски университет).

Постиганията на българските учени в изследването на историографската проблематика бяха представени от проф. Анна-Мария Тотоманова, доц. Ростислав Станков и доц. Вася Велинова – всички от СУ „Св. Климент Охридски“. Проф. Георги Димитров и доц. Александър Кьосев (СУ) допринесоха за интердисциплинарността на школата, като потърсиха съвременните измерения на концепцията за история и историческо време.



„Вход Господен в Йерусалим“. Худ. Ива Мошкова

Щастлива съдба

На 14 юли 2010 г. в Консулството на Република България в Мюнхен тържествено беше връчено свидетелството, издадено на проф. д-р Волфганг Геземан по повод избирането му през 2008 г. за чуждестранен член на Българската академия на науките.

Посланик Иво Петров изтъкна в своето слово, че още от самото създаване на Българското книжовно дружество през 1869 г., при отсъствие на родни държавни институции, българските учени са разбирали големия смисъл на общуването между народите. Веднага след Освобождението през 1878 г., когато те започват да развиват дейността си на родна почва, едно от първите решения на ръководството е да се отдаде заслужена почит и благодарност към духовните водачи на Европа, приели научната солидарност като своя повеля.

Сред множеството дописни членове на Българската академия на науките впоследствие срещаме имената на изтъкнати слависти и общественици като Сергей Аксаков, граф Николай Игнатиев, Феликс Каниц, Йосип Шросмайер, Франц Миклошич, Ватрослав Ягич, Август Лескин, Луи Леже, Леон Ламуш, Густав Вайганд, Роже Бернар, Дмитрий Лихачов и мнозина други. Той бе подкрепен и от изтъкнатия съвременен българист проф. д-р Хелмут Шалер, който определи като особено важно мястото на проф. Геземан в немската българистика. Проф. Румяна Златанова от Хайделберг оказва особено внимание с изключително находчивото „Похвално слово“ от XIV в., което тя лично е превела и изписала собственоръчно на съответстващия на времето стил и почерк.

Проф. Геземан в своето ответно слово за пореден път засвидетелства огромната си любов към България, българите и тяхната култура. С България го свързва дълбока научна и човешка връзка. Той отдели особено място на български учени, с които съдбата го е срещнала в средата на миналия век – проф. д-р Илия Конев, проф. д-р Надежда Андреева, проф. д-р Емилия Стайчева, проф. д-р Румяна Златанова и други. Той благодари за високото отличие, което той приема като особена чест от страна на ръководството на БАН.

Заслужена чест на проф. Геземан отдаде и семейството на проф. Юлиана и Клаус Рот, което беше домакин на едно интимно тържество в техния уютен дом – пристан и научен подслон на българисти от различни поколения. Гостите видяха телевизионния филм на Бойко Василев „Поголемият брат“ (2006), в който виновникът за вечерта е един от главните герои. Изказана бе благодарност и на съпругата му Мариане Геземан, която неотлъчно го съпровожда в пътя му към разбирателството и общуването между двата народа



Проф. д-р Волфганг Геземан

Ст.н.с. II ст. д-р Румяна Конева

Авторът е от Института по история на БАН, лектор по български език, литература и култура в Алберт-Лудвигс университет – Фрайбург, Германия.

Университетът и властта

„*Libertas docendi et libertas disputandi*“ или „Свободата на университета означава свобода на диспута“

Проф. д.филол.н. Цветана Георгиева

Не е нова мисълта, че именно сферата на образованието представлява област, в която се формират новите парадигми на мислене и ново поведение, че именно това е източникът на т.нар. иновационно развитие. При това прогресивната функция на университетите традиционно се разглежда като политически „неутрална“ и „премерена“. Т. Веблен говори за *disinterested learning* („неутрално непредвзето обучение“), докато откритата промяна на политическа позиция в университетите обикновено се смята за „отклонение“ от безпристрастното търсене на „обективната“ истина. В този смисъл политизацията на университетите изглежда вътрешно чужда на висшето училище, привнесена отвън, натрапена „отгоре“. Понякога политическата активност се възприема и като опит на конкретните научни кадри да екстраполират своите лични политически цели на едно или друго академично общество, за което в историята съществуват немалко примери.

Днес свързваме университета като институция с универсалността на клоновете на знанието, представени в него, като изхождаме от значението на латинската дума „*universitas*“ („свкупност“). Историците обаче (Х. Дент например) посочват, че терминът „*universitas vestra*“, означаващ „всички вие“, „всеки от вас“, е бил обичайната словесна формула, използвана в документите на търговските и други професионални гилдии и адресирана към техните членове. Т.е. в средновековната юридическа практика думата „университет“ е обозначавала „гилдията“ или „корпорацията“ (група от лица, която има колективен статус, упражнява съвместна дейност и може да осъществява самоконтрол върху поведението на членовете на своето общество). Обединения и корпорации през Средновековието са били градът, обществените класи, гилдиите, в т.ч. и университетът.

Първите университети са възникнали в Европа през XII и XIII век, като три от тях – в Болоня, Париж и Оксфорд, са заложили институционалната основа на днешното висше училище.

Още с появата си университетът, който се е борил за своето съществуване, е представлявал (1) корпорация на преподавателите или (2) корпорация на учащите се, както е било в Болоня, където студентите по свое желание назначавали или сменяли преподавателите си, и (3)



„Средновековен университет“. Миниатюра (1350)



Латинският израз „*Libertas docendi et libertas disputandi*“ всъщност задава темата за университета и властта.

Печатът на Болонския университет



Проф. Цветана Георгиева

съвместно сдружение (корпорация) между студенти и учители.

Статутът на корпорацията означава, че университетът не подлежи на юрисдикцията нито на местните светски, нито на местните църковни власти, т.е. той не зависи от херцога и от епископа, а се подчинява пряко на краля или на Римския папа, т.е. на централната власт. От това следва, че **юридическата свобода** е първото и най-важно условие за съществуването на университета като институция. Към края на XIII в. са се формирали и взаимоотношенията между университета, светската и духовната власт. Общоприета става практиката званието „*studium generale*“ да бъде присъждано на института единствено от Римския папа, а по-късно – от императора на Свещената Римска империя, от краля или местните градски власти. Висша цел на всяко „*studium generale*“ става получаването на *ius ubique docendi*, т.е. нещо като лиценз за повсеместно признаване на висшето училище, без допълнителна проверка или сертифициране. Стремелът да бъде получен такъв статус нямал нищо общо с идеята за повсеместно и неограничено разпространяване на знанията. Както посочва К. Лорънс, ставало дума не за академичен статус, а за социален. Признаването от страна на папата или императора означавало установяване на съответна система на патронаж, протекторат, обезпечаваш оцеляването.

Друга особеност и специфика има **академичната свобода** на университета. Основните принципи на тази свобода се изразяват с девизите „*Libertas docendi et libertas disputandi*“ – свободата на университета (на обучението) е свобода на диспута. Това са принципи на университетската корпорация и университетът се е ползвал от привилегиите на тази свобода.

Свободата позволявала университетският преподавател да обсъжда всякакви въпроси и да дискутира всякакви теми при условие, че не прави окончателни изводи. Окончателните изводи оставали прерогатив на църквата. Но за сметка на това университетският преподавател имал свободата да обсъжда, да дискутира. Илюстрация за същността на тази свобода представлява например начинът, по който Тома Аквински започва една от главите на своята книга *Summa theologica* (1265–1273) („Свкупност на теологията“ в 3 части, последната от които неза-

вършена), посветена на проблема за Божието битие. Тома Аквински пише:

„Очевидността говори, че Бог не съществува“.

В хода на по-нататъшните си разсъждения чрез схоластични доводи Тома Аквински, разбира се, доказва съществуването на Бога и дори, като разглежда Божиите чудеса и знамения, обосновава един от атрибутите на Божественото битие: **необходимостта**. Фактът обаче, че един от най-значимите теолози на XIII в. започва съчинението си с фразата, че Бог не съществува, показва промените, които са се осъществили в обществения и духовния живот през тази епоха (защото, ако това беше изречено два века по-рано, богословът неминуемо щеше да рискува своя живот).

Така свободата на пренията (*libertas disputandi*) е била изначално присъща на университетските преподаватели; още в онези времена с въодушевление учените се опитвали да възприемат всяка гледна точка и да извлекат от нея възможните следствия, обикновено с помощта на прения, диалози, диспути, които, разбира се, били подозрителни в очите на църковната и на светската власт. Така университетът от момента на своето възникване до наши дни се очертава като място, в което е съсредоточена социалната критика: критика на общоприетите понятия, концептуална критика на науката, знанието и обществото, критика на институциите и на управляващите. И тогава, и сега обществото се оказва не само търпимо към подобна позиция, но дори материално е поемало издръжката на университетската корпорация.

Причината се съдържа във факта, че обществото гледа на университета като на единственото място, където се готвят специалисти, мислещи личности. В европейския университет, като се започне от XIII век, се е развивала система на обучение, основана на твърдото разпределение на занятията: и така знанието е получило подреден вид, а обучението става системен процес, който вече не зависи от един или друг преподавател.

Авторът е преподавател по българска литература в катедрата „Книга и общество“ на УНИБИТ.

Усещане за святост

Свещената азбука на Константин Философ

Проф. Людмила Карпенко

При анализа на значението на глаголическите символи откриваме успоредици в изкуството на храмовите стенописи, иконографията, както най-ранната, така и от по-късно време, което свидетелства за устойчивостта и приемствеността на отразените в буквите на азбуката мотиви и образи.

Съвсем очевидно е, че създателят на азбуката Константин Кирил съзнателно избира като съдържателна основа на своите букви образната основа на Свещеното писание. За да се обединят новоизобретените писмени знаци в единна, цялостна, запомняща се система, необходима е идея, приемлива от гледище на православие. Очевидно глаголическите графемии са символи на християнската култура и техните начертания се определят преди всичко от религиозно-нравствената позиция на съзателя на азбуката. Изводите, че формите на глаголическите букви не са произволни, а са вътрешно обусловени, натоварени със съществено значение, подкрепят подчертаното от Черноризец Храбър в творбата „За буквите“ усещане за особената святост на славянското писмо и неговата връзка с божественото знание. А на въпроса защо Константин Кирил не е избрал по-прости форми на буквите, може да се отговори с оглед и на определена практическа целесъобразност. Репликата на Константин Кирил „Кой може да запише беседа на вода и кой иска да мине за еретик“, която се съдържа в „Пространните жития“, подсказва авторската позиция на съзателя на славянската азбука: тя свидетелства за това, че Кирил придава голямо значение на надеждността на графическата система, която може да се използва за превода на Свещеното писание.

Символните начертания на глаголицата, тяхната семантизация в състава на една определена, рационална система обезпечават не само особената сакрална функция на азбуката, но и нейната устойчивост, което е особено важно в условията, при които у славяните не е изградена образователна традиция. Семиотическата система на глаголицата, която има зададен принцип на построение във вид на „вселенски кръг“, не само фиксира състава на буквите в азбуката, но обезпечават и трайността на техните начертания. Последвалото след няколко века нарушение на традицията при ползване на глаголицата вероятно е свързано с избледняването на нейната символическа природа.

По такъв начин анализът на глаголицата от позицията на културно-историческия и семиотическия подход позволява да се открие съвършено самобитна графическа система, чиито знаци са натоварени със символни значения, свързани с изразяването на религиозно-християнския светоглед. Като се явяват при това елементи на азбуката, те съединяват свойствата на фонографията и идеографията. В този смисъл може да



Корица на книгата „Священная азбука Кирилла“ (2006)



Проф. Людмила Карпенко със студентка българистка от Самарския университет



Кирилско писмо
Евангелие апракос от XVII в.
Илюстрация от книгата

се говори, че в първата славянска азбука са вградени принципите на универсална, „идеална“ знакова система, за която са мислили както предшествениците на Кирил, така и философите следващите поколения. Съвременната теория на писмеността подчертава също, че съчетанието на фонографически и семасиографически свойства обезпечават съвършенството на графическата система, неговата най-голяма информативност, надеждност и изразителност. Следва да се подчертае при това, че глаголицата се появява не в резултат на развитието на някаква древна писмена система и не като резултат от приспособяването на чужда азбука, а е разработена в съответствие на творческия замисъл на съзателя на писмеността Кирил Философ чрез съединяването на

Черноризец Храбър
„За буквите“ (IX в.)

„Човеколюбецът Бог,
който урежда всичко
и който не оставя
човешкия род без разум,
но всички привежда
към разум и спасение,
смили се над човешкия род,
изпрати му
Свети Константина
Философа,
наречен Кирил,
мъж праведен
и истинолюбив,
и той им състави 38 букви...“

Лаврентиев препис (1348)



Страница на руски ръкопис
от колекцията
на Алексей Хлудов (XVI в.)

принципите на фонографията и идеографията, като оптималният синтез на изразителни свойства на графическата система в глаголицата е предвиден предварително.

Именно в особената фонологичност на глаголицата се състои и нейната уникалност.

В заменилата глаголицата кирилица, съхранила приемствеността на фонологичността, но ориентирана към графическата система на гръцкото писмо, в нея не са заложени идеографически принципи и поради това в значителна степен са редуцирани символните свойства на славянската азбука.

Авторката е завършила българска филология в Ленинградския университет. Понастоящем е преподавател във Филологическия факултет на Самарския държавен университет.



„Сакрални миниатюри“. Худ. Татяна Николова-Хюстън

Светите СедмИчисленици

Проф. Марин Дринов

От ония лица, които християнската църква признава за светци, в гръцкият синодик са почитени с подобни славословия само няколко и то такива, които са сторили особено големи услуги на тая църква, именно: равноапостолите Константин и Елена, царица Теодора, св. Андрей Критски, св. Теодор Студит и още няколко такива учители и забраля на православие. От тук става ясно колко високо многобройните членове на търновският събор са ценили заслугите на св. Кирил, Методий, Сава, Горазд и Наум.

Но славословията, за които ни е речта, стават още по-любопитни, по-важни, като обърнем внимание, че тие наши светци тука се прославяват не за другите си подвизи, а за своята писателска, народопросветителна дейност.

В България, особено югозападна, по едно време св. Кирил, Методий и петима от техните ученици са били прославявани на 17 юлий и заедно, под име *Свети седмичисленици*. Славните словенски учени мъже – Григорович и Шафарик мислеха, че празникът на Седмичислениците е установен, може би, още в най-старите времена. Мене се чини, че този празник не ще да е толкова стар. Както видохме, в гореприведеното славословие се споменуват само четирима от учениците, без Ангелария. Подобно нещо срещаме и в краткото Климентово житие, което е намерено в един Охридски гръцки ръкопис, писан на кожа, но по-рано от 13-й век. В това житие също се споменуват само четирима от учениците, без Сава – Такива пропускания в речените паметници щяха да бъдат невъзможни, ако да беше съществувал в 13-й и 12-й век празникът на Седмичислениците.

Искаме да кажем, че този празник е установен след търновският събор (по-стара служба на Седмичислениците от оная, която е напечатана в Москопль през 1740-1742 г., с благословението на тогавашният български патриарх Иосиф, досега не е наведена. Но няма съмнение, че седмичисленичния празник се е празнувал и преди напечатването на тая служба), та показва, че и по-подирните български поколения не са преставали да мислят, как по-добре, по-славно да прославят паметта на първите български и общословенски просветители.

Харков, 1894 г.

Запазени са оригиналният правопис и пунктуацията на проф. Марин Дринов

Тропар, Глас 1

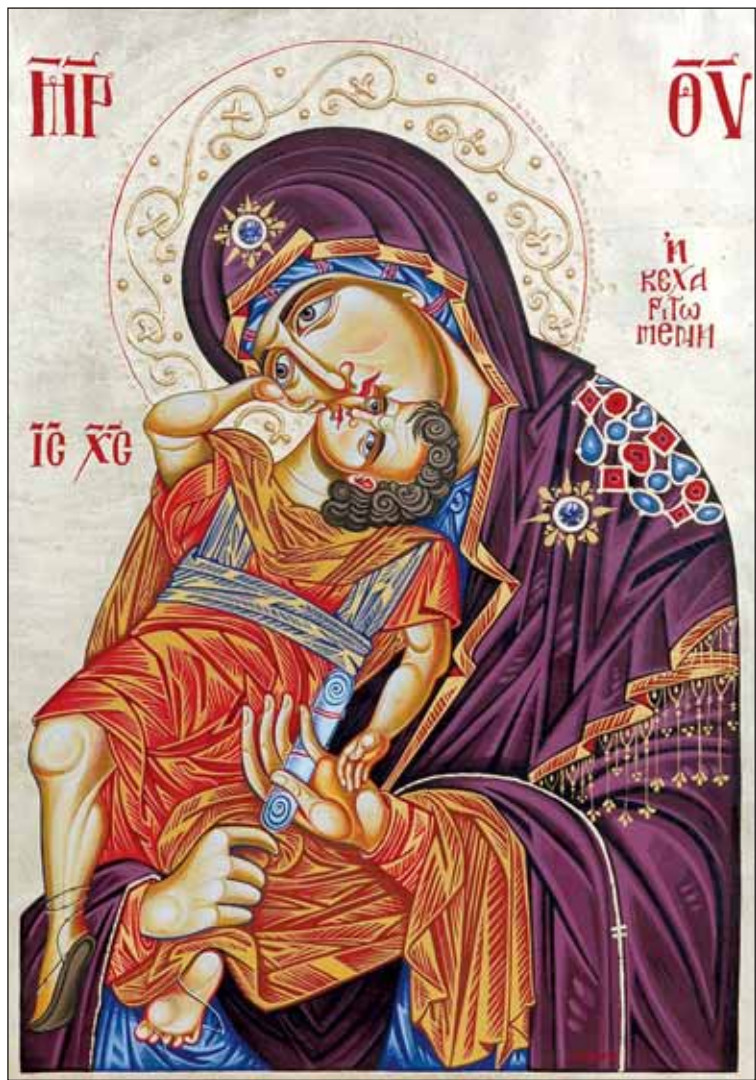
С хвалебни песни да увенчаем славните Седмочисленици Кирил и Методий, Климент и Наум, Сава, Горазд и Ангеларий, изгредели като светлина и благовестили Триединния Бог. Вие, непоклатими стълбове и Боговдъхновени поборници за нашата реч, прогонили езическото бесовско учение, молете се на Христа Бога да утвърди нашата Църква и да дарува на душите ни велика милост.



Тропар, Глас 4

На преподобни Кирил Славянобългарски

Богогласний Кириле, от детство прилежно си направил премъдростта своя сестра като пресветла чиста девица, приел си я и си украсил с нея душата си като със златни маниста, и си станал, блажени, за Църквата по име и по разум втори Кирил Александрийски, Премъдре.



„Св. Бородица“. Худ. Ива Мошкова

Чисти във вярата Богомилският „папа“ Никита и неговите епископи

Христо Буковски

През 1167 г. за големия събор на катарите в Сен Феликс дьо Караман, южно от Тулуза, бил повикан българският съвършен богомил Никита да ръкоположи епископи на френските катарите, които да следват учението на българските и балканските богомили. За него сега няма откъде повече да се прочете и това едва ли е случайно – френските езотеристи на събора го почитали като свой папа.

Още в края на Х в. богомилските идеи проникнали в Италия. След век техните последователи в Милано и областта вече се наричали „катари“. Името заели от гръцки и то означавало „чисти“, но чистотата на изповяданата вяра виждали в богомилската община „България“. Затова за наставници търсели българските богомили. Това е подчертано и в средновековни трактати против ереста – например за Марко, епископ на катарите в Ломбардия, е подчертано, че „този Марко имаше своя сан от България“. През 1167 г. именно при този Марко пристигнал богомилският водач Никита – за да отстои чистотата на учението сред неговите последователи в Южна Франция. Интересът на западните езотеристи към посветените българи не се изчерпвал само с личния авторитет на Никита – шом след няколко години той напуснал земния свят, от Ломбардия (Северна Италия) повикали нов съвършен богомил от България. В документите по техните дела той е записан като „Петрак“ и е твърде вероятно да става дума за дедца Петър, отбелязан в Синодика на Търновската патриаршия от злощастното време на цар Борил. Реченият Петрак не само ще е носел писмена на жадните за знания катарите, но дори завел и свои ученици, за да умножи наставниците на западните си за новото познание последователи. Авторитетът им бил толкова голям, че още през XII в. посветените от тях френски мистици започнали да се представят за „българи“ („бугри“). Разбира се, те имали предвид вярата им – това ги представляло като посветени в Учението. „Те се наричат още и българи, тъй като свърталището им било в България“, отбелязва френският теолог и противник на катарите Стефан Бурбон. Сигурно затова най-ревностните бугри на свой ред искали да стигнат до земите на България. През 1190 г. натам се отправил предводителят на катарите от Конкорето (близо до Милано) Назарий. И, разбира се, не се върнал с празни ръце – пренесъл на Запад „Тайната книга“ (българското „Йоаново евангелие“), която била преведена на латински.

В южнофренската област Лангедок от години процъфтявала култура, която била чужда на католическите земи. Облъчените с такъв благодатен културен климат хора не искали за нищо на света да ги подчини Ватиканът. Цели 34 години благословените от римския папа Инокентий III кръстоносци избивали десетки хиляди катарите, за да върнат под папски флаг земите, живели в духовната атмосфера на френските богомили.

Макар богомили в България да имало още по времето на цар Петър (927-970), ръка на тях вдигнал само цар Борил (1207-1218). Съборът против богомилите през 1211 г. не стигнал до жестокостта на папските служители: българските мистици били изгонени от страната.

С европейски измерения

Жан Дюверноа за богомилството

Проф. д. филол. н. Георги Василев

Д-р Жан Дювернуа е най-известният в света изследовател на катарството, отличен познавач и на богомилството. Той е роден през 1916 г. в Гренобъл, завършва литература и немска филология, през 1941 г. защитава докторат по право с дисертация на тема „Международния режим на Дунав“, работи дълги години в системата на защитата на историческите и културните паметници. От 1952 г. се установява в Тулуза и започва системни изследвания на катарството, което го отвежда към корена му – богомилството.

Обемът и качеството на неговото творчество са внушителни: четири монографии, две монографии в съавторство, като връх в тази колекция е тритомното изследване и реконструкция на „Регистъра на Жак Фурни, епископ на Памие в периода 1318-1325 година“. Това са разпити и документи за катарското движение, притежавани от инквизицията, които допринасят за възстановяването на тогавашната историческа реалност. Примерът на тази негова документална „археология“ бе последван от много учени, между които френският академик Еманюел Льоруа Ладюри.

Жан Дювернуа бе истински приятел на България. Докато в последните две десетилетия във Франция и в други страни прокатолически изследователи се опитваха да отрекат връзката богомилство-катарство, както и самото катарство като значимо явление в средновековна Западна Европа, той категорично се обяви срещу тази „деконструктивистична“ тенденция, дори на международния симпозиум от 1991 г. в София на тема „Богомилството – български и европейски измерения“ заяви „богомилите и катарите са братя“ и потвърди българското участие в идейния живот на средновековна Европа. На сайта му в Интернет (jean.duvernoy.free.fr), поддържан от неговия син Фредерик, и днес четем:

„Катарите... са се появили в България, където са били наречени богомили във втората половина на Х-ти век, след това сред монасите в Константинопол и Мала Азия през XI век“.

Жан Дюверноа (1916-2010)

Като бележит съвременен изследовател на Инквизицията и средновековните ереси, Жан Дюверноа представи богомилството като исторически принос в духовността на Европа. През 2002 г. той получи по достойнство титлата почетен доктор на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“ и се гордееше с това отличие.

Достойно ест!
Вечная память!

„За буквите-О писменехъ“

Същата теза е изнесена в статията му „Т. нар. „българска църква“ на западното катарство и проблемът за единството на катарството“ (1980), както и „Метеорология и България“ (2002). Той поддържа дългогодишни лични връзки с видния наш изследовател на богомилството академик Димитър Ангелов.

За мен, като българин, бе истинска радост да видя, че когато се снимал в документалния филм на Максим Караджов и Цветан Томчев „Богомилите и светия Граал“, той е носил синята лента с почетния знак на Doctor honoris causa на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“. Когато

тази негова награда бе обявена, проф. Ги Лобришон от престижния Колеж дьо Франс и проф. Рьоне Вайс, декан на факултет в Лондонския университет, приветстваха тогавашния ректор на Шуменския университет проф. Добрин Добрев за този достоен жест.

В неговия живот имаше място и поезията. Той действаше за възстановяването на „Академията на цветята“ (на окситански *Academia dels jocs floral*), която се опира на някогашен трубадурски конкурс за поезия, учреден през 1323 г. от седмина тогавашни любители на поезията.

Авторът е преподавател в катедра „Книга и общество“ на УНИБИТ.

„Всички достигнали до нас сигурни исторически факти доказват единството между катарството и богомилството. Българският произход на тази единствена по рода си религия се потвърждава от предродността на богомилския феномен, а също чрез доверяването на катарските връзки с България, независимо дали те са научни или фолклорни (каквото е например произходът на френската дума „бугр“.)

Очевидно е, че учението на катарите, което достига до Атлантическия океан, тръгва навремето от България. Обаче пряка връзка с епохата, когато са живели и творили Кирил и Методий и техните първи ученици, не може да се направи. Когато се появява богомилството, в България вече съществува развита религиозно-литературна традиция, чиято основа полагат именно двамата братя Кирил и Методий. Създавайки славянската азбука, която позволява превода на византийските религиозни съчинения за целите на богослужението, двамата велики просветители поставят началото на една културна революция, надхвърляща границите на славянския свят.

Онова, което характеризира катарското движение в средновековна Западна Европа, е проповедта, основаваща се на Евангелието или на някои апокрифи с източен произход, написани на говорим народен език. Връзките между катарството и богомилството е наистина исторически установена.

Катарите и богомилите са имали ритуал, който е носел значението на покръстването. Както е казано, според апостолите, при този ритуал Светият дух се предава чрез поставяне ръката на проповедника върху главата на новопосветения като същевременно са поставяли върху главата му и книга – Новият завет.

Този ритуал е почти идентичен с подобен ритуал за покръстване в православните църкви и манастири. Достоверно известно е, че такъв ритуал не е съществувал в гръцката църква, макар и православна, а го има в източно славянската църква. Последното е сигурно доказателство за българския произход на катарството.“

Из интервю на Илия Пехливанов с Жан Дюверноа по време на международния симпозиум за богомилството в София през 1991 г.
В. „За буквите – О писменехъ“, бр. 30/май 2009 г.



Крепостната стена в Каркасон



Жан Дюверноа със създателите на документалния филм „Богомилите и светия Граал“ Максим Караджов и Цветан Томчев.

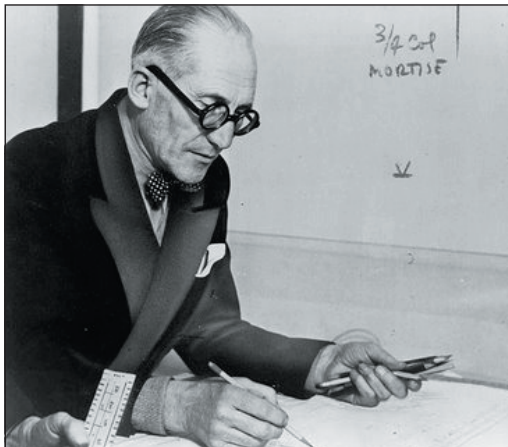
Издънка на богомили

Льо Корбюзие вгради българското в модерната архитектура

Д-р арх.н. Коста Сандев

През 1998 и 2002 г. в Милано на италиански и английски език бяха публикувани намиращите се в неизвестност до 1994 г. шест бележника с приписки и чернови за България и Балканите от архитекта на XX век Льо Корбюзие (1887-1965 г.). Льо Корбюзие е артистичен псевдоним на Жанре-Гри, който е идвал да си изясни нещо лично в България. Една клонка от родословието на фамилията му произхожда от богомили, преселили се от България във френския град Алби и запомнени като албигойци. Известно е, че през 1948 г. той е изследвал учението на богомилите и обредите на катарите в търсене на фамилната си идентичност. Приписка в дневника му от 24 юни 1911 г. свидетелства, че далеч по-рано е чел за църковния събор, свикан от Борил в Търново през 1211 г., и за жестокостите („касапници“ е думата, която е избрал на френски), извършени над богомили, обявени за еретици. Затова отношението му към България, нейната история, културата и религията ѝ става нещо лично и важно за творчеството на един от най-прочутите архитекти на XX век.

Корбюзие успява да се акредитира на Балканите като кореспондент на в. „Фьой д'Ави“ от родния си град Ла Шо де Фонд (във френскоговорящия кантон на Конфедерация Швейцария). Репортерите за начина на живот, архитектурата и културата на балканските народи и държави се печатат още докато той пътува из Балканите – българските пощи са функционирали перфектно. От 22 до 29 юни 1911 г. заедно с художника Шарл Едуард и белгийския изкуствовед докторант Огюст Клипщайн (1885-1951) посещава Велико Търново и Габрово, руските архитектурно-скулптурни паметници на връх Шипка, с. Шипка, Казанлък, Стара Загора и с. Търново-Сеймен (Симеоновград от 1929 г.). Тримата фотографират и рисуват български къщи, черкви, улици, мостове и площади, пазарища и гробища, купуват и шест български икони в Габрово, които още от там изпращат за Швейцария от пощенската станция. Срещат се с религиозни дейци, с учители, с художници и архитекти. Видяното, преживяното и изследваното в България



Шарл Едуард Жанре-Гри (Льо Корбюзие) в момент на работа

Льо Корбюзие включва в европейското време и пространство чрез публикувания си дневник и свои репортажи, с писма до родителите и колегите си преподаватели и културни дейци, като преработва пътеписа в журналистически роман в писма под заглавие

„Пътешествие на Изток“

Пътеписът е публикуван чак през 1966 г. и е един от малкото текстове за България, който не се води по официалната гледна точка. Той съдържа наблюдения върху свят с уникална архитектура и народно изкуство, разказва за бита на народ с висока култура и хигиена. Съзателят на автентичния модернизъм на XX век е възхитен от начина, по който българският град е вписан в природата, подходяща за библейската история с фантастичните форми, които възникват в съзнанието на повествователя поради граничното състояние, търсено, за да разбере и съпребивее един непривичен за него свят от народни предания с библейски акцент. Отначало той търси общия субстрат на европейското и азиатското (архетипите на Иран, на митраистката религиозна антична практика) със светилище на 10 км от центъра на Велико Търново и философията на Зороастър. Затова той изследва турските махали и архитектурните паметници в Търново, Габрово и Казанлък; мостове, чешми, къщи, резиденции на управители на съответния вилает. Внимателният анализ обаче откроява във фотографиите например т.нар. Конашки мост в Габрово с един преден план от архаични дървени конструкции на брега на Янтра, виждани от историци като



първото човешко живелище във Филарете (Италия, 1470 г.) и др.

Корбюзие е принуден да признае уникалността на взаимовръзката между българската природа и град на българската къща и двор, както и сакралното отношение на българина към еднофамилната среда. Българската (и специално търновската къща) е описана отвън и отвътре – всяка стая, салон и гостната, остъкления еркер и откритата галерия, както и двора с цветната градина, асмаляка и плодните дръвчета, оградата с ниши.

Трудно е да се изброят примерите за българското, претворено в изкуството и архитектурата през следващия половин век на всички континенти, където строи художникът-архитект на XX век. Скиците от Балканите архитектът ползва през следващия половин век – даже когато през 1960 г. проектира центъра по визуални изкуства в Кеймбридж, САЩ. Дебютът на свободния план е във вила Бесно, във Вокресон (Горна Сена, Франция, 1922 г.).

В двора на къщата в с. Шипка той харесва: тлакането в лятна стая, сравнимо със съхраненото в имота на Хаджи Тончо Безлов в същата махала на с. Шипка. Според мен понятието за лятна стая, изяснено във Велико Търново, с. Шипка, Казанлък и Бурса, е претворено в кът от градината на къщата на родителите на архитекта в Корсо, до езерото Льо Ман, недалеч от Женева.

В Габрово Льо Корбюзие открива за първи път

съществени сходства

в сградите на различни религии – той обмисля архитектура, която да обедини модерния свят културно, духовно и с еднакъв стандарт на обитаване. Затова в композицията на Св. Йоан Предтеча и Светото Благовещение в женския метох в Габрово, той изследва сходството по т.нар. египетски пропорции със Зелената джамия в Бурса, Мала Азия. Той изобразява черквата Св. Йоан Предтеча, Кръстител на Божия Син, след залез слънце на 24 юни 1911 г. – на Еньовден, деня, когато се почита този светец.

Льо Корбюзие е актуален и днес, когато негативните процеси в архитектурата по света са необратими. Днес архитектите отново се връщат към уроците на природата.



„Сакрални миниатюри“. Худ. Татяна Николова-Хюстън

Руини и легенди

За албигойците, инквизиторите и трубадурите

Збигнев Херберт

Когато пътуваме из Южна Франция, непрекъснато се натъкваме на следи от албигойците. Нищожни следи – руини, кости, легенда.

Присъствах на дискусия, по време на която учени кръстосваха шпаги по повод на албигойците. Несъмнено това е една от най-спорните области в съвременната медиевистика. Затова може би заслужава да се вгледаме по-отблизо в тази ерес, изкоренена в средата на XIII век. Този факт е непосредствено свързан с възхода на френската мощ върху руините на княжество Тулуза. Денят, в който са догаряли кладите в Монсежюр, е бил на утвърждаване на великата държава на франките. В сърцето на християнска Европа е унищожена цъфтяща цивилизация, в чиито недра се е извършвал важен синтез между Източния и Западния елемент. Заличаването от религиозната карта на света на вярата на албигойците, която е могла да изиграе важна роля във формирането на духовния облик на човечеството, подобно на будизма и исляма, се свързва непосредствено с възникването на действащата в продължение на векове институция, наречена инквизиция. Нищо чудно, че този възел от политически, национални и религиозни въпроси разпалва страстите и не е лесен за разрешаване.

Избуялата около проблема „албигойци“ литература би запълнила една немалка библиотека. Оригиналните текстове на тези еретици могат да се преброят на пръстите на едната ръка – един нерядък случай в историята на културата, наистина. Не всички произведения са устояли на огъня и пепелищата на историята. Ето защо човешката мисъл и страдание трябва да бъдат реконструирани от отломките на съмнителните свидетелства и цитатите в творбите на опонентите. За да се разбере по-добре ролята на албигойците, действали в южната част на Франция от XI до XII век, трябва да бъдат припомнени, макар и бегло, техните далечни предшественици. Няма съмнение, че в тази ерес, или както някои предпочитат да я наричат религия, отеква гласът на Изтока. В търсене на произхода на това течение историците установяват следната генеалогия: Гностици-Манихеи-Павликяни-Богомили-Албигойци. Обща характерна черта на тези течения е крайният дуализъм, приемащ съществуването във Вселената на две сили – Добро и Зло. Психологическа почва за разпространението на тези възгледи е било хипнотичното заслепяване от злото, ширещо се в тогавашния свят, лесно обяснимо в епохи на преломи, насилия и войни...

Дискусионен е въпросът до каква степен династиите от еретици през XI и XII в. са имали съзнанието за продължаване на една и съща по принцип религиозна мисъл. Но тук стигаме до момента, когато връзките и генеалогииите са вече ясно изразени. И така, през X в. в България се появяват богомилите – ревностни привърженици на дуализма, които проповядват, че видимият свят е дело на Сатаната, а човекът – смесица от вода и земя, притежаваща душа, сътворена от дъха на Сатаната и Бога.

Богомилите се обявяват както срещу Рим, така и срещу Византия. Развиват внушителна по мащабите си апостолска дейност, като достигат до Тоскана и Ломбардия на Апенинския полуостров, както и до Южна Франция. Там те намират особено благодатна почва, върху която израства могъщата ерес на катарите (от гръцката дума „чист“), които в Северна Италия, Босна и Далмация носят името патарени, а на Юга на Франция – албигойци.

Откъс от статия за албигойците, отпечатана през 1990 г.
Превод от полски Вера Деянова



Черквата „Св. Йоан Предтеча“ в Габрово – акварел от Льо Корбюзие

Збигнев Херберт е виден съвременен полски поет, критик на изкуството и драматически автор – носител на Хердсера награда. Роден е през 1924 г. в град Лвов (сега в Украйна). Разработва теми от историята и митологията, определяйки културата и хуманизма като възможни изходи от нестихващите трусове на съвременността. Умира през 1998 г.



„Рождество Христово“. Худ. Ива Мошкова

Греших яко человек, ради женски и бабини хитрини

Белградският сборник на Роман Габровски от 1765 г.

За Роман Габровски пръв известява руският славист Александър Хилфердинг в своята „История сербов и болгар“, излязла в средата на XIX век. Редом с писаното за Св. Иван Рилски той разказва за неизвестен ръкопис, открит в Белград, който е създаден в Габрово през 1756 г. от йеромонах Роман, съдържащ самобитна редакция на житието на Рилския светител. Тя включва ценни указания за местности, народни поверия и други сведения от фолклорно и апокрифно естество. Споменатото житие е определено като „любопитен паметник“. Цитирана е и приписката към ръкописа.

През 1901 г. Димитър Маринов в своята „Жива старина“ обнародва статията „Йеромонах Йосиф Брадати“, където също представя Белградския сборник от ръкописната сбирка на Сръбската академия на науките. Този сборник науката определя като Габровски поради мястото на създаване на частта от него.

Роман Габровски е от малцината дамаскинари, работили в балканския град. Той е представен от големия изследовател на Българското възраждане проф. Боню Ст. Ангелов в неговото изследване „Съвременници на Паисий“, издадено от Българската академия на науките през 1964 г.

„Знайно да бъде как Йосиф Брадати, постник в Рилския манастир, преведе и изписа от гръцки език на словенски.

И аз, Роман йеромонах, преписах от неговото писание тази книжица ради женски и бабини враговцини (сиреч хитрини, дяволицини – бел. авт.) заради самовили и бродници, за да се чете за полза на жените. В лято 1765 от Рождество Христово, в Габрово, Търновско, където тогава бях.

Братя, благословете, а не кълнете – греших като човек...“

Габровски сборник от 1765 година



„Жената е родена три дена назад от Дявола.“

Габровска пословица, записана от Кою Янков

Управителният съвет на СБП в своето поредно заседание на 27 септември 2010 г. прие Илия Пехливанов, един от основателите и главен редактор на Кирило-Методиевския вестник „За буквите-О писменехъ“ за редовен член на Съюза на българските писатели.

В. „Словото днес“ – орган на Съюза на българските писатели, основан през 1913 г. от Иван Вазов, бр. 25/30 септември 2010 г.



Добавка днешна: „Мъж е всеки, който носи гащи, а писател, който знай да дращи...“ – казвал го е още през турско време Петко Рачов Славейков, без да е бил член на каквито и да било съюзи или сдружения. Днес можем да го допълним: „Дращи се и с компютър.“

По-тихо, бе, Тихо!

Габровец изпреварва бележития европейски астроном Тихо Брахе с един месец

Илия Пехливанов

В записките на първия български космонавт полк. Георги Иванов, отпечатани в книга под заглавие „Полети“ (Военно издателство, София, 1981), се споменава за „безименен наш мил сънародник, който на 8 октомври 1577 г. е открил комета, която месец и нещо по-късно наблюдавали последователно Местлин (учителят на Кеплер) и Тихо Брахе“, (стр. 59).

В сп. „Исторически часопис“, орган на Историческия институт на Сръбската академия на науките, книга IV, 1952-53 г., е отпечатана статията „Йедан наш посматрач први ѝе видео комету од 1577 и нову звезду од 1578 године“ с автор Ненад Янкович (стр. 71-81). Ето нейното резюме:

„Общоприето е, че кометата от 1577 г. е открита от Тихо Брахе на 13 ноември същата година, а Местлин я забелязва няколко дни по-рано, на 7 ноември. Но в един Сръбски летопис от Габрово е записано, че тази комета е била вече открита на 8 октомври 1577г., преди тя да премине своя перихелий (на 26 октомври), така че очевидно е била наблюдавана месец и повече по-рано. Безименният летописец е видял кометата за последен път на 14 декември същата година и отбелязва, че нейната опашка наподобява въже. Историческите и хронологичните проучвания доказват, че годината е отбелязана съвсем точно. Следователно няма никакво съмнение, че летописецът пръв е видял кометата. Неговото сравнение на опашката на кометата с въже е още едно доказателство за това, понеже в запазените нейни рисунки тя е по-широка към своя край, отколкото към главата си. Това показва, че е била наблюдавана през различно време“ (стр. 81).

На новобългарски език бележката за това събитие гласи:

„В лято 7086 (1577) се появи опашката звезда. И се движеше като въже. И с главата си беше наведена на запад, а с опашката към Цариград. И на опашката имаше малка звезда, а пред нея три звезди наред. И сия от 8 октомври до 14 декември вечерта и отиде в облаците.“

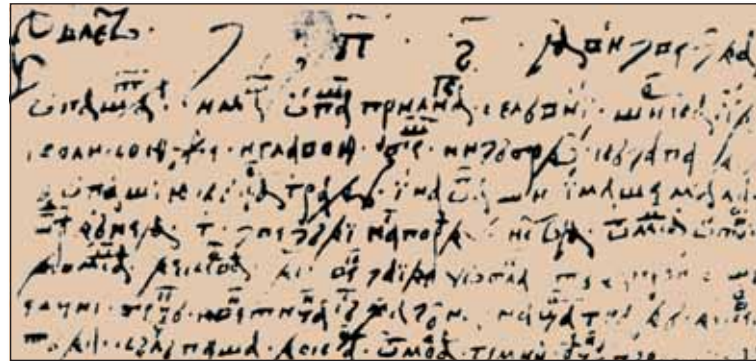
Преводът е направен от проф. Боню Ангелов, известен изследовател на средновековната и възрожденската българска книжнина. Той отново изчисли годината по съвременното летоброене – грешка няма! Даде и допълнителни пояснения относно ръкописния сборник със смесено съдържание от XVI век, открит от бележития руски, учен и пътешественик по нашите земи Виктор Григорович. Последният го публикува през 1859 г. в своята много ценна, но малко използвана в науката книга „О Сербии в ея отношениях къ соседнимъ державамъ преимуществено в XIV и XV столетияхъ“, отпечатана в Казан, в типографията на местния университет. По указанието на самия Григорович, ръкописът бива наречен Габровски „по месту приобретения“. Днес той се съхранява в Държавната научна библиотека „А. М. Горки“ в Одеса под № 415.

Според проф. Боню Ангелов, летописът в сборника е сръбско съчинение, но е поместен в български ръкопис, тъй като съдържа данни, свързани с историята на всички балкански народи. Бележките в него от 1566 г. нататък обаче са дописвани – от други хора, с друг почерк, по-небрежно – и това е очевидно. Затова Григорович не е успял да ги разчете и на тяхно място в публикацията си поставя многоточие. Разчита ги по-късно сръбският учен А. Белич. Известният изследовател Люба Стоянович ги обнародва през 1926 г. в „Неколико старих српских летописа. Споменик, кн. I XVI“, издадена в Земун, (стр. 232-233), също наричайки летописа Габровски.

Езиковият анализ на приписката за кометата от 1577 г. доказва, че тя е дело на български книжовник. В нея има само една сръбска дума – „напореду“. Но справката с диалектния архив на Института за български език при БАН показва, че същата дума съществува и в българските диалекти, и то чак в района на Странджа, в говора на село Българи.



Надгробната плоча на Тихо Брахе в Тинския храм на Прага, Чехия. На нея той е представен като „рицар на науката“.



Приписките на неизвестния българин в ръкопис № 415 от сбирката на Виктор Григорович в Държавната научна библиотека „А. М. Горки“ – Одеса. Факсимиле от оригинала.

В неразчетените навремето от Григорович приписки към летописа има и други изненадващи сведения за небесни явления. Непосредствено след приписката за споменатата комета е отбелязано (в превод на новобългарски): „Тогава се появи голяма светла звезда на 13 февруари, когато имаше сняг“.

Тук вече не става дума за комета, а за звезда!

В китайските летописи е отбелязано, че по време на династията Шин Цунг, на 22 февруари 1578 г. на запад се е появила голяма звезда, „ярка като слънцето и придружена с известен брой звезди по-малки“. Сведението е взето от съчинението на Джон Уйлямс „Наблюдения на кометите от 611 г. пр н.е., до 1640 г. сл.н.е., извлечени от китайски летописи“, Лондон, 1871 г., стр. 92. На същата звезда са посветили изследвания астрономите Хумболд и Фламарион.

Следователно, нашият безименен сънародник е открил и звездата – девет дни преди китайците!

Датският астроном Тихо Брахе (1546-1601), когато е тридесетгодишен, с щедрата помощ на крал Фредерик I, построява на малкия остров Вен в протока Йоресун между Дания и Швеция, обсерваторията Ураниборг (наричана „Небесният замък“ в чест на богинята на астрономията Урания). Повече от 20 години той провежда систематични наблюдения чрез конструирани от самия него уреди и приспособления. Съставя каталог на почти 1000 звезди с точните им небесни дължини и ширини. Изследва кометите, отричайки космологичното учение на Аристотел, че те са огнени феномени в поднебесните области. На 11 ноември 1572 г. за пръв път вижда избухването на Свърхнова звезда в съвездието Касиопея, което нарича „най-великото от чудесата, които някога са се случвали, откакто свят светува“. Сетне се премества да живее в Прага при двора на император Рудолф, където също изгражда обсерватория.

Български астрономи възнамеряват да предложат на Международния астрономически съюз да признае официално откритието на неизвестния българин от XVI век.

Приписки или colorphons

Маргинални бележки в южнославянски ръкописи

Татяна Николова-Хюстън, Университет на Тексас в Остин, САЩ

Татяна Николова-Хюстън, българка от Габрово, води курсове по балкански танци в САЩ. През май 2009 г. тя защити блестящо докторска дисертация на тема „Маргинални бележки в южнославянските ръкописи през Османския период“ в университета на Тексас – град Остин. Това е първото по рода си систематично изследване на тази тема на английски език изобщо. Има обем от 500 страници, придружено с обилен справочен апарат. Научни ръководители са Доналд Дейвис, експерт по история на книгата и библиотеките, Фред Хийт, заместник-председател и директор на библиотеките в университета (20 на брой), Челси Меугър, експерт по консервация на книги и ръкописи, Филип Доти и Джон Колсти, преподаватели в университета. Предлагаме на читателите резюме на дисертацията.

Когато през 1999 г. за първи път надникнах в славянските ръкописи от колекцията на Църковно-историческия и архивен институт към Българската патриаршия, аз открих за себе си бележките, писани по белите полета.

Моето изследване представлява анализ на 668 маргинални бележки и 52 колофона, които излязоха на бял свят след подробното проучване и разкодиране на славянските ръкописи и старопечатни книги в колекцията на ЦИАИ.

Методът на това изследване включва три нива на анализ. Първото ниво представлява тематичен анализ с цел определянето на темата или предмета на всяка индивидуална маргинална бележка. Бе направено изследване на антологията от приписки и бележки „Писахме да се знае“ на Венцислав Начев и Никола Ферманджиев, а така също изследвания на западни и източно-европейски автори на подобни теми, в това число първите систематични проучвания на Ивана Русева от 20-те години на миналия век, както, на по-съвременните езиковеди старобългаристи Божидар Райков, Елена Узнова, Боряна Христова, Даринка Караджова и Бистра Николова.

Второто ниво на изследване включва библиографски анализ на всяка индивидуална тематична група, при което бяха отправени едни и същи въпроси към всяка от посочените тематични групи.

Третото ниво на анализ включва приложението на теоретични концепции от различни области с цел интерпретацията на маргиналните бележки. В това число, например, бяха използвани Основната системна теория, позната в екосистемите на Берталанфи, теорията па електронния хипертекст на Джордж Ландау, концепциите на Михаил Бахтин за полиглосията, на Умберто Еко за отворения текст и на Стар и Грейсмер за граничните обекти.

Най-важният етап от изследването остава свързването на различните частици на тази мозайка, изградени от индивидуалните маргинални бележки и техните сведения, и връзката им с конкретни събития от същото време, с цел да се разтълкуват те и да бъде определено значението им като исторически източници. Например бяха използвани хроники, жития на новомъченици от периода, пътеписи на чуждестранни пътешественици от Австро-Унгария, Англия, Франция, и дори доклади на американски мисионери.



Татяна Николова-Хюстън

Най-старият известен колофон, или приписка, например ни е познат от 907 г., написан от Тудор Доксов, който освен типичните за византийската и латинската традиция, включва също и исторически сведения за династията на Княз Борис и Цар Симеон и техните политически и културни постижения.

Приписките от XVI в. включват информация за исторически събития. През XVII в. се появяват нови видове бележки, като данни за спомоществатели на ръкописи, подвързване, поклоннически бележки, а така също и скрипторски бележки, поменици и дарителски бележки. През XVIII-XIX в. бележките вече разкриват нова национално-идентичностна съвестност, отразяваща интензивната просветна дейност, създаването на нови училища, читалища, продължаващата преписваческа дейност на дамаскинарската литература и преписите на Паисиевата „История Славяноболгарская“.

По същото време, заедно с надеждата за освобождение, авторите на бележки смело започват да разкриват информация за своя живот, своето образование и читателските си интереси. Други автори споделят творческите си изяви, като анекдоти, стихове и философски разсъждения. Хората по това време отварят мирогледа си към природата и Космоса, посредством бележките за метеорологични и астрономични явления.

Южнославянските ръкописи се превръщат в постоянно развиващи се „отворени текстове“ (open texts) в процеса на увеличаване на достъпността им за религиозната общност, включваща християните от населените места. Тази интерпретация се основава на разработката на Умберто Еко за „отворения текст.“

От друга страна, ръкописите и старопечатните ни книги се превръщат в т.нар. „гранични обекти“ (boundary objects), според теоретичната разработка на Сюзън Лей Стар и Джеймс Грейсмер. С други думи, книгата свързва различни християнски общности и личности, изпълняващи различни практически или професионални дейности.

Освен полифонията или многогласието на славянските ръкописи и старопечатни книги, те представляват и многофункционални единици. Това е продиктувано от факта, че книгата изпълнява многобройни функции.

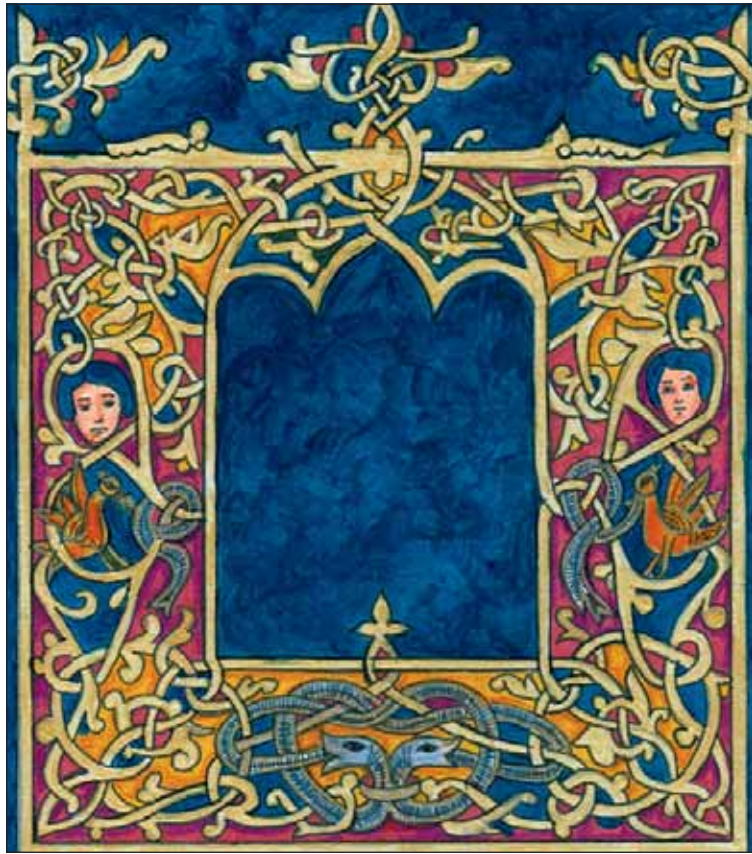
В езиково отношение приписките или т.нар. колофони, са включвали винаги различни формули, известни от византийската и латинската документална традиция, като например началната фраза, наричана протокол (protocollo), позната в архивистиката и документалистиката.

Защо трябва да вярваме на историята, разказана в приписките и бележките? Най-напред историята, разказвана в тях, звучи правдоподобно, защото полутрамотните и всеотдайни автори са възприемали възможно най-сериозно ролята си на хроникьори на историческата действителност с отговорност към бъдещите поколения: „Писахме да се знае...“. Писали са така, както са говорили. Гласовете им са отразили една истинска дълбока изстрада болка по най-чистосърдечен и немногогласовен начин.

Това изследване почива върху сравнително нов метод, познат като Нова история „отдолу“ (New History „from below“). Той демонстрира истинската значимост на бележките и приписките като исторически сведения. Традиционният историографски метод например се основава на редица тестове за доказване на достоверността на източниците. Това представлява дълъг и трудоемък процес на сравнителен анализ на наличните исторически документи с други източници от същия географски и времеви контекст. Тази практика се възприема от метода на Новата история „отдолу“. Но за разлика от последния метод, традиционният историографски метод преувеличава непрекъснатото значението и основава изследванията си единствено на великата политика: дейността на велики политически и исторически личности, нации, войни и събития, забравяйки обикновения човек от долните слоеве на населението като творец на историята.

Традиционният историографски метод преувеличава и разчита единствено на документите на официалните институции на властта, написани вярно, обективно и безпристрастно.

На тази основа традиционният историографски метод пренебрегва маргиналните бележки и устната традиция на народното творчество, създадени от по-ниските в социални класи, и ги смята неправдоподобни и неверни.



„Сакрални миниатюри“. Худ. Татяна Николова-Хюстън

Пътуваща изложба в САЩ

Пътуващата изложба на Татяна Николова-Хюстън под надслов „Сакрални миниатюри“, изградена върху образци от средновековни български ръкописи, е показана за пръв път през 2009 г. в Музея за модерни изкуства на град Остин, щата Тексас. Участва всяка година в средиземноморски фестивал, организиран от православната черква „Св. Илия“. Сетне посещава десетина университети на САЩ, като е посрещната с подчертан интерес. През отминалото лято бе представена и в черквата „Св. Троица“ в Габрово.

„С Татяна Николова-Хюстън се запознах посредством едно нейно есе относно дигитализацията на български ръкописи по времето, когато изучавах заслугите на Св. Св. Кирил и Методий за християнската култура. Въз основа на тази разработка тя написа една отлична дисертация в Университета на Тексас върху маргиналните коментари, които тя откри в ръкописите на Църковно-историческия и архивен институт в София. След докторантурата си тя се посвети на пресъздаването на интригуващи ръкописни миниатюри, подплатени от познанията ѝ в областта на българското богословие, палеография и кодикология. Тя е рядко съчетание на изследовател и художник, и тези особености на личността ѝ се основават на нейната истинска християнска вяра и обичта ѝ към българската култура.“ – Д-р Джулия Болтън Холоуей, професор по средновековна литература, директор на медиатека „Фиорета Мазей“, Флоренция, Италия.

„Сакралните миниатюри на Татяна Николова-Хюстън представляват едно наистина просветляващо ново изкуство, което вдъхновява душата и ласкае човешкото око с красиви и спиращи дъха образи.“ – Кати Херин, Директор на Галерия „Реал“, град Остин, САЩ.

Отзиви от книгата за впечатления на изложбата: „Красотата на тези табла ме завладя неотразимо.“; „Каква красива изложба и какъв значим реставрационен проект.“; „Окото, талантът и присъствието на Духа в тази изложба са наистина голям дар – и така великодушно споделен.“; „Таня, което си постигнала е просто възхитително. Продължавай!“; „Красиво, богато и духовно ценностно!“; „Тези творби докоснаха душата ми!“; „Харесвам интимността на твоя художествен дизайн. Въпреки че не зная точно неговото значение, за мен той означава н а д е ж д а – една доброта, която се разкрива въпреки нашия безреден хаотичен свят. Благодаря ти, че създаваш нещо толкова ценностно...“; „Усетих тръпки силата на любовта в твоята работа! Нека Бог те благославя и занепред!“.



Татяна Хюстън заедно с проф. Матей Матеич и проф. Предраг Матеич в Хилендарския център на гр. Кълъмбъс, Охайо



„Поклонение на влъхвите“. Худ. Ива Мошкова

Все едно е казано днес

Стойо Шишков е известен родопски учител, книжовник, народовед. Роден е през 1865 г. в с. Устово (днес квартал на Смолян). Освен в родното си село, е учителствал в Райково, Левочево, Орехово, Върбово, Чепеларе. Три години е бил директор на трикласното училище в Станимака (днес Асеновград). Редактор на сп. „Славееви гори“ („Родопи“) и „Родопски напредък“. Издава сборник „Родопски старини“ (1887-1892) с ценни



Стойо Н. Шишков

фолклорни, езикови и исторически материали от Средните Родопи и Беломорска Тракия. Автор е на монографии за българите мохамедани в Родопите. Полага усилия за намаляване на репарациите след решенията на Ньойския договор.

„Нашата българска действителност не е от утешителните. Устоите на народността ни и политическо самостоятелно съществуване са застрашени. Отровата от безогледното партизанство, демагогията, грубият материализъм и рушителните утопии са дълбоко заседнали и широко разпространени. Причината за всичко това сме си ние самите. Ние литнахме и летим по чуждото, без да се взираме в него и забравихме своето, родното.

Ние съвсем не познаваме миналото си, за което – каквото и да мислим – все има много нещо чисто, светло, истински човешко и благородно. А то е, което може да ни стресне, да ни ободри и ръководи в настоящето без опасност за гибел и да ни приготвя сигурното бъдеще.

Водим от тая мисъл и от мисълта, че всяко деяние с добра цел е полезно, днес споменаваме с почит недавнашни бележити и заслужили граждани.“

Из реч на Стойо Шишков, казана на 1 ноемврий 1925 г. в Пловдив при честването на наметта на българските будители родолюбци.

От 1991 г. в кв. Борово на столицата София има 34 основно училище „Стойо Шишков“ с директор Боряна Толовска.

Косери

„Когато чу, че аз съм един от 20-те кандидати българчета, които щяха да бъдат проводени в Париж да изучат разни науки, Славейков се съживи йоще повече:

– Много добре, много добре – каза той. – Науката ще ни спаси и възкреси нас. Нека вървят и се учат младите. Те са нашата надежда, те ще бъдат един ден орачите на голямата българска нива, която чака работа, голяма работа. Да!... По беше хубаво да идеше по-напред в Русия; а най-хубавото като да си имахме добре уредени гимназиите, па да изучеше българския език, че тогаз да върви във Франция, но нейсе...

На прощаване Славейков ме хвана за ръката и като я стискаше с един рязък глас и ме гледаше в очите, той каза:

– Българчетата изобщо, където и да са ходили да се учат, все са били косери*; гледай и ти да си косер...

Сякаш че беше вчера. В ушите ми като че йоще звучи острий глас на Славейкова: „Гледай да си косер и ти!“ Една благословия от патриарха на българската литература и публицистика като тази покърти моята млада душа...

Из спомените на Стефан С. Бобчев за Петко Рачов Славейков. Сп. „Българска сбирка“ (1895)

* Косер – 1. Сечиво, с което обрязват лозя; 2. Човек, който не се поддава (твърд, устойчив човек); 3. Птица кос; 4. Момче напето. Из „Речник на българския език“ на Найден Геров (1897).

Бележит възрожденец

Книжовникът Анастас Кипиловски

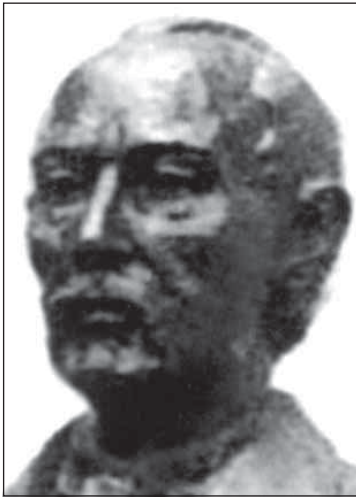
излиза от забравата

Георги Ведроденски

Сърце не ми дава да продумам, като земляк на този възрожденски деец, че почти цяло столетие той беше забравен. Застанал пред портрета му, който пазех от ученическите си години в Елена и Сливен, все се питах: „Боже, нима има забрава за подобни величави люде, за такива чеда на България, които са пробуждали народната сваят, разпламвали са стремежа към свобода, окрилявали са надеждата на предците ни за по-честити дни и духовен подем!“

Щастлив съм, че доживях признателността към Анастас Кипиловски. За него почна да се пише и говори все по-често. Името му прозвуча и в университетските аудитории – в лекции на проф. Петър Динеков; негова стихотворна творба намери място в сборника „Ранна възрожденска поезия“, отпечатан през 1994 г. от великотърновското издателство „Слово“; 200-годишнината от рождението му бе зачетена от в. „Български писател“, името му може да се срещне в някои енциклопедии; директорът на регионалния исторически музей в Сливен Георги Кюпчуков публикува няколко ценни студии за него; проф. Велко Тонев в сборника „Котел през Възраждането“ го постави редом с Петър Берон и Васил Априлов.

Водораздел между забравата и вечния спомен стана книгата „С мъдростта на Балкана“ на Велико Георгиев (1905-1993) – заслужил учител, директор на Сливенската мъжка гимназия „Добри Чинтулов“, родом от село Кириловци, която осъществи издателство „Сибия“ на Йордан Янев и Камелия Янакиева.



Паметник на Анастас Кипиловски в село Кипилово. Скулптор Валентин Старчев

Впрочем кой е Анастас Кипиловски и какво знаем за него?

Неговото родно Кипилово е будно и красиво село, закътано в Балкана между Котел и Елена. Названието му съдържа глагола „кипи“ и вероятно това е подтикнало бъдещия книжовник да си измисли псевдоним. Истинското му име е Анастас Стоянов Дончев. Родителите му Мария и Стоян са бедни хора, имали са три деца. Бащата е починал рано и майката се принуждава да даде Анастас на богат котленец, за да го отгледа и изучи. Будният Тасьо се записва в местното училище на именития Райно Попович. Изпратен е сетне в Лайпциг да учи литература и история. Някои източници допълват, че е учил и в Русия, вероятно в Одеса. Работата му протича в Брашов, за кратко време пребивава в Кишинев и Цариград, а най-дълго живее

в Букурещ, където остава до края на живота си през 1870 година. Той е един от най-дейните наши дейци емигранти, които превърнаха през първата половина на XIX в. румънската столица в изключително българско културно средище.

Кипиловски е полиглот – знае немски, гръцки, руски, румънски, турски език. Той е поет, преводач, публицист, историк, граматик, педагог. За жалост, запазени са само откъси от неговите творби – смесица от оригинални и преводни стихотворения. Боян Пенев пише за него:

„Няма съмнение, че Анастас Кипиловски познава стихотворното изкуство и за разлика от своите предшественици пръв осъзнава, че стихотворците трябва да се придържат към живата българска реч. Той владее силалогичното стихосложение и въпреки редица несъвършенства заема важно място в развитието на българската поезия през XIX век.“

Превел е много творби от немски, гръцки и руски автори. През 1825 г. в Будим (Будапеща) излиза книгата на Йохан Хибнер „Священное цветособрание или священие истории из ветхия и новия завет“, отпечатан със спомоществателството на сливения търговец и меценат Антон Иванов. Широко известен става преводачът му на драмата „Велизарий“ от немския автор Траудцен – първото драматургично произведение, преведено на български, с което в Лом се слага начало на читалищното театрално дело.

Деен сътрудник е на Богоровия „Цариградски вестник“. Известни са усилията му за усъвършенстване на българския език (инициатор е за въвеждане на пълния член), обявява намерението си да издаде българска граматика. Съставя речник на чужди думи, изработва географски карти с изображения на българските столици, купува и подарява глобуси на няколко училища, помага на Неофит Рилски при написването на „Святий краткий катехизис“ – ценно помагало за изучаване на религията.

Сърдечно приятелство свързва Анастас Кипиловски с д-р Петър Берон, Васил Априлов, Никола Пиколо, Станислав Доспевски, с видните руски слависти и българи проф. Виктор Григорович и Юрий Венелин. По молба на последния, Кипиловски изпраща десетки народни песни от Котленския, Сливенския и Еленския край, които са включени в сборника, издаден от руския фолклорист Пьотър Безсонов през 1855 г. Виктор Григорович пише за него: „Анастас Кипиловски е най-вглъбеният историк на своето време“. А Пенчо Славейков добавя: „Кипиловски е един от първите подвижници на Възраждането ни.“

Простено ли ни е, прочее, да забравим всичко това наистина!

Авторът е поет-сатирик и дългогодишен журналист в БТА, родом от с. Кипилово.



Ученици от местното училище „Св. Св. Кирил и Методий“ в село Кипилово пред паметника на своя бележит земляк



Читалище „Анастас Кипиловски“

Всинца единоголасно

Любен Каравелов като съучредител на Българското книжовно дружество

Христо Цеков

Съпричастието на Любен Каравелов към бъдещото книжовно дружество доказва проф. Дочо Левков, който през 1969 г. припомни за наличието на две Каравелови писма до Васил Д. Стоянов, които се съхраняват в неговия научен архив в Българската академия на науките.

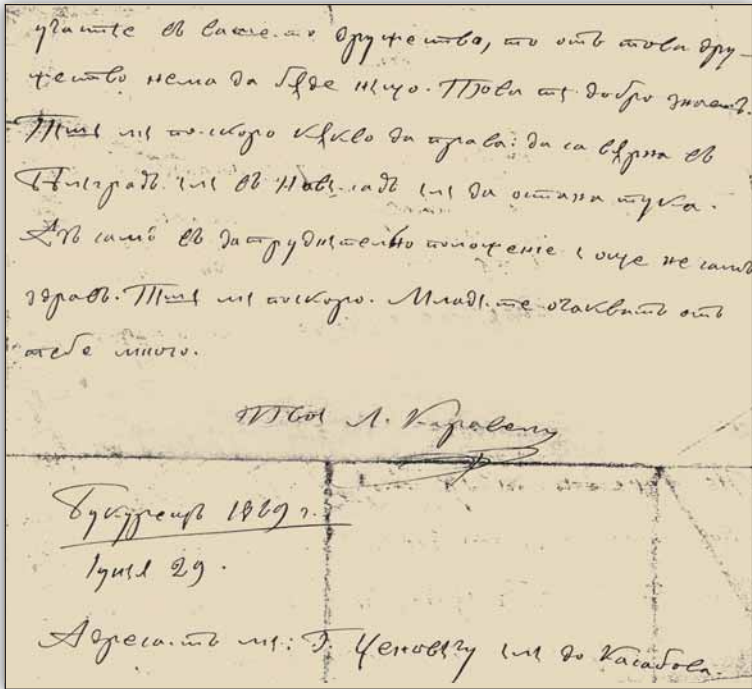
Първото писмо е от 29 юли 1869 г. при повторното връщане на Каравелов в Букурещ, когато той обявява, че се отказва да редактира в „Отечество“ – орган на Добродетелната дружина, понеже, според думите му, „не може да се работи с шереети“ (сиреч двулични, лицемерни хора). Той предупреждава Стоянов да се внимава и в замисъла им заедно да създадат книжовно дружество.

Писмото е лаконично, сякаш е писано на крак, върху един откъснат от тетрадка лист. То съдържа насърчение спрямо Стоянов за ролята на Младите.

На 17 август 1869 г. Каравелов праща до Стоянов и второ писмо, писано в Одеса, където търси съдействие за издаването на в. „Свобода“. В него той разказва, че първоначално българският търговец Николай Миронович Тощкович, в чието имение престоява повече от месец, се противопоставя на решението на одеските българи да бъде изпратен Стоянов в Чехия за участие в тържествата по повод 500-годишнината от рождението на Ян Хус. След намесата обаче на Николай Палаузов, Пашов и Каравелов той не само се съгласява, но и изпраща пари за тази цел.

Струва си да огласим и два други документа от архив на В.Д.Стоянов. От един протокол се установява, че през юли 1869 г. последният пристига в Одеса, където е проведено събрание с участието на Българското настоятелство „по делото на книжовното дружество“. Стоянов докладва какво е сторено по подготовката на учредителното събрание на дружеството. На това събрание присъства и Любен Каравелов. Там той е натоварен да води и протокола. Обсъжда се проектоустава на бъдещото дружество, както и мястото и времето за провеждане на събранието. Въз основа на взетите тогава решения Каравелов е упълномощен да подготви писмо-отговор, което е редактирано и преписано след това от друго лице и разпратено до заинтересованите български общини.

По-късно Каравелов участва лично в учредителното събрание



Писмо на Любен Каравелов до Васил Д. Стоянов от 29 юли 1869 г. Съхранява се в Научния архив на БАН. Факсимиле от оригинала

„Василчо!

Преди неделя додох тука и разбрах всичко какво е станало между тебе и старите – тия та псуват и проклинат. Но от днес нататък ще проклинат и мене, защото им казах да си търсят друг редактор, който да бъде кадърен да изпълнява тяхната воля и техните капризи. Не може, мой братко, с тях да се работи, не е възможно да работи човек с шереетите хора. Кога аз отидох в Белград, аз им оставих да напечатат програмата. А кога са върнах, то я намерих напечатана, но изменена по техния кеф и подписано моето име. Но кажи ми мога ли аз с тях да работя? Гледайте, мои братя, дано направите нещо и без тях, защото ако и тие приемат участие във вашето дружество, то от това дружество няма да бъде нищо. Това ти добре да знаеши. Пиши ми по-скоро какво да правя: да са върна в Белград или в Нови Сад или да остана тука? Аз съм в затруднително положение и още не съм здрав. Пиши ми по-скоро. Младите очакват от тебе много.

Твой Л. Каравелов

Букурещ, 1869, юлия 29

Адресът ми: Г. Ценовичу, или до Касабова“



Васил Д. Стоянов (1839-1910)

на основание Упълномощението на читалище „Братска любов“ в Букурещ заедно с Димитър Ценович. Известно е, че измежду подписалите това писмо е и Васил Левски, който впоследствие дава и своя скромнен финансов принос за укрепване на новосъздаденото Българско книжовно дружество.

Учредителното събрание трае от 25 до 29 септември 1969 г.. В архивите е запазен протокол от продължението на събранието на 30 септември, в който четем:

„Днес, на 30 септември 1869, за последен път като събрахме председателите на общините заедно с настоятелството, от които присъстваха г-да Н. Ценов, К. Попович, Д. Ценович и Ст. Берон, предаде ся всичката архива на настоятелите в ръцете на г. Н. Ценова и тъй ся разделихме като всинца единоголасно с ръка вдигната изрекохми: „Като член на това дружество давам почтена реч да изпълня точно и доброволно моите длъжности. И на добър час!“

Този протокол е подписан от 13 души, между които е и Любен Каравелов.

Авторът е публицист и парламентарен журналист, изследовател на Българското възрождение



„Сакрални миниатюри“. Худ. Татяна Николова-Хюстън

Хеский булгар Ангел Кънчев в Табор – хубавият българин

Ангел Кънчев – един от най-доверените съдейници на Васил Левски при изграждането на Вътрешната революционна организация постъпва като ученик в Областното земеделско и земеделско-индустриално училище на град Табор, Чехия през учебната 1870-1871 година като „редовен слушател“. Заедно с него са учили българските младежи Димитър М. Наумов и Стефан Стоянов от Стара Загора, Христо Баларев от Калофер, Юрдан М. Симеонов от Русе. Общо в Табор – според писаното от самия Ангел Кънчев – са учили тогава „52 българановци“. Следва добавката: „Вървим добре и се надяваме да засрамим чесите...“ Той учи само една година като взема всички годишни изпити върху изучаваните предмети с отличен успех и става първенец на випуска. Изнася сказки по различни теми. Става любимец на млади и стари. Наричат го „хеский булгар“, сиреч хубавият българин.

Без да дочака официалната церемония по закриването на учебната година, заминава за Белград и на 29 септември 1871 г. в Ловеч се среща с Левски.

Един негов съученик от Табор си спомня:

„Ние, чешките студенти, обичахме веселите български младежи и често привечер в прекрасната долина на река Лужнице кънтяха „Шуми Марица“ и „Сутрин рано“, пеяни не само от български студенти, но и от чешките им колеги.“

На 6 октомври 1870 г. Ангел Кънчев пише на Никола Обретенов в Русе:

„Вземеш ли в ръцете си някоя зоология, ботаника, геология или пък минералогия, ще видиш сума области и градове, в които казва да се намира този или онзи минерал, тази или онази билка или пък животно и др., а за България ни спомен. Защо ли? Дали е лишена тя от различни животни, скъпоценни камъни и от хубави и важни билки и цветя? Дали и тя няма хубави и потребни за човечеството неща, два пръста място в гореканните книги?

Не, братко, не е, не е лишена от нищо тя и е богата и пребогата, но кой е написал и изнесъл пред света европски нейните богатства? Кой е рекъл барем две слова за красното желязо и за красния мермер, що се намира в Рила и за богатата азиатска флора на южната страна на Балкана – никой, никой. Чия длъжност е да направи и извърши казаните работи – дали на европейците или на нас? Трябва да ни е срам...“

Горното писмо има за повод един прелюбопитен случай. Учителят по зоология показва на учениците си някакви пеперуди и други животинки като подчертава, че те се срещат само в Чешко.

Нашите момчета се засягат от вътрето. Те помолват своя приятел Обретенов да събере разни буболечки и да им ги изпрати. Учителят щял да се полудее от радост като ги видял. Синът на Баба Тонка пък впоследствие се обижда за тази далечна от революционното дело поръчка. Налага се Ангел Кънчев да го успокоява:

„Туй ще ти бъде доста, мисля, да се увериш, че не се подиграваме с тебе, но вършим това, което трябва като българи да вършиме.“

Е, да се попитаме ние днес: вършим ли онова, което като българи следва да извършим?



Ангел Кънчев
(1850-1852)



Брой 1 на Каравеловия в. „Свобода“ излиза на 7 ноември 1869 г.



„Благовещение“. Худ. Ива Мошкова



Паметник на Иван Вазов в Рим. Скулптор проф. Величко Минев

Коленопреклонно

След подписването на жестокия Ньойски договор столичани потърсват за утеха народния поет

В протест срещу жестокия мирен договор, подписан в Ньой, в София се самозароди митинг на площада пред черквата „Александър Невски“. След митинга огромната маса хора се спуснаха по улица „Раковски“ към Земяделската банка и спряха пред дома на Вазов. „Вазов! Вазов!“ – извикаха едновременно десетина гърла. Това бе достатъчно да запали всички. „Вазов! Вазов!“ – закрещяха всички в хор. Очите бяха обърнати към балкончето на Вазовата къща. Минаха минути, но там не се появи никой. В съседната сграда бе помещението на Министерския съвет. Някой там се бе заблудил, че множеството иска да поднесе поздрав на правителството. Един прозорец от етаж на Министерския съвет се откря. В същия момент на противоположния ъгъл на сградата на „Юнион клуб“ (дето сега е градинката срещу Вазовата къща) друг прозорец се отвори цял и на него се показа дядо Вазов. Той се хранеше често в „Юнион клуб“. Множеството извика „Ура-а-а!“

Народният поет беше много развълнуван. Със сълзи на очи той

вдигна леко ръка. Даваше знак, че иска да говори. Настъпи гробна тишина. С няколко къси изречения дядо Вазов изрази тъгата на България от безчовечието в Париж и завърши с думи на надежда и вяра в бъдещето на българския народ. Тихият му глас развълнува всички. Множеството бе покъртено. То до болка имаше нужда от няколко ободрителни слова. И дядо Вазов му ги даде.

И стана нещо неизказано, една от най-покъртителните сцени от

При подписването на Ньойския договор по личното разпореждане на министър-председателя на Франция Жорж Бенжамин Клемансо (1841-1929), който председателства Парижката конференция, ритуалът става в залата, върху чиято стена е изобразена историческата битка при Адрианопол (Одрин) на 14 април 1205 г., когато войските на цар Калоян нанасят съкрушително поражение над западното рицарство.

нашето завчерашно минало. Вазов се улови за първаза на прозореца, наклони глава към рамката му и захлипа. Раменете му се разтърсиха.

Тогава хилядният народ коленичи пред него на улицата.

Всички плачеха. Чуваха се ридания. Все така на колене множеството запя Вазовата песен:

Покойници,
вий в други полк минахте,
де няма отпущ, ни зов за борба.
Вий братски се прегърнахте,
легнахте
и „Лека нощ!“ навеки си казахте –
до втората тръба.
Българийо, за тебе те умряха,
една бе ти достойна зарад тях,
и те за теб достойни,
майко, бяха!
И твоейто име само кат мълвяха,
умираха без страх.

Това бе първият мирен протест на българския народ срещу Ньойския договор.

Из книгата на Петър Мирчев „София – тъжна и весела. Спомени на един юноша.“ София, „Отечество“, 1988.

Вазов вече и в Интернет

Уебсайт на къщата музей „Иван Вазов“ в Сопот

Добри Бояджиев

Къщата музей „Иван Вазов“ в Сопот разполага вече със собствен уеб сайт, представен пред широка публика на 27 октомври 2010 г. URL адресът на уеб сайта е <http://www.vazovmuseum.com> и може да бъде разгледан от всяка точка на света, от всеки компютър или устройство, свързани към Интернет и разполагащи с уеб браузър. Техническата реализация на уеб сайта е свързана с използването и прилагането на съвременните принципи и стандарти в уеб дизайна. С помощта на приложения за графичен дизайн, езици за програмиране като PHP5, JavaScript и Ajax, езика за описание на стилове CSS, базовия HTML и системата за управление на бази данни MySQL, уеб сайтът получи своята собствена идентичност. Друга техническа информация, която представлява интерес е, че уеб сайтът има собствена система за управление на съдържанието, която позволява динамичното му обновяване и поддръжка по всяко време. При изграждането му са предвидени и изпълнени основни процедури, необходими за бърза и качествена оптимизация за търсещи машини (SEO): избор на подходящи ключови думи и фрази, маркиране на заглавията в съдържанието, описване на мета етикети, въвеждане на етикети и ключови думи в описанията на снимките, създаване на навигационна карта, създаване на приятелски линкове с помощта на mod_rewrite и др.

Съдържанието на уеб сайта е разпределено в седем основни страници. Началната страница



Страница от сайта с картина на Вазовите герои

подлежи на чести промени и съдържа въвеждаща информация за целия уеб сайт, като насочва посетителите към други страници или подстраници, в зависимост от техните интереси. Втората основна страница е озаглавена „Посетете ни“. В нея се дават изчерпателни данни за местоположението на къщата музей „Иван Вазов“, подробни карти, работно време за посетители, такси, отстъпки, услуги и др. Третата основна страница – „История“, предлага на посетителите интересни текстове свързани с историята на създаването и откриването на къщата музей „Иван Вазов“ в град Сопот, както и с паноптикум „Бръснарницата на Хаджи Ахил“. Кратък летопис, цикълът „Под Амбарица“ и снимки на паметника на Иван Вазов от

централен площад в град Сопот са част от страницата „Иван Вазов“. Текстове от книгата „Непознатият Вазов“ на Цветанка Неделчева, директор на къщата музей „Иван Вазов“, са публикувани в страницата „Вазов и Сопот“. Галерията на уеб сайта съдържа актуални снимки от облика на къщата музей, експозиционната зала, централния градски площад, Радиното училище, както и изображения на автентични картини и снимки, свързани с живота на Вазов.

От официалния си старт до днес, уеб сайтът се радва на повишен интерес, като статистиката показва над 10 хиляди посещения.

Сайтът е създаден от ас. Добри Бояджиев, преподавател в катедра „Информационни технологии“ на УНИБИТ.

Издаден в Лондон

Първото самостоятелно издание на „Под игото“ (1894)

Цветанка Неделчева

В края на XIX в. известният английски бизнесмен и книгоиздател Уилям Хайнеман заедно с изтъкнатия критик и поет Едмънд Гос предприемат издаването на една „Международна библиотека“ с цел да представят класически творби на световната литература на английски език.

Оксфордският професор Уилям Ричард Морфил горещо подкрепя идеята да бъде включен в тази поредица романът „Под игото“ на Иван Вазов. Той е специалист по славистика, владеещ български и руски език. Има и много близки приятели в България, сред които е Иван Евстратиев Гешов, който е завършил Оуенз колеж в Манчестър през 70-те години на века. Той му помага да овладее българския език и да се утвърди като учен славист. Морфил посещава в края на 80-те и началото на 90-те години три пъти нашата страна. Тук се запознава с конкретната обстановка и завързва нови приятелства, между които и с д-р Иван Шишманов.

Предполага се, че тогава проф. Морфил се среща лично и с Иван Вазов, тъй като Гешов и Шишманов са Вазовите най-добри приятели. След завръщането си в Англия той се захваща да преведе романа „Под игото“ и същият да бъде издаден в споменатата литературна поредица от световни романи. Морфил успешно завършва превода, но пожелава името му да се запази в тайна. Причината за това е в ниския обществен престиж на професията на преводачите по онова време в Англия. Едва ли това е допустимо обаче за един професор славист. Може би причините са от друг характер. Още повече, че проф. Морфил подкрепя националноосвободителната ни кауза на България и борбите ни срещу несправедливите решения на Берлинския конгрес.

Едмънд Гос със съдействието на Иван Евстратиев Гешов подготвя обширен предговор към лондонското издание на романа, който е и първата международна оценка за него.

През януари 1894 г. в София се получават първите екземпляри от английското издание на романа. На 5 януари с. г. в. „Свобода“ отбелязва:

„Сега със задоволство забележаваме, че в Англия се е възбудило особено внимание към нашата книжнина: излязла е на английски език най-капиталната вещ на г. Вазова – историческия му роман „Под игото“... Романът, излязъл в един червен изцяло подвързан том, се предвожда от предговора на преводача и от една дълга статия, написана от съвременния авторитетен английски писател Едмън Гос. Тази статия, дето е включена и биографията на Вазова, разгледва и определя писателския талант на този последния; а за самия роман Едмън Гос се произнася с много възторжени термини и го високо препоръчва...“.

Възторжената оценка на Едмънд Гос за Вазовия роман е завладяваща. Той го препоръчва горещо на читателите, изтъквайки неговите художествени достойнства:

„Ако усееща човек някакво удоволствие като представлява на



Цветанка Неделчева

английската публика първия образец от литературата на един нов народ, това удоволствие става необикновено и основано върху една сериозна критическа основа, когато тъй представляваната книга е едно образцово произведение, един chef d'oeuvre. Не мисля, че ще се оспори от някого какво „Под игото“ е един първокласен роман из новата история...“

Проф. Едмънд Гос, определян като „главен представител на модерната критическа школа в Англия“, пише:

„В „Под игото“ Вазов е съсредоточил в по-узряла форма отколкото другаде особните дарби на своя ум и стил... Първото качество, което бие на очи при прочитането на тая забележителна книга е нейната свежест.“

Това всъщност е първото международно признание на българския роман.

Сравнението на „Под игото“ с романа на Уолтър (Валтер) Скот „Айвънхоу“ е заслужено признание за Иван Вазов. С поразяваща проницателност проф. Гос пространно разкрива тематиката на романа, за да стигне до окончателната най-висока оценка за него:

„Усърдната политическа пламенност на тоя роман се умерява с множество деликатни, трогателни и хумористични епизоди. ... безспорно един от най-хубавите романи, които Източна Европа е изпратила на Запад.“

Проф. Морфил е готов с превода на „Под игото“ до есента на 1893 г., а през ноември Едмънд Гос пише студията предговор. През декември романът вече е отпечатан в Лондон. На вътрешната заглавна страница под наименованието на романа и неговия автор стои текстът „Лондон Уилям Хайнеман – 1894“. В началото на януари в София са изпратени първите екземпляри на изданието.

Скоро след това в Швеция, Германия, Дания, Русия, а после в много други европейски страни се пристъпва към превеждането и издаването на „българската перла“. Появяват се и първите възторжени отзиви за романа, рецензии,

критики и дори обширни студии.

На 3 март 1894 г. английският литературен вестник „The Academy“ помества отзив от известния критик Джеймз Стенли:

„Първий български роман, преведен на английски, дава ни охота за повече и не ще мъчно да се съгласи човек с г. Едмон Госовий възхищен предговор в негова хвала. Като художествено дело „Под игото“ е едно забележително произведение; като летопис, писан от одного, който говори с авторитет за раздвижливите събития, които предиестваха освобождението на България, то е скъпоценно...“

Положителен отзив за „Под игото“ е поместен и в литературното списание „The Review of Reviews“, в който се подчертава:

„Тая нова книга е интересна от три точки на зрение: тя е първий образец от българската литература в английския превод; тя дава една жива и поразителна картина на българский живот... и най-после, като вземе човек предвид, че тя може се каза първото литературно произведение на един млад народ, тя действително има много голямо художественическо достойнство... Г. Вазов ни запознава с отечеството си и съотечествениците, каквото никоя друга книга не ни е запознала...“

Авторитетното литературно-критическо списание „Atheneum“ също помества отзив за излизането на „Под игото“ на английски език, в който се чете следното:

„Най-забележителният роман, който се е появил на английски през 1893 година, е един превод, и един превод от език, който никога не е имал литература: „Под игото“, роман на българския писател Иван Вазов.“

Оценявайки по достойнство заслугите на преводача Морфил и на автора на предговора, изследователят на биографията на романа Илия Бояджиев обобщава: „Възхвалата и истинската оценка е дело ... на двама професори от Оксфордския и Кеймбриджския университет – двама учени с голяма тежест в английския литературен живот в края на миналия век.“

Първата висока международна оценка на „Под игото“ прави видният английски литературен критик и поет Едмънд Гос в увода към романа, в който го определя като „едно образцово произведение... един шедьовър...един първокласен роман на новата история...“.

През 1894 г. от лондонското издание Е. Силверстоппе прави превод на шведски и през същата година „Под игото“ е отпечатан и в далечна Швеция. Получил висока оценка още в края на XIX век, през следващите десетилетия романът „Под игото“ е преведен на основните европейски езици.

Иван Вазов завършва предговора на петото издание на романа си с думите: „От бедната стаичка и отстранената одеска улица книгата ми обиколи цяла България, мина границите ѝ и профърча из Европа.“

Авторката е директор на къщата – музей „Иван Вазов“ в Сопот.



„Сакрални миниатюри“. Худ. Татяна Николова-Хюстън

БЪЛГАРСКИЙ ЯЗИКЪ.

Языкъ священъ на моитѣ дѣди,
Языкъ на мжки, стонове вѣковни,
Языкъ на тая, дѣто ни роди
За срамове, за горѣсти отровни !

Кой не те е ругаль ? И кой, свирѣпъ,
Не ти е далъ позорна си милувка ?
Кой съ каль те не плѣсна, и върху тебъ
Не залепи безстидна си заплювка ?

Кой чужденецъ, въ устата съсъ пелинъ,
Те пощади отъ удари безчестни ?
Вслушѣ ли се поне единъ, единъ,
Въвъ твойтѣ тайни звукове небесни ?

Разбра ли нѣкой колко мжжестро
И сила крий се въ твойтѣ рѣчи волни ?
Какви въздишки, плачове, тегло
Ти дадохъ тезъ ноти меланхолни ?

Не, ти падна подъ общиятъ позоръ,
Охуленъ, опятненъ съсъ думи кални:
И чуждитѣ и нашитѣ, въвъ хоръ,
Отрѣкохъ те, о, языкъ страдалний !

Не си можаль да въплотишъ въвъ тебъ
Създаньята на творческата мисль!
И не за пѣсенъ гениятъ ти слѣпъ —
За глупавъ шумъ те само билъ урисаль !

Туй слушамъ сѣ отъ какъ сжмъ на свѣта!
Сѣ туй ругателства ужасно, модно,
Сѣ тоя отзивъ, ниска клевета,
Що слѣтя всичко мило намъ и родно.

Да имахъ мощъ срамътъ ти бихъ зималь
И той би станаль мойто вджхновенье
И въ свѣтли звукове те бихъ прѣдалъ
На идущето бодро поколение !

Да имахъ мощъ, обрисвахъ ти калъта,
И въ твоя чистий бляскъ те бихъ показаль,
И съ ударътъ на твойга красота
Азъ хулницитѣ твои бихъ наказаль !

Февруарий, 1888. Пловдивъ.



Светла диря Първият випуск библиотекари Петър Караангов

Библиотечният институт бе непозната учебна структура, нова в поредицата от образователни институти, която подсказваше за повишеното внимание на младата тогава власт към библиотеките и библиотечното обслужване, към книгата и знанието. Нашият випуск щеше да бъде първият за института и ние, повече от 80 младежи от цялата страна, нямаше никаква представа от учебната програма, нито от преподавателския екип. Нас ни привличаше названието на новото полувисше училище, което ни обещаваше близост до примамния свят на книгите, до голямото знание за света, човека и природата.

Оказа се, за наша радост, че повечето от преподавателите бяха от Софийския университет. През двата семестъра на първата учебна година слушахме предимно общи хуманитарни лекции: българска и обща история, българска, руска, класическа, западноевропейска литература, а също така селскостопанска и детско-юношеска. Преподаватели ни бяха проф. Христо Христов, проф. Туше Влахов, доц. Недялко Драганов, проф. Александър Пешев, проф. Александър Ничев, проф. Георги Минчев, писателите Марко Марчевски и Петър Димитров-Рудар. С огромен интерес слушахме лекциите по библиотекостроителство на проф. Тодор Боров – най-авторитетното тогава име в библиотечните и библиографски дисциплини, директор на Библиографския институт. Обожавахме неговия маниер на преподаване – жив, диалогичен, наситен със знания за историята и съдбата на книгата – това велико откритие на писмената култура.

През втория семестър се увеличиха специалните дисциплини. Лекции „История на книгата“ ни четеше директорът на института Тодор Илиев, а през следващата учебна година изучавахме архивистика, библиотечно дело, организация на библиотечните фондове, азбучен, систематичен и предметен, работа с читателя, обществено-политическа и обща библиография. Към тях се прибавяше и общо езикознание с преподавател проф. Мирослав Янакиев и славянски литератури с преподавател проф. Емил Георгиев. Специалните дисциплини ни преподаваха Тодор Боров, Тодор Попилиев, Борис Десев, Елена Савова, Елена Кирова, Дора Ганчева, Христо Тренков. Институтът се помещаваше в приветлива дървена постройка в градината на Народната библиотека с удобни учебни зали. Новата сграда на Народната библиотека бе вече завършена, но още не бе открита официално. Книжните фондове бяха пренесени в новите книгохранилища и ставаха достъпни. Мнозина от нас си мечтаеха след време да влязат като библиотекари в тази прекрасна сграда.

Сред нашите колеги се открояваше Иван Чипев (от известния издателски род Чипеви) с чудесните си рецитации на Маяковски и Вапцаров, разрядският поет Христо Радусев. По-голямата част от нашия випуск сетне завършихме Софийския университет – главно в хуманитарните специалности. Мнозина станаха библиотекари в столицата и други градове. Двете години в Библиотечния институт оставиха неизличима светла диря в паметта ни и определиха до голяма степен по-нататъшния ни житейски път. Учебната програма отговаряше на тогавашните научни и образователни критерии. При всичките трудности, които изпитвахме, в курса цареше настроението на младостта. За това спомагаше и поведението на преподавателите ни – внимателни, търпеливи, толерантни, хора с научни изяви, висока обща култура и нравственост, отдалечени от грубата политизация, присъща на онези години.

През юни 1952 г. се дипломирахме и разпияхме из страната. Аз имах щастието да постъпя на работа в Централната библиотека на БАН, чийто директор бе проф. Елена Савова.

Библиотечният институт създаде много добри кадри, получи известност и авторитет като учебно заведение. Необходимо бе с огромното развитие на информационните технологии, автоматизирането на библиотечните и библиографски справочни системи и информационни масиви, усвояването на бързо развиващите се технологии в библиотечното обслужване той да прерасне в специализирано висше училище. Изминалият 60-годишен път от нашия институт кара особено нас, които помним неговите първи стъпки, да се гордеем с днешното му присъствие в нашата национална научна образователна система.



Петър Караангов



Откриване на учебната година в Университета, 1 октомври 2010 г.

Свободата да избираш

Росен Петров

„...защото мнозина са звали,
а малцина избрали“

От Матей Свето евангелие

Най-ценната свобода е свободата да избираш – най-ценното и най-опасното нещо...

Един от създателите на теорията на хаоса, метеорологът Едуард Лоренц, формулира известния „ефект на пеперудата“. Според учения само с размахването на крилцата си една пеперуда в Китай можела да предизвика ураган във Флорида.

Изборът винаги носи определен риск. Никога не знаеш накъде те водят крилата на твоето решение. Можем да го наречем съдба, орис или пък „ефект на пеперудата“. Когато на 10 януари 49 г.пр. н.е. Гай Юлий Цезар е пресичал реката Рубикон със своите легиони и изрекъл историческата фраза „Жребият е хвърлен“, едва ли е допускал, че от неговото родово име „Цезар“ ще произлезе дума, означаваща владетел в почти всички западноевропейски езици. Там, край малката река Рубикон, крилето на избора на Цезар предизвикало хилядолетен ураган в историята. Гай Юлий влязъл във вечността. Дори и нашето родно „цар“ произлиза от старобългарското „цесарь“, както са произнасяли славяните „цезар“.

Кога преминаваме нашия Рубикон? Кой са крилето на българския избор? Какво ни отрежда нашият жребий?

На възраст от 29 години и 6 месеца, един от най-талантливите български поети Димчо Дебелянов, пресича своя Рубикон и загива като командир на рота на Южния фронт, в полята край Дойран. Дали го е искал?

Авторът на великолепните стихове загива нелепо най-вероятно от войник от ирландската пехотна бригада. Загива нелепо, опитвайки се да вдигне хората си в никому ненужна атака. Загива, защото един човек в щаба е задраскал името му в списъка с отпуските и сложил там свой човек. Несправедливо и тъжно. Този светъл поет е заслужавал куршумът да го пропусне. Ние сме го заслужавали. В историята въпросът за избора може да придобие и друг смисъл. Колко от нашето „купонясващо“ поколение биха

направили изборът на Дебелянов? Представете си, че влизате в „Синсити“, „Планет“ на Свети Влас или „Панорамата“ на Японския хотел. Вгледайте се в лицата на хората и си задайте въпроса колко от тях биха се жертвали за родината. Не се шегувам, пробвайте да си го зададете. Ефектът ще е поразителен. Дори задаването на този налудничав въпрос вече е успех.

В началото на миналия век мнозина успели българи са направили този „странен“ избор – да се жертват за родината.

Девизът на випуск 37 на Военното училище, приет на 15 май 1914 г., – „Кога да мрем за теб Родино?“, става девиз на цяло поколение бляскави, заможни офицери. Въпросът не е риторичен, той е зловещо достоверен. Само две години по-късно, 40 процента от този елитен випуск ще загине в Първата световна война.

Мнозина от българския елит – търговци и банкери, адвокати, чиновници, лекари и фабриканти, талантливи художници и поети избират да мрат по фортите на Одрин и да изгниват в калта на окопите при Чатаджа и Дойран.

В тези дни от размаха на крилето на българската пеперуда се ражда романтичен ураган на жертвоготовност.

Ураган с трагични резултати, опустошил най-доброто от нас, прекършил полета ни, и довел до една алогична метаморфоза – нашата пеперуда се е превърнала обротно в една семпла гъсеница. Да излезем от патетиката. Да се вгледаме в онези поколения практически, от днешна гледна точка. Изразът „Времената са били други“ не върви. Времената са били същите, дори по-добри. Българското общество е просперирало по един впечатляващ начин. Българите са имали изумителен елит. Дори и най-баналните сравнения не са в наша полза – от офицерите, учещи латински четири пъти седмично, до търговците натрупали баснословни богатства.

Нали не си мислим, че тогава не е имало светски живот, приеми, купони или красиви жени? Какво са търсели „богаташките мамини синчета“ на полетата на смъртта в Македония, Добруджа и Тракия?

Пак става патетично.

Друг въпрос, който не е свързан с героизъм и жертвоготовност, а с нещо друго. Колко от богатите българи днес биха имали възможността и желанието да построят сграда като Софийския университет „Св. Климент Охридски“?

Братята Христо и Евлоги Георгиеви са го сторили. Къде са днешните Евлоги и Христо Георгиеви? Колко хотела построихме и колко университета? Колко казина и колко училища? Колко молове и колко заводи? Тези въпроси не са присъди, тези въпроси са начин да се замислим. Жребият ни е хвърлен и ни е отредил изключителен късмет. Дори в тая криза – на нас и още повече на вас, ви е отсъдено да живеете във време, което не ни подлага на моралния избор на окончателната жертва. Пред нас не стоят фортите на Одрин. Няма телени мрежи и летящо олово. Никой не иска от нас да мрем за родината. Напротив! Ние трябва да живеем за нас и за страната си. Учете се, опивайте се да живеете добре за себе си и за страната си.

Да имате мерцедес или „Бентли“ не противоречи на патриотизма, но корупцията и мързелът – да.

Добрият живот не е безнравствен, но глупостта е аморална.

Тарикатлъкът е пагубен. Никой не се нуждае от социален популизъм, не ни трябва нов Ленин, трябва ни един обикновен Бил Гейтс. Най-богатият човек в света вече говори за „градивен капитализъм“. Той се опира на теорията на Адам Смит за моралните сантименти, според която хората получават удоволствие от това да се интересуват от щастието на другите.

Може ли да има „български градивен капитализъм“? Можем ли да получим удоволствие от това, че други българи са щастливи? На вас скоро в бъдеще ви предстои да направите своя избор. Рано или късно вие ще станете реалните водачи в обществото. Човек не може да бъде щастлив сред нещастни. Всеки индивид е от значение, всяко решение е важно.

Един размах на нашите криле днес може да предизвика ураган от успехи за всички утре.

Слово, произнесено при откриване на новата учебна година в Университета по библиотекостроителство и информационни технологии, 1 октомври 2010 г.

Голямата България

Българските учители в чужбина като днешни будители

Д-р Боян Кулов – председател на Асоциацията на българските училища в чужбина

И един българин само да има някъде по света – там също е България. Стига той да говори български език и да не е забравил кирилицата. И да помни неостаряващия повик на Хилендареца „Българино, не се мам!“: Близко 400 учители понастоящем преподават роден език и култура в различни градове и страни. Преодолявайки затруднения от всякакъв вид, неразбирателство и открита съпротива, те вършат онова, което навремето са вършили нашите възрожденци. Едно истинско будителство в условията на все по-разширяващата се глобализация.

Асоциацията на българските училища в чужбина е неправителствено и неполитическо сдружение със седалище в София, учредено за осъществяване на дейност в обществена полза. Нейните основни цели са: подпомагане на дейността на българските училища извън България, популяризиране на българския език и култура в чужбина, разширяване на обмена на информация между българските училища извън България, вкл. обмена на педагогически опит, методически и образователни практики, контакти, както и инициране и въвеждане в съответните институции на предложения и лобиране за усъвършенстване на правната уредба, засягаща българските училища в чужбина.

Агенцията се създава през юли

2007 г. в Пловдив по инициатива на представители на 14 български училища от Виена, Чикаго, Бостън, Вашингтон, Хамбург, Кипър, Лондон. Държавната агенция за българите в чужбина организира през 2005 г. и 2006 г. кръгли маси по въпросите на образованието в чужбина, които за първи път срещат директори и учители от българските задгранични училища. След като през 2007 г. такава кръгла маса е отказана, представителите на 14 български училища зад граница решават да създадат неправителствена организация по подобие на вече създадената от българските училища в САЩ асоциация със седалище в София.

Оттогава Агенцията организира, самостоятелно или съвместно с ДАБЧ и Министерството на обра-



Д-р Боян Кулов

зованието, младежта и науката три конференции. Първата се проведе под патронажа на председателя на Народното събрание на Република България Георги Пирински, който я оцени като „събитието на 40-тото Народно събрание“. Постепенно Асоциацията стана уважаван и търсен партньор и все повече училища се записват в нейните редици. Срещите и предложенията от Асоциацията, отправени към вицепремиери, министри и заместник-министри, председатели на комисията по образованието в парламента, началници на дирекции и експерти стават все по-чести и добре обосновани.

140 училища и 400 учители

Продължават постоянно да възникват нови училища зад граница. Броят на учениците расте стремително, както и проблемите с осигуряване на помещения за училищата и превоза на учебници, особено зад океана. Настоятелността и активността на Асоциацията даде чудесен резултат в края на 2008 г., когато МОМН създаде, с прякото участие на представители на АБУЧ, програмата „Роден език и култура зад граница“. Като изключим трите държавни училища в Прага, Братислава и Будапеща, за първи път от почти 20 години българската държава подкрепя морално и финансово българските училища в чужбина. Общо 52 от тях получават на проектна основа частично финансиране през учебната 2009/10 г., като през следващата година те стават 108 на брой.

На конференцията през юли т.г., проведена в аулата на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ с участието на МОМН и ДАБЧ, присъстваха министърът на образованието, младежта и науката, министърът без портфейл, председателят на ДАБЧ, заместник-министри, както и над 200 преподаватели и администратори, сред които представители на 59 български училища (53 от чужбина и 6 от България), 21 представители на фондации и обществени организации.

Понастоящем в Агенцията членуват 46 български училища от целия свят, както и десетки физически лица.

С името на Джон Атанасов

Българското училище „Джон Атанасов“ отваря за девети пореден път врати за жадните за родно четмо и писмо най-малки представители на българската ни общност в Чикаго. Тази година училището ни ще се помещава в просторния и удобен комплекс на Oakton Community College в предградията Des Plaines. Зелени площи, цветни вътрешни дворове, просторни компютърни, библиотечни, конферентни, театрални, спортни



Поколението „Интернет“

зали и кътчета за самоподготовка и отдих – мечта за всеки, който желае да получи или предаде знания. За удобство на родителите от други райони тази година училището предлага и обучение в неделя, което следва цялостната организация на учебната дейност в събота в новия ни филиал на 8747 W. Lawrence Ave., Chicago IL, 60656.

В лицето на българските консули Валентин Дончев и Лиля Георгиева нашето училище намира приятелски отзив, загриженост и подкрепа. Още от самото начало на мандата си те лично посещават не само нашето, но и всичките пет български училища в града, за да се запознаят с условията и затрудненията ни на място.

По стара българска традиция първият учебен ден откриваме с кръшно българско хоро, изпълнено от малките и по-големи участници в детския ни фолклорен състав „Хорце“ с ръководител Ирина Гочева. Изпъстрените с български шевици носии, които с гордост носят нашенчетата, са закупени благодарение на програма „Роден език и култура зад граница“ на МОМН.



Българска веселба без хоро не минава

разително изкуство „България в моите мечти“, а сладкогласната Йоана от вокалната група на Румен Арнаудов получава отличие в конкурса „Сладкопойна чучулига“.

Името на един родолюбив българин изправи на крака присъстващите в залата – Любомир Йорданов, собственик на фирма Bomar Trading Group в Лос Анжелис, Калифорния. Узнал за затрудненията не само на нашето, но и на още двадесет български училища в Америка в закупуването и доставката навреме на учебниците за новата учебна година, проследил чрез интернет дискусиите от Третата конференция на българските училища зад граница и ролята на родните училища в запазване на българското национално самосъзнание у нашенчетата по света, Любомир Йорданов безкористно предлага финансиране на процеса за осигуряване на учебниците за всички български училища в САЩ в най-кратък срок.

Проявата на безкористна щедрост в най-трудни моменти не може да остане забравена и неоценена. Благодарение на щедри наши сънародници като Любомир Йорданов, Васил Байрактаров – Multigroup Logistics Chicago, Светлозар Момчилов и Стела Кайлукова, редактор на в. „България сега“, и тази година ще продължим заедно да откриваме чудния свят на българското художествено слово.

Една българска духовна територия в устремно глобализиращия се свят!

Боянка Иванова

директор на българското училище „Джон Атанасов“ в Чикаго

Училище-светилище

Двадесет и три години, изпълнени с труд, любов и веселие – това е равностойката на Българското училище към Посолството на България в Лондон. На 15 септември 2010 г. започнахме своята 24-та годишнина. Има с какво да се гордеем. Устояли сме на всичко – напоследък и с държавната подкрепа на програмата „Роден език и култура зад граница“.

Когато в 1991 г. закриха много от училищата към посолствата – в Лондон нашият посланик Иван Станков каза, че ние училище ще си имаме. И си го направихме сами. На самоиздръжка, с усилията на цялата българска общност и с неговата подкрепа, която и до този момент не престава. Тогава децата бяха тридесет и пет. Минатата година достигнаха 202. Тази година още от самото начало класните стаи се изпълват до крайност. Даже ме е малко страх, че ще ни отеснеят съвсем, защото всеки ден звънят за други места.

За най-малките в предучилищната група се грижи Невяна Анастасова с помощта на младия специалист Красимир Петров. Децата сияят от усмивки и обич край тях и покрай забавните игри учат родните песнички и стихотворения, срещат за първи път славянските буквички. По история и география на България преподава Лидия Гюнелиева, която с майчинска грижа



повежда учениците по пътеките на родината ни, за да вкорени уважение към всичко, което е преодолела и постигнала България.

В гимназиалния курс работи Здравка Влодова-Момчева, чийто пиетет към красивия български език възпитава неповторимо.

Децата от I до VIII клас учат с мен български език и литература – растем заедно, учим се да пишем и четем, надникваме в дебрите на българската литература, за да знаем и можем, за да сме истински българи, макар и далеч от Татковината.

Народните песни учим заедно с невероятната Десислава Стефанова (ръководител на хорчутя Лондонски български хор). Тропваме хорце заедно с хореографката ни Елена Роблес – верен помощник във всяка наша инициатива.

Работим с желание – не е лесно, проблеми има много, но винаги сме се справили – ще се справяме и в бъдеще. В чужбина човек се чувства нужен на децата, а това задължава. Българските училища в чужбина и милеещите за тях са възрожденци. Винаги ги е имало и ще ги има. Ние пишем днес бъдещата история на България, защото отглеждаме бъдници.

Снежина Мечева, говорител на Агенцията за училища в чужбина





„Св. Йоан Пророк, Предтеча и Кръстител Господен“.
Иконостасен фриз от манастира „Зограф“ на Света гора (XVI в.)

Св. Климент Охридски
Похвално слово
за Свети Йоан Кръстител
(Утрената на Богоявление)

„Наистина, тъй дивни са чудесата на Христовия Предтеча! Такъв чуден е произходът, такова смайващо е раждането му, такова неизказано е отглеждането му! Той е изпълнен с божествена светлост, украсен е с вир, с кротост и с умиление!

Затова и ние, христолюбци, като се наслаждаваме на това светлостно тържество, с почит празнуваме пресветлата памет на Йоан Кръстител.

Нека пребъдваме в псалмопения, духовни песни и в поучения.

Нека не се връщаме към предишните греховни обичаи, като псе на бълвотината си.

Но като отхвърлим всички скверни дела на дявола, нека отърсим от себе си сънното бездействие и да се насочим /ързо по пътя на покаянието.

Нека се украсим с добри дела; да се въоръжим с пост против противника-враг; да се надпреварваме в обич един към друг. Като просветлим духа си чрез милостия и с чистота, нека го устремим нагоре. Чрез тези добродетели лесно ще възлезем на небето. Те правят вършещите ги съобщници на ангелите.

Нека придобием добродетелите, преди да ни настигне смъртта и преди тъмнината да окраде духовното ни богатство. Нека не си помисляме и нека не казваме: „Като прекарахме времето си в леност и в грехове, какво ли прочее ще ни ползва накрая?“ Това е дяволска мисъл. Сам Бог казва чрез пророка: „В каквото състояние те намеря, в него и ще те съдя: или в грях, или в покаяние.“

И тъй, нека се уподобим на ония наемни работници, които макар и да дойдоха в единадесетия час, получиха еднаква заплата с първите.“

Из сборника „Св. Климент Охридски. Слова и поучения.“ Преведе от старобългарски език архимандрит д-р Атанасий Бончев. Синодално издателство, София, 1970.



Факсимиле от единствения запазен препис с пряко указание
за авторството на Св. Климент

Островът на Кръстителя

Открити са свети мощи в манастира „Св. Йоан Предтеча“

Маргарита Ваклинова –

директор на Националния археологически институт с музей

В края на юли 2010 г. археологическият екип, ръководен от проф. Казимир Попконстантинов, откри под основната маса на черквата в патриаршеския манастир „Св. Йоан Предтеча“ на едноименния остров край Созопол мощи на неизвестни средновековни светци.

Вече около 50 реликвария със свети мощи са открити в раннохристиянските църкви из Българските земи. Те освещават храмовете от този период, като са укрепвали устоите на вярата.

Мощите са съхранени до наши дни в мраморна мощехранителница. В съседство с тях бе намерена каменна кутия с надпис на гръцки език, според който някой си Тома е донесъл мощи за празника Рождество на Св. Йоан Кръстител на 24 юни (Еньовден).

Предвидено е новооткритите мощи, към които вярващи от разни страни проявяват голям интерес, да бъдат изложени за поклонение в созополската митрополитска черква „Св. Св. Кирил и Методий“, която ще бъде обновена с финансови средства, отпуснати от правителството.

В манастира на острова е действал средновековен книжовен център (скрипториум). Открити са матрици за украсата на кожените подвързии на книги. Ръкописи, изработени тук, могат да се издирят в чуждестранни книгохранилища. Възникнал още в раннохристиянската епоха, манастирът „Св. Йоан“ е играл роля като духовен център през Средновековието. Той е обхващал площ от около 10 дка и църквата му е била богато стенописвана, като съвсем малка част от фреските са запазени. Проучванията започват през 1985 г. от ст.н.с. Виолета Димова, продължават ги по-късно Иван Петрински и Кръстина Капелкова. От две години насам се осъществява проект на Регионалния исторически музей в Бургас с щедра финансова подкрепа от Министерството на културата, правителствата на Норвегия, Исландия и Люксембург под ръководството на проф. Казимир Попконстантинов.



Сливенският митрополит Йоаникий благославя откритието



Проф. Казимир Попконстантинов заедно с участници
в археологическите разкопки отваря мощехранителницата



Новооткритата мощехранителница



Общ изглед на разкопките на остров „Св. Иван“ край Созопол

Република на духа

Стражници на православието в „Градината на Св. Богородица“

Света гора (Атон). От пратеника на в. „За буквите-О писменехъ“ доц. д-р Евгени Велев

Преди време при обсъждането на дисертация върху средновековни ръкописи от книгохранилищата на Света гора, проф. Петър Динев – чиято 100-годишнина от рождението се навършва тези дни – предложи понятието „Република на духа“ за древната монашеска държава, която е стожер на православната култура за цяла Югоизточна и Източна Европа, съкровено свързана с България.

Какво означава един днешен българин, озарен духом, да подиша въздуха на тази „Градина на Св. Богородица“, както е наричана тя?

Някога, някъде в някакво писание бях срещнал мисълта, че Атон е затворено ковчеже със скъпоценности и не на всекиго е дадено да го отвори и опознае, и че само след като посети това свято кътче от Божието творение „Земя“, другото Божие творение „Човек“ започва да чувства и да осъзнава какво всъщност представлява то. Също там срещнах твърдението, че ако тленният човек е бил само веднъж на Атон, му се иска да се върне след това отново, поне за ден или за седмица, след това за месец или за година, а може би и завинаги...

Авторът на въпросното писание настояваше също:

„Атон не е приказка или райски кът. Това е място на всекидневен труд – физически и духовен; място на непрестанен вътрешен подвиг на монасите, място на сълзи и молитви за целия свят, за нас, грешните“.

Колкото и да звучат пресилено патетично и интимно-изповедно тези гледища, не бихме могли да ги определим като неавтентично християнски или относително правдоподобни, не само защото са публикувани от човек, който най-вероятно многократно е посещавал това Божие място и който навярно живее в Христа, но и защото са продиктувани от дълбоката му вяра в силата на Божието слово и в Неговата творческа мощ. Моя милост със скромните ми две посещения и с недотам праведния си живот може да потвърди тяхната автентичност, макар и не толкова убедително или да формулира ново гледище, което да не звучи толкова патетично и интимно, но със сигурност не може да опише образно, духовно и прочувствено усещанията, които човек изпитва по време на престоя си на Святата земя на Атон.

Когато за първи път попаднах там, в ушите ми най-ненадейно закънтяха думите на Владичицата на света Св. Богородица Панагия (Всесвятата), произнесени веднага след стъпването ѝ на атонския бряг:

„Божията благодат да пребъде на това място и над пребиваващите тук с вяра и благоговение, и спазващи заповедите на Моя Син и Бог. Необходимите за живота им на земята блага те ще получават в изобилие с малко труд, ще им се приготви живот небесен и няма да оскъдне милостта на Моя Син от това място до края на този век. Аз пък ще бъда застъпница за това място и Ходатайка за него пред Бога“.

После, когато вървах по черния манастирски друм към светогорската обител „Зограф“ и по-късно

по каменната манастирска пътека до „Ватопед“ ме обземаха непрестанно смесени чувства на тъга, страх, щастие, радост, тревога, наслада, доволство, безпокойство, паника, блаженство, състрадателност и благочестивост. Навсякъде чувах пукот и звън на камбани.

Стъпките ми и тези на моя спътник ехтяха в ушите ми. Надлъж и нашир атонската пустота трептеше над невъобразимата атонска земя.

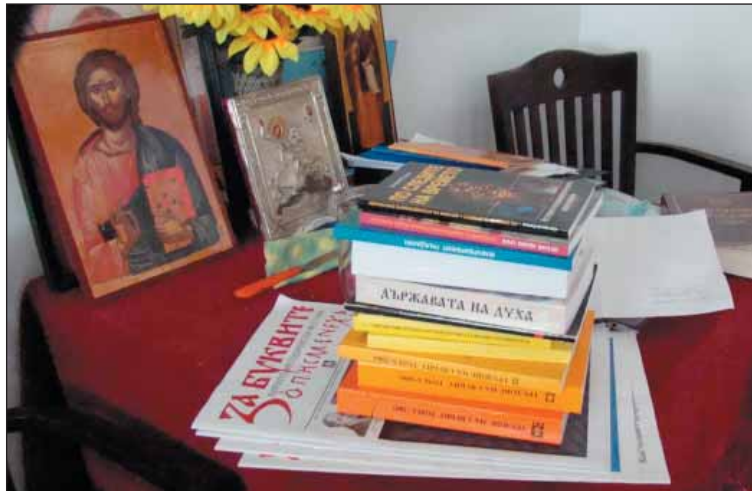
Духът ми и Духа Светаго се сливаха в едно. Ако е рекъл Бог, най-вероятно ще се върна там за трети, четвърти или за последен път.



Поглед към манастира „Св. Георги Зограф“ отдалеч



Манастирската черква „Св. Св. Кирил и Методий“ е трудно достъпна за случайни пришълци. В нея всяка година на 11 май се празнува Денят на славянските равноапостоли



Броеве на Кирило-Методиевския вестник се съхраняват в манастирската библиотека

Снимки: Авторът



„Архангел Михаил“. Худ. Евгени Велев

Виенска изложба

В музея „Зигмунд Фройд“

На 9 декември 2009 г. в австрийската столица Виена беше представена изложбата „За буквите, за изкуството и за културния обмен между България и Австрия“. В изложбения център на „Музея на Зигмунд Фройд“ бяха подредени книги от български университетски издателства и живописни платна, пластики и концептуални фотографии на преподавателя в СВУБИТ д-р Евгени Велев. На откриването на изложбата присъстваха ректорът на висшето училище проф. д. ик.н. Стоян Денчев, зам. ректорът проф. д-р Ирена Петева, директорът на българския културен институт във Виена „Дом Витгенщайн“ г-н Борислав Петранов, председателят на културното дружество „IDEA Society“ – Виена, д-р Стефан Стоев, почетният д-р на СВУБИТ Стоян Караславов, известни представители на българската общност във Виена, представители на културата, образованието и бизнеса в Австрия и България, както и на дипломатическия корпус, колекционери и много други гости.

В началото на събитието професорът по пеене в китайския клон на Виенската Консерватория при Университета Вайфанг-Шандонг, Китай българската оперна певица Светлана Иванова изпълни ария на Леонора от операта „Силата на съдбата“ на Дж. Верди и Ария на Сантуца от операта „Селска чест“ на П. Маскани. Слова към организаторите и гостите на културната проява отправиха директорът на музея Сабине Янша, професор Стоян Денчев, който в края на своето слово прочете поздравителен адрес от името на министъра на културата на Република България Вежди Рашидов и художника Евгени Велев. Представителите на СВУБИТ, водени от ректора на учебното заведение бяха приети от генералния директор на Национална библиотека на Австрия д-р Йоханес Рахингер, от директора на Музея за модерно изкуство фондация Лудвиг – МУМОК Еделберт Кьоб и от посланика на Република България в Република Австрия Ради Найденов.

На срещата с д-р Рахингер бяха обсъдени редица възможности за реализирането на съвместни инициативи на двете институции в областта на библиотекознанието, библиографията, книгознанието, архивистиката, дигитализацията, реставрацията и консервацията на книжните материали, както и възможностите за обучение и специализация на български студенти в Австрийската национална библиотека. Кьоб запозна българската делегация с опита на МУМОК по идентификацията на функционалната структура на музеите от този вид в тяхната системна среда, както и опита на Австрия в организацията и управлението на системата на съвременното австрийско изкуство. На срещата с г-н Р. Найденов бяха разгледани различни въпроси, свързани с евентуалната бъдеща съвместна дейност на нашия ВУЗ с австрийски културни и образователни институции.



Проф. д. ик. н. Стоян Денчев открива изложбата. Вдясно са Сабине Янша, Евгени Велев, Ирена Петева и д-р Стефан Стоев



„Ап. Петър и Ап. Павел“.

Стенопис в Атинската национална библиотека (1150-1120).
Из бюлетина на Международната асамблея по православие,
кн. 10/2008 г.

Български съкровища във Ватикана

Във Ватиканската апостолическа библиотека се съхраняват едни от най-ценните български средновековни ръкописи: „Асеманиево евангелие“ – от X век, „Ватикански палимпсест“, също от X в., „Хроника на Константин Манасий“ от 1348 г., (издадена фототипно от оригинала съвместно с Научния център „Иван Дуйчев“ през 2008 г.), „Планисфера на Андреа Валспергер“ от 1448 г., с името на столицата Преслав.



Ватиканската библиотека. На колоната-изображение на Св. Кирил. В тази зала през май 1979 г. бе показана изложба на старобългарски книги и ръкописи

Dominus spes nostra

Видният европейски теолог Кардинал Рафаеле Фарина – почетен доктор на Софийския университет „Св. Климент Охридски“

От 8 до 12 юни т.г. кардинал Рафаеле Фарина, ръководител на Секретния архив на Ватикана и кардинал-библиотекар на Св. Престол, бе на посещение в България.

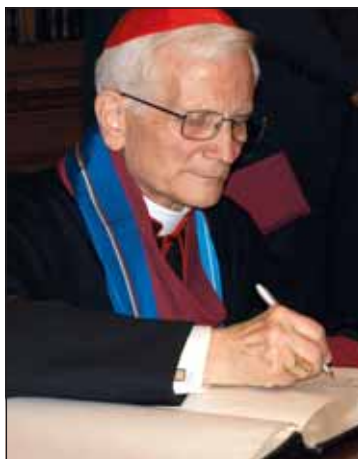
Визитата на Негово Високопреосвещенство включваше срещи с директора на Народната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ проф. Боряна Христова, с директора на Университетската библиотека д-р Ани Ангелова, с ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ проф. Иван Илчев и с директора на Центъра за славяно-византийски изследвания „Иван Дуйчев“ чл.-кор. проф. Аксиния Джурова, както и с Негово преосвещенство Адрианополския епископ Евлогий, игумен на Рилския манастир.

В аулата на Софийския университет кардинал Фарина бе удостоен с титлата Доктор хонорис кауза. Неговото академично слово бе на тема „Християнството и политическите институции. Евсевий Кесарийски и император Константин Велики“.

В Католическата Апостолическа Екзархия на ул. „Люлин планина“ №5 кардинал Фарина произнесе слово при представянето на книгата „Иисус от Назарет“ от Йозеф Ратцингер – папа Бенедикт XVI, издадена на български език.

Кардинал Рафаеле Фарина е роден през 1933 г. в Буаналберго, Италия. Учи философия и теология в Папския сиезиански университет в Торино. Ръкоположен е за свещеник през 1958 г. През 1965 г. става доктор по Църковна история в Папския Грегориански университет. Неговият докторат върху Евсевий Кесарийски е отличен със златен медал. От 1965 г. до 1997 г. е професор по Църковна история в Папския сиезиански университет в Рим. Бил е секретар на Папската комисия по исторически науки във Ватикана през периода от 1986 г. до 1997 г., президент на Комисията на ректорите на папските университети и представител на Св. престол в Асоциацията на европейските университети. От май 1997 г. е назначен за Префект на Ватиканската апостолическа библиотека. На 24 ноември 2007 г. е въздигнат в кардиналски сан от папа Бенедикт XVI.

Dominus spes nostra (лат.) – В Бога е нашата надежда



Кардинал Фарина се разписва в почетната книга на Софийския университет



Кардинал Фарина произнася академично слово

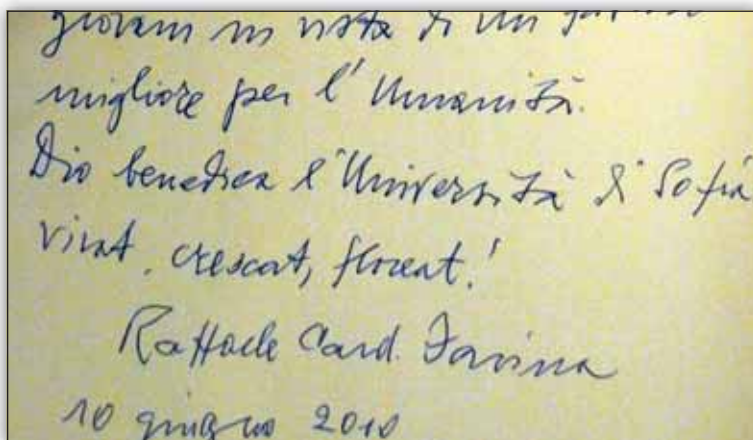


Ректорът на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ проф. д-р Иван Илчев връчва диплом за почетен доктор на кардинал Рафаеле Фарина, 10 юни 2010 г.



Кардинал Фарина в разговор с проф. Аксиния Джурова

Снимки Валерия Димитрова



Автограф от кардинал Фарина

Християнски корени

Посещение на официална българска делегация за Кирило-Методиевския празник в Рим

По традиция от 1967 г. насам във Вечния град Рим гостува официална българска делегация, водена от министър-председателя на Република България Бойко Борисов.

При гроба на Св. Кирил в подземие на базиликата „Сан Клементе“ бе отслужен молебен.

Тържествена литургия в черквата „Сан Антонио и Анастасио“, предадена от Ватикана на българската църква, в присъствието на много българи отслужи литургия Видинският митрополит Дометиан.

Главата на Римо-католическата църква папа Бенедикт XVI даде 15-минутна аудиенция на премиера Бойко Борисов.

По всяка вероятност папа Бенедикт XVI ще посети по наша покана България през 2012 г., а до края на настоящата година в София ще гостуват държавният секретар на Ватикана кардинал Тарчизио Бертоне и външният министър на Ватикана Доминик Мамберти.

На срещата в частната си библиотека папата е изразил задоволство от решението на българското правителство да обяви празника Разпети петък за неработен ден. И папата, и държавният секретар са засвидетелствали позитивната си оценка от етническата и религиозната толерантност в България.

На последвалата обща среща с делегацията папата е произнесъл слово на италиански език.

В. „24 часа“, бр. 140/май 2010 г.

Междупарламентарната асамблея по православие е създадена през 1993 година. Тя развива многостранна международна дейност, която въвежда православните ценности и традиции в международното пространство на парламентаризма и внася свой принос в развитието на диалога между религиите, който спомага за взаимното разбирателство, главно при преодоляването на кризи.

Асамблеята организира конференции и кръгли маси, има издателска дейност като прави забележимо своето присъствие не само в православния свят, но и извън неговите предели. Поддържа връзки с Европейския парламент, Европейската комисия, Световния съвет на църквите, Междупарламентарния съюз и други международни организации и органи, както и с автокефалните парламентарни църкви, които са издигнали като междупарламентарна организация диалога и взаимното разбирателство. Досегашната успешна дейност на Асамблеята е гаранция за нейното ползотворно продължение. Социалната, политическа и икономическа реорганизация, осъзнаването на глобализацията ни заставят повече, отколкото в предишните времена, да анализираме текущите събития.

Из бюлетина на Междупарламентарната асамблея по православие, кн. 10/2008 г.

Папа Бенедикт XVI

„Вашето присъствие тук свидетелства за християнските корени на българския народ и е благоприятен повод да потвърдя уважението си към вашия народ. Това ни дава възможност да заздравим своето приятелство, затвърдено от общата почит към двамата солунски братя Св. Св. Кирил и Методий.“

Из словото пред българската делегация



Официалният герб на Ватикана



Папа Бенедикт XVI прие на аудиенция в Апостолическия дворец на Ватикана министър-председателя Бойко Борисов и води с него разговор на четири очи.

В края на разговора двамата събеседници позираха за официална снимка, след което премиерът Борисов представи на Светия отец членовете на водената от него делегация



Бойко Борисов бе награден с Великия кръст на Малтийския орден. Той беше връчен от принца и Велик магистър на Суверенния военен орден на Малта брат Матю Фестинг в Авентинския дворец, седалище на Ордена.

Борисов прие наградата като признание за целия български народ и благодари на Ордена за силната подкрепа за социалните грижи и здравеопазването в България

Снимки Пресфото БТА



„Св. ап Петър и Св. ап. Павел“.
Икона от Тревненската художествена школа (XIX век)

Отворени за диалог

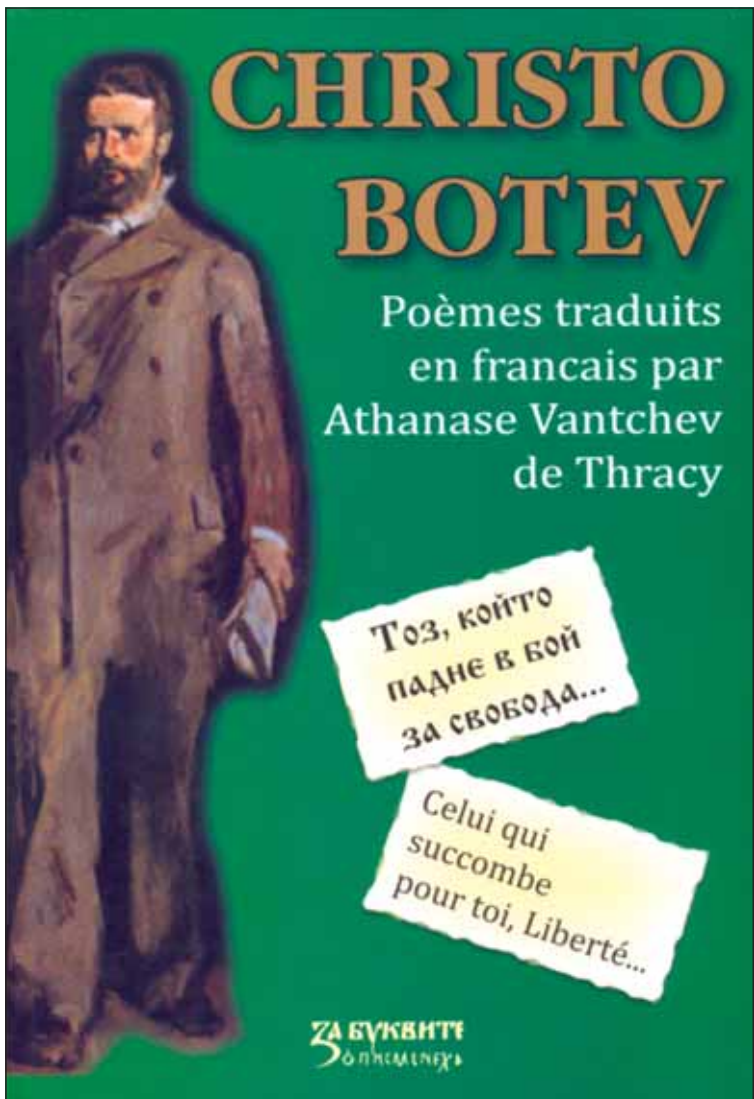
През октомври 1993 г. Папа Йоан Павел II разговаря в своята резиденция „Кастелгондолфо“ с водещия италиански журналист по религиозните въпроси Виторио Месори по поръчка на Италианската държавна телевизия РАИ.

„Едно от най-значимите събития в историята на евангелизацията е несъмнено мисията на Солунските братя – светите Кирил и Методий. Те са апостоли на славяните, донасят им Евангелието, а същевременно полагат основите на родните славянски култури. Всички славянски народи в известна степен им дължат своя книжовен език и езика на богослужението. И двамата са действали през IX в. между Константинопол и Рим. Действали са за делото на единството между Източната и Западната Църква, макар че сградата на това единение започва още тогава да се пропуква. Резултатът от тяхната евангелизация остава върху обширни територии в Средна и Южна Европа, а някои славянски народи и до днес виждат в тях не само учители по вяра, но и бащи на своята култура.“

Католическата Църква е отворена за диалог с всички други християни, с изповядващите нехристиянски религии, а също и с хората с добра воля, както заявяваха неведнъж папа Йоан XXIII и папа Павел VI. Папа Йоан XXIII, който свиква през 1962 г. Втория Ватикански събор по Божие вдъхновение, често казваше, че онова, което ни дели като последователи на Христос, е много по-малко от онова, което ни свързва. В това твърдение именно се съдържа същността на екуменическото мислене. Изглежда границата между Католическата и Православната Църква не е така дълбока.“



Папа Йоан II се моли пред гроба на Св. Кирил, 14 февруари 1985 г.



Корицата на първото българо-френско издание на стихове на Христо Ботев в превод на Атанас Ванчев дьо Траси

МАЙЦЪ СИ.

Ти ли си, мале, тѣй жално пѣла,
Ти ли си мене три гонинѣ клѣла,
Та скитникѣ хода злочестенѣ азе
И срѣщамѣ това, шо душа мрази ?

Бащино ли сѣмѣ пропиля имане,
Тебе ли покрихѣ съ дълбоки рани,
Та мойта младостѣ, мале, зелена
Сѣхне и вѣхне люто язвена ?!

Веселѣ ма глѣдатѣ мили другаре,
Че съ тѣхѣ наедно и азѣ са смѣя
Но тѣ не знаятѣ, че азѣ вѣчѣ тлѣя,
Че мойта младостѣ слапа попарѣ !

Отдѣ да знаятѣ
Да му раскриятѣ
Кого азѣ любя
Мечти и мисли

À MA MÈRE

Suis-je, ô ma mère, maudit mille fois
Déjà dans ton sein marqué par le sort ?
Enfant du malheur, esclave, je dois
Voir ce que l'âme déteste et abhorre ?

Ai-je bu dans le vin le sang de mon père,
Ou, ivre, criblé ton corps de blessures
Afin que si jeune, mon cœur, ô ma mère,
Des griffes de la mort soit la pâture ?

Mes tendres amis admirent ma gaîté,
Comme eux, enjoué, je ris et plaisante,
Hélas ! Ils ignorent qu'une ombre sanglante
Torture mon esprit, mon être brisé !

Comment peuvent-ils, mère, saisir ma douleur ?
Je n'ai ni Ami, ni doux compagnon
A qui révéler l'abîme de mon cœur,
Ses rêves, ses folies, ses cris, ses raisons !

A part toi, mère, je n'ai nulle joie –
Tes bras sont ma paix, l'amour, l'espoir !
Si vite dans mon âme s'écroule la foi,
La vie, la tendresse y broient du noir !

Ботевото стихотворение „Майце си“ в превод на френски език от Атанас Ванчев дьо Траси

Факсимиле от Ботевата стихосбирка, Букурещ, в печатницата „Знаме“, 1875 г.

Бряг без брегове

Атанас Ванчев дьо Траси
като посланик на българския дух и култура



Президентът Георги Първанов връчва отличия на културни дейци, сред които, вдясно от него, е Атанас Ванчев дьо Траси, 24 май 2010 г.

„Ти бе сърцето,
аз-кръвта му,
зад сфери, векове,
обгръщам рамото, което
е лумнал вик до мойто рамо
и бряг брегове...“

Из поемата „Обичам църквата“
от стихосбирката
„Книга на прозрачностите“
(София, 1991)

Атанас Ванчев дьо Траси е роден на 3 януари 1940 г. в Хасково. Завършва класическа филология в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, след което през 1966 г. заминава на специализация във Франция. Остава да живее в Париж, където завършва класическа литература в Сорбоната. Следва в Института за политически науки и Института за източни езици. Автор е на 25 книги с поезия на френски език, на множество студии и научни изследвания. Владее френски, руски, английски, италиански. Превежда от арабски език.

Доктор хонорис кауза на Великотърновския университет „Св. Св. Кирил и Методий“.

На 19 май 2010 г. в аулата на Свети Климентовия университет бе чествана 70-годишнината на именития българин. Тя бе уредена от инициативен комитет под председателството на ректора на Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии проф. д.ик. н. Стоян Денчев.

Представено бе първото българо-френско издание на книгата „Тоз, който падне в бой за свобода“ – стихове на Христо Ботев в превод на Атанас Ванчев дьо Траси. Изданието е осъществено от Издателство „За буквите–О писменехъ“ със средства на Министерството на културата.

Атанас Ванчев общува с видни интелектуалци от Франция, Италия, Русия, Мароко, Бразилия, Сирия, Полша, Румъния.

Негови произведения са преведени на няколко езика.



На тържеството в аулата на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, 19 май 2010 г.



Атанас Ванчев дьо Траси заедно с Жак Франсоа Франки, Димитър Методиев и Радко Радков в Париж при връчване на наградата „Солензара“

През октомври т.г. Атанас Ванчев дьо Траси е удостоен с Голямата международна награда за превод „Одорику Мендес“ от Съюза на бразилските писатели, по предложение на Бразилската академия.

В Деня на българската култура и славянската писменост – 24 май т.г. президентът на Република България Георги Първанов връчи на Атанас Ванчев дьо Траси орден „Стара планина“ – първа степен за изключително големи заслуги към българската култура.



Грамотата за наградата „Солензара“ (1984)

Илюстрациите са от интернет блога на Атанас Ванчев дьо Траси

Общи ценности

Олтарен триптих в Абатство Химерод с покровителите на Европа Св. Бенедикт, Св. Кирил и Св. Методий

На 14 октомври т.г. в Библиотеката на Българската академия на науките бе представена новата книга на Спартак Паскалевски „Триптих Мистичен триптих. Св. Бенедикт и Св. Кирил и Методий“. Тя е дело на Издателство ТЕМТО. Представява IV том от издателската поредица „Диалог и духовност“. Включва текстове на български и немски език и е обилно илюстрирана с факсимилета от триптиха на художника. Свои коментари представят проф. Румяна Златанова, абат Бруно Фроме, Вилхелм Маас и Михаел Шнайдер. Поместени са части от дневника на художника и интервю пред Българското национално радио.

„Мистичен празник“ е названието на олтарния триптих, нарисуван от българския художник Спартак Паскалевски в Абатство Химерод – свещено място в западната погранична област на Германия близо до Франция, Люксембург, Белгия, Холандия и само на 50 км североизточно от Трир (където се намира най-старата епископска църква в Германия). Светата обител е основана от големия син на Цистерциенския орден Св. Бернар Клервоски. С представителния си музей и с мащабната си културна дейност днес той е притегателен център за многобройните си почитатели и поклонници от цяла Европа, място за творчески изяви и срещи на художници от различни националности и на ежегодни фестивали на органа музика.

Многократни изяви там са имали и наши творци – оперната певица Вера Илиева (солистка в оперния театър в Трир), тромпетистът Николай Чочев, концертмайсторът на Филхармоничния симфоничен оркестър в Трир Петър Енчев, художникът Светослав Емандиев, Камерният оркестър към Софийската филхармония, ала е гостувала и изложба на икони и литургични утвари от Националния църковно-исторически музей в София.

Вдъхновен от посветените на България през май 2007 г. празненства в Химерод, в които художникът-изкуствовед Спартак Паскалевски участва с творби от цикъла си „Житието на Св. Методий“, както и с доклада си „Сакралното пространство и моделиращите знакови системи“, той разработва проект за този триптих и получава подкрепата на Абатството за изпълнението му. Домакините преценяват, че триптихът, посветен на небесните покровители на Европа Св. Бенедикт, Св. Кирил и Св. Методий, ще се впише в многоликата дейност на манастира и духовния диалог между Запада и Изтока.

Цялата композиция внушава идеята за храма – символ на духовното съзерцание – чрез силуета на сакрален светлинен купол. В средата, от двете страни на Разпятието, са Св. Бенедикт (480-547) с папа Бенедикт XVI и Светите равноапостоли Кирил и Методий отъдно. Още по-вдясно са образите на Св. Методий като славянски епископ, който благославя, и Св. Кирил, който с ритуален жест сочи към Св. София.

Пред и зад тях са техни ученици и последователи, алегии на последователност, увереност, взаимност и вяроност. Високо над тях са изобразени трите вестители на Премъдростта Божия: Вира, Надежда и Любов. В долния десен



Спартак Паскалевски

„Значителна част от глаголическите букви се основава на християнските символи на кръста (спасение на човечеството), на кръга (символ на Божието всемогъщество, безначалност и свършенство) и триъгълника (символ на Св. Троица). Наличието на подобни форми говори очевидно за един целенасочен и съзнателен творчески акт от страна на Св. Кирил. Двамата Първоапостоли превеждат през 862 г. необходимите за богослужение книги от гръцки и старобългарски език (т.е. на езика на българските славяни от района около град Солун, откъдето те произхождат).

През X в. в столицата Преслав възниква същинската кирилица, която съществува вече над едно хилядолетие и я използват повече от над 220 милиона славяни в Европа. Историческото недоразумение на това название опира на всеобщото почитание към Св. Кирил. Тъй като Православната църква го тачи като създател на славянската азбука, писмото на православните славяни и до ден днешен се означава като кирилско.

Чрез завършването на превода на Св. Писание (това най-значително литературно дело на славянското Средновековие) от Св. Методий през 885 г., старобългарският език добива общоевропейско значение.“



Абатство Химерод

край с храмове са изобразени места, свързани с делото на славянските апостоли – „Св. Марко“ във Венеция, „Св. София“ в Цариград и Кръглата черква в Преслав, от която тръгва нагоре дъга, а в далечен план – кула като архитектурен знак на древните българи и конточно като в техните свещени амулети, прелитащ над дъгата.

В предговора към книгата проф. Румяна Златанова заключава:

„Тази художествена творба, вдъхновена от големия пример на Солунските братя, дава подтик за ново осмисляне на присъствието ни в духовното пространство на Европа, изразяващо се не само в обичайното повтарящо се ритуално почитане на миналото, а в действително творческо съизмерване с него.“

Триптихът е осветен на 2 март 2008 г. в катедралата на Абатството.



„Св. Св. Кирил и Методий, Св. Бенедикт и папа Бенедикт XVI“. Централно пано на триптиха. Худ. Спартак Паскалевски

Живо предание Православният богословски институт „Св. Сергей“ в Париж

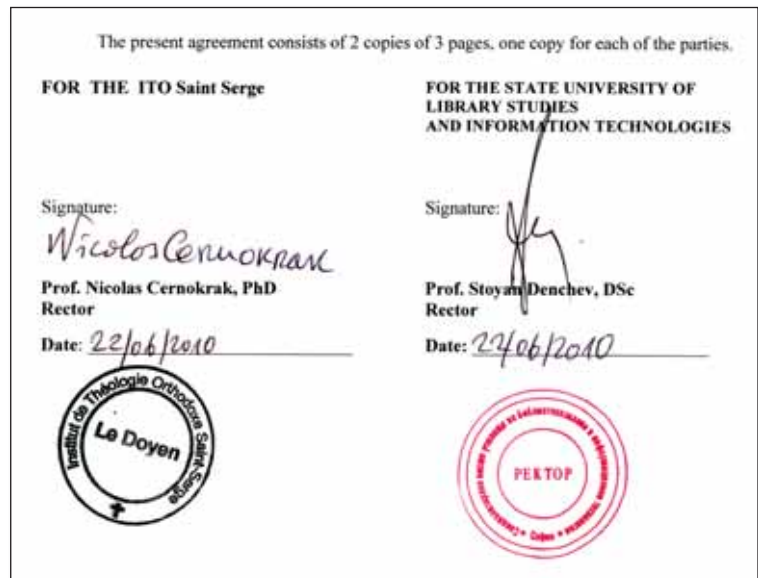
След революцията в Русия през 1917 г. прогонени православни духовници да обединяват около митрополит Евлоги Георгиевски в търсене на църква, където да се установят. Мечтата им се осъществява на 18 юли 1924 г. – деня на Св. Сергей Радонежки, който става духовен патрон на Богословския институт.

След закриването на духовните академии в Русия водещи представители на руското богословие се групират около Института и религиозно-философското списание „Путь“ (1923-1939), закрито от нацистите при превземането на Париж. След Втората световна война новото сп. „Православна мисъл“ става едно от водещите издания на неопатристичното движение. Големите православни богослови Владимир Лоски, отец Йоан Майндорф, отец Георги Флоровски, протоiereй Николай Афанасиев, Александър Шмеман и др. задълбочават проучванията си върху византийското богословие главно върху творчеството на Св. Григорий Палама.

Мисията на Института е да обединява православните църкви в света, като поддържа духа на християнството в съвременното общество. И разширява диалога между различните религии. Институтът притежава библиотека от 30 000 тома. Има собствена издателска къща, издава списание и информационен бюлетин.

През май 2009 г. в Института се проведе XIII конгрес на православие в Западна Европа, в който взе участие Светла Шапкалова, преподавател по теология в СВУБИТ.

През същата година в Института бе уредена изложба за кирилицата, подготвена от Висшето училище.



Договор между Православния богословски институт „Св. Сергей“ в Париж и УНИБИТ, подписан на 22 юни 2010 г.



„В царство же Алексея правил у них царь Калуйан, который отделился от Греческой области и этим обновил скипетр своего царства, и процвело царство, уже увядшее от насилия греков“

„Лицев летописен свод“ (XVI в.). Лаптевский том. Съхранява се в Руската национална библиотека, Санкт-Петербург, стр. 561

Престижна награда

На V международен конкурс „Университетска книга-2010“ с грамота в номинацията „Най-добра вузовска монография“ е награден Университетът по библиотекознание и информационни технологии в София за книгата „Роль библиотек в формировании и развитии культуры информационной прозрачности. Социальные функции библиотечной деятельности“, с автори Стоян Денчев и Ирена Петева.

Книгата е издадена от Издателство „Логос“ в Москва през 2009 г. Рецензенти са Е.Н.Кузьмин, председател на руския комитет по програмата на ЮНЕСКО „Информация за всички“, президентът на Междурегионалния център за библиотечно сътрудничество Г.И.Матрохин, професор от Московския държавен университет по печата, и Л. Мамедова, началник на отдела за библиотеките при Министерството на културата и туризма на Република Азербайджан.

Авторите анализират влиянието на информационната среда при формирането на културата на информационната прозрачност. Прави се характеристика на информационното общество и ролята на информацията в него, показани са различни аспекти на достъпа до нея. Разглежда се същността на електронното правителство, предпоставките и концептуалните въпроси за неговото създаване. Особено внимание се отделя на библиотеката като част от съвременната обществена инфраструктура. Осветени са проблемите на информационната безопасност, достъпността и надеждността на информацията.

Книгата е предназначена за учени и специалисти в областта на библиотекознанието и информационните технологии като представлява интерес и за широк кръг читатели. Редактор е С.А.Чегодаева, коректор Н.В.Давидова, компютърен набор А.Б.Дунаевой, оформление И.В.Кравченко. Отпечатана е в Републиканския издателски център на Московския държавен университет по печата в тираж 300 екземпляра.



Логото на конкурса

Цар-книга

„Лицевият летописен свод“ – паметник на световната култура

Доц. д-р Елена Павловска – представител на Руската академия на науките

„Лицевият летописен свод“ е създаден през втората половина на XVI в. И представлява върхово постижение на староруското книжовно изкуство. Той няма аналог в световната култура. Това е най-грандиозното по обем летописно произведение, което представя библейските събития от сътворението на света до Рим и Византия, като осветлява също и историята на Русия в продължение на четири столетия и половина – от 1114 до 1567 година.

„Лицеви“ в Средните векове са се наричали илюстрираните ръкописи с изображения на хора – „в лице“. „Лицевият свод“ съдържа около 10 000 ръкописни листа с над 17 000 ярки цветни миниатюри, които правят текста удивително привлекателен и нагледен.

Сводът е създаден за цар Иван Грозни в края на 1560-те – 1580-те години в един-единствен екземпляр. Известен е под названието „Цар-книга“.

Над създаването на миниатюрите са се трудили не по-малко от 10-12 художника, владеещи професионално похватите на книжната графика, които получават особено развитие в руското изкуство от XVI век. Великолепното им многоцветно изпълнение е било призвано да подчертае тяхната скъпоценност, разкоша на тази наистина царствена монументална книга, изработена в един-единствен екземпляр.

Огромният по обем труд на писачите и художниците на „Лицевия свод“ е бил прекъснат скоро след смъртта на Иван Грозни през 1584 година. Ръкописът не е бил напълно завършен и дълго време се е съхранявал в Московския Кремъл на отделни листове. Купища листове останали в течение на два века неподвързани. Постепенно, вероятно след „Смутното време“, части от „Лицевия свод“ са били премествани другаде за съхранение, както в пределите на царски и патриаршески дворове, така и при нови притежатели – частни лица.

Още през първата половина на XVII в. масивните листове са били разсредоточени. Подвързвали ги независимо един от друг и някои от така образувалите се фолианти получили название по името на техния притежател. Постепенно „Лицевият свод“ започнал да се възприема като монументален корпус от 10 огромни тома.

През XIX в. отделните части на „Лицевия свод“ се намирали в ръкописните отдели на три държавни хранилища – Държавният исторически музей (ГИМ) в Москва, Библиотека на Руската академия на науките (БАН) в Санкт-Петербург и Руската национална библиотека (РНБ) в Санкт-Петербург.

Общоприетите, преди около 200 години названия на отделните томовете на Лицевия свод и кратки сведения за тяхното съдържание и местонахождение са следните:

1. Музеен сборник (ГИМ) – 1031 листа, 1677 миниатюри. Изложение на свещената древноеврейска



Елена Павловска

и древногръцка история от сътворението на света до разрушаването на Троя през XIII в. пр. Хр.

2. Хронографски сборник (БАН) – 1469 листа, 2519 миниатюри. Изложение на историята на Древния Изток, елинистичния свят и Древния Рим от XI в. пр. Хр. до 70-та година от I век .

3. Лицев хронограф (РНБ) – 1217 листа, 2191 миниатюри. Изложение на Римската империя от 70-те години на I век сл. Хр. до 337 год. и византийската история до X век.

4. Голицински том (РНБ) – 1035 листа, 1964 миниатюри. Изложение на руската история за 1114 – 1247 г.

5. Лаптевски том (РНБ) – 1005 листа, 1951 миниатюри. Изложение на руската история за 1116 – 1252 г.

6. Остермановски първи том (БАН) – 802 листа, 1552 миниатюри. Изложение на руската история за 1254 – 1378 г.

7. Остермановски втори том (БАН) – 887 листа, 1581 миниатюри. Изложение на руската история за 1378 – 1424 г.

8. Шумиловски том (РНБ) – 986 листа, 1893 миниатюри. Изложение на руската история за 1472 – 1533 г.

9. Синодален том (ГИМ) – 626 листа, 1125 миниатюри. Изложение на руската история за 1533-1542 г.

10. Царствена книга (ГИМ) – 687 листа, 1291 миниатюри. Изложение на руската история за 1533-1553 г.

„Лицевият летописен свод“ по същество представлява най-ранната в света ръкописна историческа и литературна енциклопедия в три големи раздела: библейска история, история на Рим и Византия, руска история. В нея широко е осветена и историята на балканските народи – българи, гърци, сърби.

Заради изключителната ценност на оригиналите достъпът до „Лицевия свод“ дълго време е бил ограничен дори за учени – изкуствоведи, литературоведи, историци.

Преди няколко години ГИМ, БАН и РНБ взеха съвместно решение за факсимилно издание на всичките десет тома на „Лицевия летописен свод“ с цел значително разширяване достъпа до този уникален паметник на книжовната култура и за осигуряване запазването на оригинала.

С тази задача прекрасно се справи фирмата „Актеон“, която сключи договор с пазителите на ръкописите за сканиране и издаване на всичките десет тома на Свода и подготви прекрасно от полиграфическо гледище издание.

Факсимилното издание има ръчно изработена подвързия от естествена кожа, украсена със златни отпечатъци на руски орнаменти за царски книги от XVI век. Към всеки том са поместени научни приложения, които съдържат сведения за историята на ръкописа и за неговото изследване.

Авторът е преподавател в катедра „Книга и общество“ на УНИБИТ.

През 1978 г. в Руския музей на Санкт Петербург бе показана голяма изложба с български книги. Нещо неразумно, наистина, понеже при транспортирането на скъпоценната колекция някои ръкописи можеха да бъдат увредени. Тукашни изследователи на средновековната книжнина получиха рядка възможност да пороботят със самите оригинали, докато се прибираще изложбата. Последваха няколко дисертации само от един ден работа върху тях.

Двамата с проф. Куйо Куев, който беше куратор на изложбата бяхме честити да разгледаме редки наши ценности: Кирило-Белозерския препис на Изборника на Цар Симеон, в който е съхранено името на Книголюбеца, без да е заменено с името на киевския цар Святослав; оригинала на „Житие и страдания грешного Софрония“, който никога не е бил в родината ни, известния Драганов миней. Показа ни ги Вячеслав Загребин, ръководителят на ръкописния отдел на Публичната библиотека „М.Е.Салтиков-Шчедрин“. Останаха е в паметта ми приписката на неизвестен български книжовник в края на един ръкопис от XVI век: „Свеча погасла. Пиша намером, братя. Простете.“

В този именно ден Маргарита Василевна Кукушкина, ръководител на ръкописния отдел на Библиотеката на Руската академия на науките, ми показа един от томове на „Лицевия летописен свод“. Видях с очите си страницата за Григорий Цамблак, в която бе съобщена точната дата на неговата кончина. По-късно проф. Невяна Дончева-Панайотова обнародва неколкостранно миниатюрите за Киприан и Цамблак в свои изследвания. Помести ги изцяло черnobели и Юрий Бегунов в своята книга „Творческое наследие Григория Цамблака“, издадена през 2005 г. във Велико Търново благодарение усилията на проф. Димитър Кенанов.

(От редактора)

По програма „Еразъм“

СВУБИТ в международния проект IPBib

Доц. д-р Таня Тодорова

От 2009 г. Университетът по библиотекознание и информационни технологии е партньор в международния проект EU-ERASMUS Intensive Programme 2009 – 2011: IPBib: Das Grimm-Zentrum – (k)ein Bibliotheksmärchen. Ръководител на проекта от УНИБИТ е проф. д-р Иванка Янкова, координатор и лектор е доц. д-р Таня Тодорова.

Инициатор на проекта е Хумболтовият университет в Берлин, Германия с основни звена – Институтът за библиотечни и информационни науки, Университетската библиотека и Центърът „Якоб и Вилхелм Грим“. Партньори в проекта са: Университетът по библиотекознание и информационни технологии, София, България; Мазарик университет, Бърно, Чехия; Университетът във Вилнюс, Литва и Университетът във Виена, Австрия.

IPBib „Малка библиотечна приказка“ се провежда: от 1 – 19 септември 2009 г. в Берлин, от 5-18 септември 2010 г. във Виена и през м. септември 2011 г. в гр. Вилнюс, Литва. Университетите-домакини на програмата са избрани да притежават новопостроени библиотечни сгради. Работният език на проекта е английски език. Успешно завършилите програмата студенти придобиват от 4 до 6 кредита (ECTS), които се признават от съответните университети.

Управлението и развитието на проектните дейности, както и комуникацията преподавател-студент са базирани на електронната образователна платформа MOODLE като част от собствен сайт на проекта IPBib, поддържан от Хумболтовия университет, Берлин: <http://www.ibi.hu-berlin.de/IPBibU>. Образователните и информационните технологии, както и интерактивните приложения – широко се използват в учебния процес. Разнообразни са формите на преподаване и учене като: лекции, семинари, уъркшоп, дискусии и кръгли маси, практическа работа в библиотеки, самостоятелни проекти. Оригинален подход в методиката на обучение е организацията на студентите по международни тематични отбори, както и задания по национални отбори. Резултатите са многопосочни: възможност за приложение на оригинални подходи в преподавателската дейност, опрѝна на съпоставки между добри практики в отделни страни и достигане до нови идеи и концепции; обвързаност на теоретични постановки с приложни демонстрации в модерни библиотеки; развитие на компетентности за социална комуникация и работа в екип, както и на умения за самостоятелна изява и презентиране на тези по конкретни проблеми; повишава се чуждоезиковата устна и писмена подготовка на студентите и редица други.

Целта на проекта IPBib е даде теоретични и практически познания на студенти по библиотечни и информационни науки относно съвременни тенденции в организацията и управлението на нови или реконструирани библиотеки,

както и по актуална професионална проблематика, свързана с дигитализацията, интелектуалната собственост, информационната компетентност, технологиите за опазване на фондовете, публичната комуникация, достъпността на библиотеките за хора с увреждания и редица други. Участието в проекта на 25 студенти и 12 преподаватели от различни географски райони на Европа – Германия, Австрия, Чехия, България и Литва, създава условия за активен межкултурен диалог, запознаване с национални традиции и обмен на добри практики между различни страни-членки на Европейския съюз. Съпоставяйки различните концепции и постижения, проектът стимулира създаването на межкултурни и интердисциплинарни мрежи между академичното образование и библиотечната практика.

Проектът IPBib бе селектиран като най-успешен модел за тип групов мобилност (интензивни летни училища) и представен с постер на проведената конференция



Лого на проекта

„European Higher Education Area 2010 – Types of Student Mobility“ (11.10.2010 г., Берлин). В проведено-то гласуване от страна на всички участници в конференцията и на експертите от DAAD (German Academic Exchange Service), проектът и илюстрираната чрез него тип мобилност, бяха класирани на второ място като най-перспективна форма за развитие и финансиране на студентска мобилност в Европейския съюз. На първо място бе откритоена тип мобилност – реализиране на съвместна магистърска програма, осъществявана между два университета с издаване на двойна диплома.

Авторът е преподавател в катедра „Библиотечен мениджмънт“ на УНИБИТ



Студенти и преподаватели от IPBib 2010 в учебна зала на Виенския университет.

Факлоносци

Издателство „За буквите – О писменехъ“ открива нова поредица от когнитологични изследвания, която носи общото заглавие „Факлоносци“. Инициативата се предприема във връзка с 60-годишнината на Държавния библиотечен институт – днес: Университетът по библиотекознание и информационни технологии. Тези изследвания са породени от необходимостта:

- да се разкрие по-цялостно личностният принос на изтъкнати дейци, свързали творчеството си с библиотечно-информационната социокомуникативна сфера и с информационната наука като част от научното и културното движение на планетата;

- да се откликне на знаменателната за времето ни парадигма – вкоренена в интердисциплинарността на знанието – която се проявява в създаването на всеобхватна информационна картина на света.

Както е известно от теория на науката, когнитологичният портрет е инструментът за получаване на интересувашото ни знание.

Обърнахме се към когнитолози, науковеди, библиографи, но и към водещи научни учреждения в България, обхващащи широкомащабно знанието, да вземат участие в това благородно начинание.

Мислите и знанията на когнитологично портретираните дейци на инфосферата са особено ценни, защото те не само разкриват различни аспекти на третираните проблеми, но и предлагат възможното им оптимално решение на високо научно и професионално равнище. Тези мисли и знания съдействат за:

- разрушаването на примитивните ограничителни бариери, издигнати между изкуствено откъснатите една от друга, но живо преплитачи се сфери на познанието;

- консолидирането на методологично ниво на многообразието на и н ф о р м а ц и о н н а т а р е а л н о с т, схващана като ефективна социална сфера на взаимодействие – индикатор на хуманитаризацията на науката и обществото, корелат на социалната представителност на науката през XXI в.



„Димитровден“. Худ. Евгени Велев

Семинар в Кюстендил

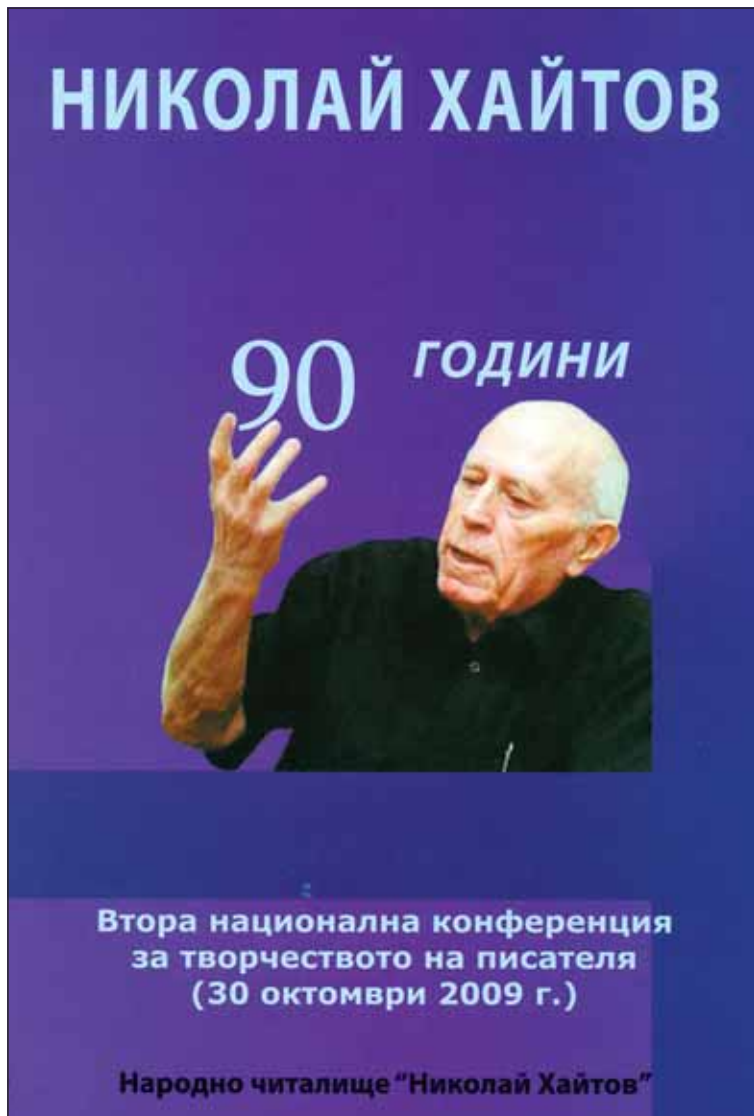
От 2 до 4 юни т.г. в Кюстендил се състоя научен семинар с преподаватели и студенти от СВУБИТ на тема „Нови информационни технологии в образователния процес“.

В първа секция „Библиотекознание и книгознание“ изнесоха доклади доц. д-р Нели Костова „Относно смяната на библиографската парадигма“ и гл.ас. д-р Юлия Савова „Библиотеки, културно наследство и развитие на четенето. Примерът на Франция.“; доц. д-р Николай Палашев, „Специфика и същност на алфакомуникацията в контекста на комуникационния процес.“; доц. д-р Евгения Русинова, „От какво зависи качеството на образователния процес?“, доц. д-р Мария Николова, „Постигания на студентите в самостоятелната им работа по дисциплината „Детска литература“; проф. Д-р Цветана Георгиева „Libertas docendi et liberts disputandi“ (Свободата в университета е свобода на диспута); гл.ас. д-р Мариела Нанкова „Приложението на информационните технологии в непрекъснатото образование в контекста на стратегията „Европа 2010“; ст.ас. д-р Любомира Парижкова, „Използване на Moodle в образователния процес. Изследване, базирано на личен опит.“ и ст.ас. Пламена Златкова „Библиотечно обслужване в училищните библиотеки – състояние и перспективи.“

Във втора секция „Наука за информирането“ доклади представиха проф. д.ик.н Стоян Денчев, проф. д-р Александра Куманова, Николай Василев, Росица Станоева, „Компаративистичен анализ на интерпретациите на хуманитарното знание в електронното пространство (По електронната библиотека „Хуманитарна“: Ретикларно-ризомно моделиране); доц. д-р Тодор Тодоров, „Ролята на електронните библиотеки в културата и обществото“; доц. д-р Елена Павловска, „Информационните Интернет ресурси в университетското образование“; доц. д-р Славка Славова, доц. д-р Галина Панайотова, Мариела Кантарджиева, „Maple в университетските курсове по математика“, доц. д-р Славка Славова, доц. д-р Галина Панайотова, ас. Добри Бояджиев, Ивелин Иванов, „Компютърно моделиране на L-системи“; доц. д-р Галина Панайотова, доц. д-р Славка Славова, „Изучаване на линейно оптимизиране с Excel Solver“; ст.ас. д-р Иглика Гетова-Златева, „Връзката студент – компютър – преподавател в съвременния образователен процес“; ст.ас. Майяна Митевска-Енгелва „Видове организационна култура в клъстерни и неклъстерни организации“; ас. Добри Бояджиев „Уеб базирана система за прием на кандидат-студенти“; преп. Веселин Чантов, „Мултимедията и принципи в теорията за ученето“; докторант Елена Косева, „Автоматичен превод – въпрос на гледна точка“.

В трета секция „Информационни фондове на КИН“ докладваха свои проучвания проф. д-р Сего Явашев, „Анализ на резултатите от кандидат-студентския изпит по специалността ИФ на КИН през 2009 г“; проф. дин Вера Бонева, „Български музейни истории в Интернет“; доц. д-р Жоржета Назърска, „Социална история и културно-историческо наследство: студентският проект по устна история „Аз живях социализма“; преп. д-р Евгени Велев, „Информационни аспекти на интердисциплинарното познание в контекста на съвременното изкуствознание“; доц. д-р Бонка Хинкова, „Електронно публикуване и електронно обучение – същност и перспективи“.

Издателство „За буквите – О писменехъ“ подготвя самостоятелен сборник с докладите от конференцията.



Корица на сборника от конференцията. Изд. „Сатори-Ко“, 2010 г.

Даскал с главна буква

Според житиеписеца на Св. Климент Охридски Теофилакт, Светителят е придържал ръката на детето, докато то свикне да изписва свещените кирилски букви. Същото са правели хилядолетия по-късно неизвестни учители из Българско, заслужили понятието „даскал“ да се представя с главна буква. До неотдавна...

Същият е и роденият точно преди столетие учител Дойно Цанков от селото Върпища (между Царева ливада и Дряновския манастир, върху прочутата пещера). През 30-те години отминалия век той завършва с отличие Учителския институт в Казанлък „Св. Св. Кирил и Методий“, в чийто двор по това време е издигнат от местното население първият паметник на славянските първоучители от Солун. Сетне става учител в училище „Поп Харитон“ в родното си село, кмет на Царева ливада (наричана тогава Върбаново – на политкомисаря на Горнооряховския партизански отред д-р Върбан Генчев), секретар на дряновското читалище, учител в училище „Бачо Киро“ на Царева ливада. През периода 1940-1941 г. учителства и в град Щип, Македония. Починал е през октомври 1964 година.

Следвайки Климентовата заръка, той присажда плодни дръвчета из овощните градини в околността .

Възрастните хора го помнят и досега с добро, наричайки го свойски „Дойно Даскала“.

Неговата дъщеря Николина Цанкова е дълги години е начална учителка в габровското училище „Райчо Каролев“ и училище „Св. Св. Кирил и Методий“. Децата я имат като родна майка. Тя също им е придържала ръката, докато изписват кирилските букви.

Илия Денев



Пред училище „Бачо Киро“: (отляво надясно) прави – учителите Дойно Цанков, Димитър Костадинов, Димитър Ботев, Неда Минчева (прислужничка); седнали: Тодора Дойнова, Кина Илиева и Донка Куманова (прислужничка). Снимката е направена през октомври 1954 г. Личен архив на семейството.

По възрожденски

Отец Атанас Аролски – почетен гражданин на Златоград

Доц. д-р Мария Николова

„На земята човек сам си отваря или затваря вратата към рая.“

Отец Аролски

Отец Атанас Аролски цели 52 години е служил на Бога и на хората в Златоград. От 1994 г. той живее в село Хвойна, община Чепеларе, като обслужва църквите и в двете съседни села Малево и Орехово, изминавайки всеки празничен ден, когато има служба по 20 км пешком.

На 21 ноември 2009 г. Общинският съвет на Златоград удостоява със званието „Почетен гражданин на Златоград“ отец Атанас Аролски „за дългогодишни заслуги в утвърждаването на духовността и човешките ценности в Златоград и във връзка с неговия 90-годишен юбилей“.

Отец Атанас Аролски е роден на 1 ноември 1919 г. в с. Павелско – второ дете на Мария и Ангел, които са имали хан между Асеновград и Чепеларе – в него са се трудили и шестте им деца. Бъдещият свещеник завършва Първа мъжка гимназия в Пловдив, а през 1941 г. и Духовната семинария в Черепишкия манастир, като първенец на випуска. След отбиване на военна служба е на стаж в пловдивския храм „Св. Георги“. Ръкоположен за свещеник в Пловдив, през 1943 г. отец Атанас е изпратен в Златоград. Там той намира своето призвание и самоотвержено се отдава на служба на хората.

На въпроса с какво ще запомни този половин век в Златоград, отец Аролски отговаря:

„Със запазването на мира между християни и мохамедани. Старах се да направя всичко, което беше по силите ми, за да живеят християни и мохамедани като братя.“

Георги Марински, църковен настоятел в Златоград, си спомня за една среща с представители на мюфтийството начело с имама. Отец Атанас прегърнал имама, с когото били големи приятели. Имамът казва, че е време да се раздели гробището в Златоград, да се издигне стена и да се знае къде са погребани мюсюлманите, къде християните. Тогава, обаче, отменят решението да се раздели градското гробище на две.

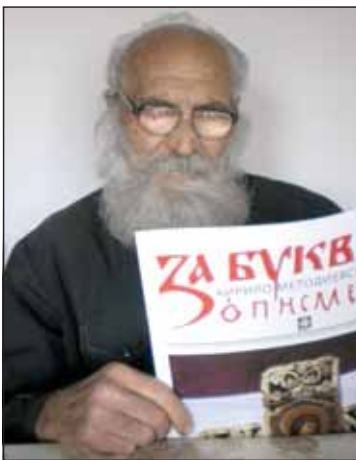
Наистина Златоград се отличава с невероятната търпимост между християни и мохамедани. Няма друг град в България, където да се погребват един до друг християни и мохамедани. Никой от местните хора, дори не се и замисля каква религия изповядва съседът. Когато отделни политици се опитват да внесат известно разделяне, това остава безуспешно, за което много допринася и отец Атанас. Запомнят се неговите проповеди и слова, с които той се обръща към жителите на града. Той никога не е правил разлика между хората заради тяхната вяра, политически възгледи или постове.

Местните хора смятат отец Атанас за честен, праведен, свят човек. Той е помагал и на християни, и на мохамедани и всички са му отвръщали с почит и уважение.



Орден „Св. Ерм“.

Отец Атанас Аролски е първото духовно лице, негов носител

Отец Атанас
следи редовно в. „За буквите“Снимките са дело на авторката,
родственичка
на отец Атанас Аролски

Проповед от олтара ...



... и извън храма

Общинският съвет на Златоград удостоява
отец Атанас Аролски със званието „Почетен гражданин“

първото духовно лице, носител на това високо отличие. На специална церемония в църквата „Св. Пророк Илия“ в Хвойна орденът му връчва Константиновият епископ Антоний. Отслужен е молебен за неговото здраве.

„Не е лесно да бъдеш свещеник, защото пътят е тесен, труден и много дълъг, с много изпитания и бариери. Камбаната трябва да събужда съзнанието на хората и да знаят, че трябва да се придържат към Божиите принципи – вяра, надежда и любов“.

Тези думи са на 91-годишния свещеник, който не пропуска ден за служба в три църкви, в три съседни родопски села. За себе си той казва: „Щом Господ все още ме държи на Земята, значи му трябвавам.“ Намерил пътя към храма, отец Аролски продължава да води към него и другите.

Авторът е преподавател и директор на Департамент по общообразователни дисциплини в УНИБИТ.

Природните българи

Интернет портал „Българи“
с мото „Граждани за нацията“

Румян Славов

„Като природен българин, длажний повече от сичките да брана своята народност и да не оставям да усвоят другите, ако и да са еднородни племена, това, чтото не е нихно...“

Из „Денница на новобългарското образование“ (1841)

Да се определи „природен българин“ за Васил Априлов е било напълно достатъчно. Балканският полуостров по онова време е широко населен с българи, припознавали се помежду си и припознавали от другите етноси по език, традиции, бит и религиозно изповедание. В тези реалии нашите възрожденци са мислели и бъдещата национална държава – докдето живеят „природни българи“, там да минава държавната граница.

Приблизително в такава граница сетне се помества Българската екзархия. За държавата на българите обаче е отредена друга съдба.

**На историята
не достига география**

По времето, за което се отнасят думите на Априлов, около нас Гърция е вече независима, Сърбия (Белградска област) има автономен статут, в Европа назряват националните революции (1847-1848). В търсене на национална идентичност просветените умове трескаво пренаписват историята на своите народи.

Драстичен пример е Чехия, където в името на националното самочувствие революционно настроени студенти подвеждат авторитетни професори с подхвърлени, изкуствено „състарени“ доказателства. Изчистването на петната по официалната дреха на чешката история продължава повече от столетие, чак до 60-те години на миналия век.

В процеса на обособяване на националните държави, в историята се търсят – и винаги се намират! – основания за географски претенции.

Политическите елити бързат да създадат национални доктрини. Основанията от миналото – къде доказани, къде хипотетични – служат за смели проекции в бъдещето. В този кипящ процес изпреварилите да се създадат държави, придърпват от историята на съседите. Думите на Априлов – и да не оставям да усвоят другите това, чтото не е нихно – са изречени по повод опитите на сръбски историци да присвоят Кирило-Методиевото дело.

Държавата – дом на нацията е постулат на XIX век. Има държава – има нация, няма държава – няма нация. Набиращият скорост общоевропейски процес Априлов изразява така:

„Свакой българин принадлежи на сичката България, не особено на едно село или град.“

Коя е „сичката България“? За нашите възрожденци има един отговор – където живеят „природни българи“.

Обаче на Балканите – най-вече, но и въобще в Европа – геогра-



Румян Славов



БЪЛГАРИ
СПИСАНИЕ ЗА НАЦИЯТА

Лого на интернет портала „Българи“ – www.bulgari.net

фията не достига за разполагане на историята. Претенциите не са удовлетворени и до днес. Да се надяваме, че поне кръвопролитните междубосибици са вече минало.

Глобализация и национализъм

Глобализацията на съвременния свят променя съдържанието на понятието национализъм. Може би най-същественият доскоро елемент „държавна граница“ най-много губи от значението си. И поражда тревожещи днешния българин въпроси.

Когато се интегрираме с развити държави в една общност, няма ли с течение на времето да се замърсят и дори обезличат другите елементи на българското национално самосъзнание? Няма

ли по-силният икономически да ни наложи образци на поведение, които биха променили коренно и дори обезличили националната ни идентичност? Заплаха ли са за основния етнос малцинствата с различен език, обичаи и вероизповедание?

Проблемите не са само наши, на Балканите са особено остри. Отговор им дава друг „природен българин“ – Васил Левски:

„Българи, турци, евреи и пр. ще бъдат равноправни във всяко отношение: било във вяра, било в народност, било в гражданско отношение, било в каквото и да е било. Всички ще спадат под един общ закон, който по вишегласие на всички народности ще се изработи...“

Каква прозорливост! Още по времето, когато силно доминира желанието за обособяване на моноетнически нации, Апостолът на свободата говори за политическа нация, в която всички са равни пред закона.

Това е и водещата идея на модерния национализъм на XXI век.

Кои сме ние, българите? Откъде идваме? Накъде отиваме? Защо сме такива днес? Как да оцеем в бъдещето? Кръстопътни въпроси, които се изправят застрашително пред нас в моменти на преход, съпроводен с криза – политическа, икономическа, личностна. Налага се да преосмислим миналото, за да направим верни проекции в бъдещето.

В процеса на глобализация отчетливо се проявяват две крайности – митологизиране или нихилизиране на миналото. Истината не е по средата, по-вярно е да кажем, че истината в момента се търси.

Прочее, убедете се сами.



„Отец Паисий Хилендарски“. Стенопис от едноименната черква в Стара Загора. Худ. Ваня Сапунджиева



„Гергьовден“. Худ. Евгени Велев

Назад към Възраждането!

Проф. Петър Мутафчиев

След Освобождението българинът премина първите няколко десетилетия с погледи, приковани към външния свят.

Големите нещастия убиват или възраждат. В последния случай народите, засегнати от тях, подлагат на преоценка старите ценности, напрегнато мислят и търсят. Това дирене, което скоро опира в самите тях, накрай ги отвежда почти винаги към тяхното собствено минало, тъй като само чрез него им е възможно напълно да познаят себе си.

Тази остро почувствана нужда от себепознание именно бе, която след войните изведнъж промени отношението на българина към националната му история: в нея той подири обяснение на настоящето си и изход от него. Но към историята си той се обърна и поради нещо друго: чрез нея той търсеше да закрепи чезнещата вяра в самия себе си; в примерите на дедите да почерпи нравствената сила и издръжливостта, нужни да преодолее изпитанията, на които бе подложен. И тук той за пръв път се спря пред епохата на националното си Възраждане и за пръв път разумя нейното значение, величието ѝ. Тя му показва на какво е способен той, когато националната стихия бъде разбудена и извикана на действие, а от друга страна, едва сега разбра той, че нещастията му се дължат на това, гдето бе изоставил пътищата, начертани от тая епоха., забравил бе нейните завети, оставил беше да замре нейният дух. Оттук и естественият извод, до който всеки сам за себе си стигна, че една бъдеща възмога на народа ни е мислима само доколкото ще бъдем способни да събудим в себе си националния патос на онова велико време и понесем неговите идеали. Същността на последното се изразява във все по-често слушания повик – „Назад към Възраждането!“

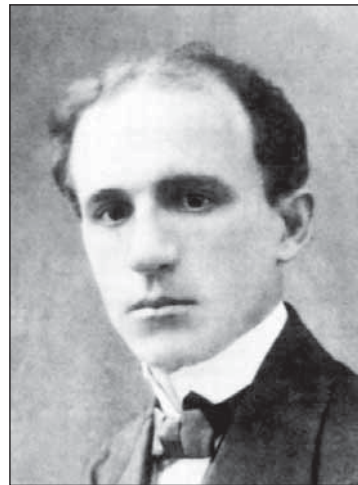
В пълно съгласие с това аз още преди пет-шест години писах в една своя статия:

„Ако днес позивите към Възраждането имат за нас някакъв смисъл, то не е защото в тая епоха ще намерим готово разрешение на проблемите, поставени от нашето време. Тия проблеми са нови, както и действителността, която ги носи. Трайното-това за нас трябва да бъдат заветите на оная епоха, нейният дух. Тоя дух на идеализъм и жертвоготовност трябва да събудим у себе си и тия завети да помним днес, когато сме изправени пред едно пълно с опасности бъдеще. Защото иначе и най-добрите почини ще свършат зле. Нека никога не забравяме, че нацията е най-пълната и свършена общност, че в нея могат и трябва да намерят примирение, а при нужда и да замлъкнат всички противоречия между членовете ѝ, че единството на която и да било нация не може да бъде унищожено от никакви случайно поставени политически граници, че благо на всеки неин член е мислимо и възможно само като част от нейното благо и че истински напредък е само онзи, при който се запазва нейната духовна и физическа цялост и се разработват ценностите, които тя е създала и носи в себе си.“

Из есето „Дух и завети на Възраждането“, сп. „Отец Паисий“, октомври 1934.

Аз и сега продължавам да стоя на това гледище – да считам, че делото на Възраждането трябва да бъде подхванато с нови сили. А което е още по-съществено, продължавам да вярвам в обективната осъществимост на тая задача.

Сп. „Просвета“, кн. 10, 1940 г..



Проф. Петър Мутафчиев
(1918-1943)



„Орфей сред животни свири на лира“. Римска подова мозайка (III в.)
Археологически музей в град Палермо, Италия

Оскар за фолклор

Награда за маестро Асен Мутафчиев

На 11 септември 2010 г. на тържествена церемония в Конгресния център „Четири конгреса“ в град Троина, Италия, който се намира в Сицилия близо до Палермо, бе връчена традиционната награда „Световен Оскар за фолклор“ от Международната асоциация на фолклорните федерации (IGF) на Асен Мутафчиев. Тя се присъжда по предложение на Съюза на народните читалища в България и Българската федерация на фолклорните групи. За пръв път български фолклорист получава това високо отличие.



Асен Мутафчиев

Българската делегация бе водена от Николай Дойнов, изпълнителен заместник-председател на Съюза на народните читалища. Той връчи на г-н Алесандро писмо от проф. Стоян Денчев – председател на Съюза на народните читалища в България с покана да посети нашата страна.

Участието на българската делегация бе отразено и в неделната меса на църквата „Санта Мария“ от председателя на Съвета на старейшините на град Троина като пример за разбирателство между културите и хората в Европа и света.

Маестро Асен Мутафчиев е едно от водещите имена в българския фолклор-диригент, композитор, хореограф, автор на учебни помагала и ансамбъл „Мадара“, ръководител на детския ансамбъл „Звънче“, почетен гражданин на Шумен. Включен е в справочниците на Кеймбридж за фолклористи. Председател е на народно читалище „Тодор Петков“ в Шумен и на Областния читалищен съвет на Шуменска област.



Наградата „Фолклорен ОСКАР“

Гийом Аполинер

„Гледайте орляка, буен, смрадлив – хиляди лапи, стотици очички, червеи, ларви, микроби, мушички – свят удивителен, свят по-красив от седемте чудеса на земята...“

Из поемата „Бестиарий или шествието на Орфей“

Здравословен наркотик

Невероятен успех на група „Дива река“ в Германия

Цвети Радева

Най-големият фолклорен фестивал в Европа събра от 2 до 5 юли 70 хиляди души на средна възраст 30 г. в град Рудолшат-Германия. В рамките на фестивала се проведе и 31-вият Фолклорен фестивал на Европейския съюз за радио и телевизия – най-голямата в света медийна организация, която включва 60 страни от Европа и 30 асоциирани страни-членки от различни краища на света. Българското национално радио участва за първи път в този престижен форум, който е насочен към младите хора и съвременното развитие на фолклора.

Изключително успешен представител на БНР и страната ни беше група „Дива река“ с най-новото в българската музика, сътворено на базата на фолклора – акустична етномузика, преплела традиционни български интонации и ритми с джаз, класика, рок и с неповторимото българско пеене на две солистки от „Мистериите на българските гласове“ и „Ева квартет“. Трите концерта на група „Дива река“ в Рудолшат се превърнаха в своеобразна световна премиера на първия ѝ самостоятелен албум, издаден седмица преди фестивала. Вълнуващо е да преживееш успеха на група „Дива река“ в такъв мащабен фестивал сред 176 групи и индивидуални изпълнители от цяла Европа, САЩ, Корея, Индия, Аржентина, Етиопия, чиито изяви бяха разположени на 30 сцени. Още повече – един от концертите на българските музиканти беше в историческия драматичен театър на Рудолшат, с традиции от 1760 г. и на чиято сцена е поставял Шилер, свирили са Паганини и Лист, а Вагнер е бил гост-диригент. Точно на този концерт се наложи водещата три пъти да моли публиката да спре да ръкопляска, защото в регламента на фестивала няма време за бисове, а музикални продуценти на фолклорна музика от обществените радиостанции в Швейцария, Белгия, Ирландия, Германия и Англия проявиха интерес към осъществения веднага документален запис.

Може да се каже, че група „Дива река“ с представянето си на фестивала в Рудолшат показа една нова визия за фолклорната българска музикална култура, стана символ на здравословното състояние на традицията и убеди публиката, че тя живее, защото се развива. Група „Дива река“ успя да ги провокира – струва си да запомните имената на участниците в нея. Те показаха „Корените на фолклора в световната музика“ – както гласеше мотото на XX-ия фолклорен фестивал в Германия.

И не е ли това една съвременна будителска мисия наистина, след като може да въздейства неотразимо на 70-хилядна публика едновременно...

Авторката е етномузиколог, водеща фолклорни предавания по Програма „Хоризонт“ на Българско национално радио, носител на наградата на СБЖ за радиожурналистика (2009).



Група „Дива река“ (отляво надясно) Костадин Генчев, Гергана Димитрова, Гергана, Стела Петрова, Евелина Христова, Петър Митов, Димитър Христов.

Кент Хънт – британски журналист от сп. „Рок и действителност“

„Наблюдавам фестивала от 1991 г. и виждам много интересни участници-представители на ново музикално развитие. Тук наистина се радваме на нови открития в областта на фолклора. Преди години се запознах със сестри Бисерови – носители на чистата традиция. Сега открих вашата група „Дива река“. Когато ги чух на сцената на площада, неволно станах на крака. Теса толкова дълбоко навлезли в традиционната музика и ритъм с прочутите български неравноделни ритми – и в същото време са толкова модерно звучащи! Радват се, като пеят и свирят. Гледат се един друг в очите си споделят какво следва да покажат пред публиката. Не са много хората, които могат така да свирят на сцената наистина. Това е обновяване и развитие и с инструменталната музика, и с изпълненията на певиците. Тяхната музика наистина ме възбуди и изобърна представите ми за съвременното състояние на фолклора“.



Пиетро Бианки – журналист от Швейцарското радио

„Фестивалът в Рудолфшат прави връзка между старата и модерната музика. Тук констатираме възраждане на фолклорната музика чрез смесването на стилове в т.нар. „уърлд музика“. Това символизира здравето на фолклора- той живее, понеже се променя, и се променя, понеже живее. Приятно ми е да открия това и в изпълнението на българската група.“



Марта Щелмахер – наблюдател на фестивала

„Обичам особено много българските гласове и се радвах да чуя изпълнението на групата ви. Тя направи изключително силно впечатление със смесването на стилове, като съчетава класически музикални елементи, джаз, рок, българско фолклорно пеене. Тази музика бележи нови пътища и непрекъснато се обогатява с годините.“



Хани Боде – журналист от Германското радио

„Във време на всеобща криза и финансови ограничения за развитието на културата една от вечните ценности – фолклорът, се завръща в съзнанието на хората, стари и млади, което вдъхва надежда, че усилията ни да съхраняваме традиционната култура не са напразни. Една чудесна възможност Европа да общува с езика на фолклора.“



Васил Сигорски – главен редактор на отдел „Народна музика“ в харватското радио

„Приятно ми е да поздравя българските слушатели и любители на фолклора, защото знам, че българите обожават народната песен, обичат я, пазят я като светиня и полагат големи усилия да я издирват от бабите и дядовците, които са носители на 150-годишни образци. Желая на младите поколения изпълнители и композитори да се вдъхновяват от тази старинна култура и да я претворяват съвременно.“

Гонитба на злото

Един неподражаем народен празник привлича вниманието на Европа

В тазгодишния пернишкия фестивал взеха участие повече от 100 фолклорни групи от 14 държави с около 6000 участници, а съборните надхвърляха 20 000 души.

Най-много чуждестранни състави имаше от Македония – от Прилеп, Струмица, Ресави и Сопот; два гръцки състава дойдоха от Солун; словенците бяха от град Видем; сърбите – от град Лесковац; хърватите – от град Чавле; румънците – от град Бранещи; белорусите – от град Орша; имаше италианци от град Оросей и французи от град Устариц. Голямата изненада на събитието донесе фолклорната трупа „Ан Шун граунд опера“ („Опера извън сцената“) от град Гуейян в Южен Китай, който наброява 3 милиона жители. Те играят направо на земята, без да търсят естрада. Изпълнението им представлява молитва за благоденствие през настъпващата година.

Празникът се урежда от Община Перник от 1966 г. През 1985 г. той става международен, а десет години по-късно градът е приет официално за член на Федерацията на карнавалните градове. През 2009 г. Перник е обявен за столица на сурвакарските игри. С решение на Министерството на културата пернишкият фестивал е вписан в националния календар на културните събития и от тази година вече ще става всяка година. Той се финансира поравно от министерството и Община Перник, като се разчита и на различни спонсори.

За събитието в общината имаше среща с посланиците на Великобритания, Китай, Белгия, Унгария и Казахстан. А в Двореца на културата се състоя кръгла маса на тема „Маскарадът – фестивали и карнавали в България“, която обсъди съвременното битуйване на древната традиция и опасностите от привнасяне на чужди елементи в нея, някои от които дори кичозно. Докладите от предишната конференция са издадени в отделен сборник.

В Младежкия дом имаше работилница за маски, където беше показано изработването им. Обединеното детско заведение „Миньорче“ представи богата изложба с рисунки по фестивалната тема.

Едва ли можем да си представим по-пъстър, по-шумен и разнообразен празник от пернишкия наистина – с живописните маски, които приготвят самите участници, с оглушителния звън на хлопките, огласящ целия град, със свирнята на кларинети и зурни и думкането на тъпани. И това не се случва само пред естрадата с авторитетното жури от етнологи, фолклористи и етнографи заради очаквана оценка, придружена с отскоро въведеното гласуване на публиката чрез ес-ем-еси. До късно вечерта в различни кътчета на града песните и игрите продължават. Хората от всяка възраст – от 70-годишния дядо Васил от с. Дивля до двегодишната Цвети от блогоевградския квартал Струмско. Народното читалище „Св. Св. Кирил и Методий“ от град Баня, до Марино поле край Карлово бе

представено от многобройна детска кукерска група с участници от 7 до 14-годишна възраст, чийто ръководител е Мария Генчева. Не липсваха потомците на Чудомировите герои от казанлъшкото село Турия, както и прочутите „кошаревски свидетели“ от Брезнишко, приели за своя роля участието си в битови съдебни разправи още от старо време. Каква по-забележима изява могат да намерят читалищните самодейци от кюстендилското село Жабокрът? Или родственците на Хилендареца Паисий от село Кралев дол край завод „Стомана“, или дошлите от село Богданов дол, известно с недобро име от най-новата ни история заради местния трудово-възпитателен лагер. Двете групи от софийското село Челопеч се именуват „Златно руно“ и „Златни мечки“ заради златоносните рудници в Стара планина. Католици от град Раковски също се правят на кукери. А дошлите от пазарджишкото село Виноградец варяха гроздова ракия направо на площада, като черпеха с нея.

Шофьорът на пернишкия автобус заключи при слизането ни:

Клетва

„Да се знае и помни, че каквато и мрачевина да ни завее и мраз да почне да ни обръща наопъки, пак ще пазиме фестивала като как си пазиме очите.“

Росица Янакиева, кмет на Община Перник

„Сурва“ е изключително събитие наистина. Онова, което става в Перник в края на януари, извира от сърцето на всеки българин.

Тук си дават среща поколения сурвакари, кукери и бабугери, като ни нареждат с добрина. Звукът на хлопките събужда не само една поколенческа традиция, а слага начало и на една по-добра година.

Това не е просто фестивал – това е молитва. Магията на „Сурва“ подканя да се връщат гостите отново в Перник – европейската столица на маскарадните игри, а ехото на хлопките отеква в душите за цял живот.“



Баща и син – кукери от Батановци

Снимки Благовеста Цветкова



Участник в кукериадата

„Абе всяка година ги гоним тия нечисти сили – а те с всяка година стават все повече!“

Може би точно затова маскарадът става вече по-често, като видимо в него все повече участват млади хора и деца.

Изследователите на традицията твърдят, че в нея не гоненето на нечистите сили е основното. Тя по-скоро представя едно жизнерадостно начало на новата година и пролетта, което идва от зората на човечеството. Характерна е сре-

щата на древното езичество с новодошлото по нашите земи християнство. По правило във всяка група има участник, предрешен като поп с менче и кадилиница. Но той чете от псалтирчето си разни неприлични думи и не се меси в свещени за църквата ритуали – просто съпровожда съеляните си. Както споделят кошаревци: като са криви свидетели, и молитвата им е крива: „А бе нсуем си попа на майка – и си гледаме работата...“

Държавният атеизъм от последните десетилетия е спомогнал донякъде за омаловажаване на ролята на църквата, но не е повлиял особено върху опазването на традицията като цяло – ето едно от заключенията на кръглата маса.

С две думи: това събитие е невъзможно да се преразкаже – трябва сам да го преживееш на място, за да се заредиш занаяпред с вяра, че ни е имало и пак ще ни има, въпреки всякакви кризи, неблагоприятия и лошотии по тези кръстопътни географски ширини, пожелавани неведнъж от всякакви племена, царства и империи.



„Демоните на светеца“, худ. Евгени Велев

Перник и Св. Иван Рилски

Симеон Мильов

В безименното житие на Св. Иван Рилски от началото на XII в. се разказва, че когато той напуснал родния си дом, заживял в една пещера близо до Земен. След това скитал по горното течение на река Струма. И както разказва житието, „отиде в Периг (Перник) и намери каменно място близо до реката и там си направи покоище...“

Близо двадесет века запознаването с живота на светеца ставало „по ангелски език“, сиреч според устните разкази от баща към деца защото най-много легенди за Св. Иван Рилски се разказвали в Пернишко. Според предание, един перничанин сънувал Св. Иван, който му показал къде да копае, за да намери повече кюмюр и така открил мястото на „Стари рудници“. Веднъж в Старите рудници станало срутване и били затрупани много работници. Малко преди да се задушат, чули глас и видели сияние. Тръгнали към гласа и след светлината. Открил се пролаз и като излезли, миньорите видели белобрад старец, който носел кандило. Миньорите повикали стареца, но той продължил напред и не се обърнал. Тогава миньорът, който открил възглицата, рекъл: „Това е сам Св. Иван, той ми показа къде има кюмюр. А и днеска е денят на светията.“ През следващите години миньорите не влизали да работят на тоя ден.

Директорът на мината Иван Симеонов написал писмо до министъра на търговията и земеделието и в него помолил денят 19 октомври да се празнува в чест на Св. Иван Рилски като патрон на мината и на града Перник.

За първи път празникът на миньорите е станал в Перник на 19 октомври 1903 г. Имало молебен и парад с участието на работниците и чиновниците, работещи в мината.

А ето как било избрано мястото за строежа на църквата „Св. Иван Рилски“. Една вечер от „Стари рудници“ излязъл много ядосан минният техник, проклинайки професията си. В тъмното счупил крака си в камък, за който нямал спомен, че е там. Лежал отчаян и безпомощен, докато не блеснало кандило, което държал висок мъж с бяла брада до пояса. Казал му, че след два дни жена от Ноевци ще дойде на неговия празник в Перник и ще го излекува. Сутринта работниците от първа смяна пренесли техника в дома му. Помогнала му и жената, спомената от Св. Иван. Оздравял след 40 дни и започнал да разказва за камъка, видението и оздравяването. Тогава било решено на това място да бъде изградена църква.

Строежът започнал през 1910 г. и бил завършен през 1919 г., а църквата осветили през 1920 г. Стенописите са рисувани през 1938 г. от проф. Александър Поппилов, проф. Никола Маринов, проф. Дечко Узунов.

Авторът е етнограф от Радомир, изследовател на граовския фолклор.

Кой е Черноризец Храбър?

Проф. д.ик.н. Стоян Денчев, проф. д.педаг.н. Александра Куманова, Николай Василев

Черноризец Храбър е **описателно име** (псевдоним, прякор, прозвище, утаено във времето) на монах („Черноризец...“), който освен с монашеството си е заслужил и прозвището „...Храбър“. Този монах – нещо повече от очевидно – е бил сред малкото хора от обкръжението на Св. Константин-Кирил Философ, и е познавал в детайли създаването на азбуката. Правят впечатление изключително точната философска, филологическа и графоложка интерпретация на азбуката, красноречивите аргументи и филигранното познаване на детайлите, свързани с нейното сътворяване.

Личностите, които най-отблизо са познавали дейността на Св. Константин-Кирил Философ, са били брат му Св. Методий, Св. Климент Охридски, Св. Наум, Св. Горазд, Св. Ангеларий и Св. Сава.

Всички те са били черноризци.

Но само Св. архиепископ Методий е можел да бъде наречен и „Черноризец...“, и „...Храбър“ едновременно, заради един неоспорим факт от биографията му, който откриваме в „Пространно житие на архиепископ Методий“:

„Апостолският папа Агатон с двеста и седемдесет отци и с достойния цар Константин на шестия събор смазаха много смутове, като изгониха и проклеха всички ония участници в смутовете... <...> Най-сетне царят, като узна за неговите способности, даде му да управлява славянско княжество (предполага се, че въпросното княжество се е намирало на Балканския полуостров, някъде на север от Солун – б.а.), като че ли предвиждаше, бих казал аз, че ще го изпрати за учител и пръв архиепископ на славяните, та да изучи всичките им обичаи и постепенно да ги обикне“.

Това е информация, за която днес малко се знае или просто не се отчита, защото се смята за маловажна, е оцеляла през Българското средновековие, достигайки през средата на XVII в. семантичните историографски предела на Паисиевата „История славяноболгарская...“. Очевидно

Св. Методий е бил назначен за „княз“

(гр. ἀρχων – архонт, владетел, управител, воевода), което предполага, че „неговите способности“ далеч са надхвърляли чисто религиозните добродетели. Един княз/архонт/воевода – освен владетел – е и пазител, воин, защитник на своето княжество.

Комбинацията от установените биографични факти, свързани с живота на Св. Методий – владетел (княз/архонт/воевода) на княжество и „подстрига се, облече черна дреха“, – формират контекстов синоним на прозвището Черноризец Храбър.

Няма научно обосновани данни, които да сочат, че някога и някъде Св. архиепископ Методий е бил наричан точно така (Черноризец Храбър). Но защо очевидното е трябвало да бъде назовавано от преките му ученици и житиеписци (Светите Климент, Горазд, Сава, Ангеларий, Наум)?

Прозвището в духовния свят на първозваните славянски черноризци и първоучители е нямало утилитарна функция.

Навсякъде имената на Светите братя (а и въобще на Светите Седмочисленици) са изписани така, както е повелявал религиозният канон.

Към възможното авторство на Св. Методий на ораторския трактат „За буквите“ ни насочва и един друг опосредстващ факт от житието, което цитирахме по-горе:

„След това, като остави настрана всичкия [житейски] шум и като възложи всичките си грижи на Бога, най-напред постави от своите ученици двама свещеници, добри скорописци, и преведе бързо от гръцки език на славянски всичките [библейски] книги в пълнота, с изключение на Макавеите, в продължение на шест месеца, започвайки от месец март до двадесет и шестия ден на месец октомври. Като свърши, отдаде достой-

на хвала и слава на Бога, който дава такава благодат и такъв бърз успех. И като отслужи заедно с клира си светото тайно възношение, отпразнува паметта на Свети Димитър. Защото преди това той беше превел заедно с Философа само Псалтира, Евангелието с Апостола и избрани църковни служби. А сега преведе и Номоканона, сиреч църковните правила, и Отеческите книги“.

Очевидно в края на живота си Св. архиепископ Методий е успял да постигне мечтаната цел („преведе бързо от гръцки език на славянски всичките [библейски] книги в пълнота“), след което е отдал „достойна хвала и слава на Бога, който дава такава благодат и такъв бърз успех“.

Би могло да се предположи, че „За буквите“ е тъкмо тази незавършена („Има и други отговори, които другаде ще кажем, а сега няма време.“) „достойна хвала“, записана и пообогатена във времето от анонимни „свещеници, добри скорописци“, запазили контекстовия синоним на „монаха“ и „княза/архонта/воевода“ (Черноризец Храбър), но и прибавили името му в „За буквите“: „Св. Константин Философ, наречен Кирил, той ни създаде азбуката и преведе книгите, и брат му Методий.“. Различни „свещеници, добри скорописци“ постепенно превръщат

О писменехъ Чръноризца Храбра

от ораторска проза в историческо съчинение, редактирайки, променяйки и допълвайки текста. Дискусията около авторството на „За буквите“ е изключително интересна и заслужава специално историографско внимание.

Първата трудност е свързана с декодирането на падежа, снет в заглавието .

Все още се спори за това, как да се тълкува родителният падеж в името (Чрънорзца Храбра) – за притежание ли става дума, или за авторство?!

Ето как Донка Петканова обобщава този проблем в „Българска средновековна литература“: „Анализите започват още от заглавието на творбата <...>. Как трябва да схващаме родителния падеж – „За буквите от Черноризец Храбър“ или „За буквите на черноризца храбри“. С други думи, дали „Чръноризца Храбра“ е родителен за притежание, или родителен за авторство. От някои учени (И. Хануш, Иван Гошев) се схваща като родителен за притежание, или родителен за авторство и затова „Чръноризца Храбра“ се смята като описателно поетично название на Константин-Кирил. Това мнение не се утвърди в науката; повечето учени поради логически и езикови съображения схващат формата като родителен за авторство“.

В старобългарския език родителният падеж е имал разнообразни функции. Той е можел да стои както при имена (съществителни, прилагателни, числителни) и местоимения, така и при глаголи. Вторият случай (става дума за така наречения аблатив или отделителен падеж, който се е загубил в славянските езици) не би трябвало да ни интересува, тъй като тук иде реч за съществително собствено име.

При имената родителният падеж се проявява в 9 форми: частичен или партитивен; родителен за притежание; родителен за отрицание; родителен вместо винителен при одушевени и персонафицирани неодушевени предмети (родително-винителен); родителен при сравнителна степен; родителен при супин; прилаголен родителен; родителен за време; родителен при прилагателни.

Както виждаме, старобългарският език не притежава специална форма на родителен падеж за авторство, за каквато говори Донка Петканова. Не може да има съмнение:

Формата **Чръноризца Храбра** е родителен падеж за притежание

За какво притежание става дума обаче?

За притежание на „За буквите“ или на самите букви?



Паисий Хилендарски
„История славяноболгарская“
„За славянските учители“.
Първи Софрониев препис от 1765 г.

Ако е за притежание на самите букви, то прозвището Черноризец Храбър очевидно (!) следва да се свързва с името на Св. Константин-Кирил Философ, тъй като в съчинението става дума за буквите, създадени от него (т.е. за глаголицата).

Ако е за текста, кой тогава е неговият интелектуален притежател/създател?

Ние посочваме за притежател/създател на ораторското съчинение „За буквите“ Св. архиепископ Методий, търсейки не явна, а скрита контекстова синонимия в звуковия комплекс Черноризец Храбър, която трансформира заглавието чрез формата на родителен падеж за притежание: „За буквите“ от Черноризец („облече черна дреха и се повинуваше покорно“) Храбър /княз/архонт/ (гр. ἀρχων – архонт, княз, владетел на княжество)/воевода/воин...

За автори на съчинението във времето са посочвани различни личности (в скоби уточняваме най-популярните защитници на хипотезите): Св. Климент Охридски (Фр. Снопек), Св. Наум (Андре. Мазон), Йоан Екзарх (Григорий Илински), цар Симеон (Васил Златарски, Велчо Велчев), Докс, брат на цар Борис (Емил Георгиев, Велчо Велчев), неизвестен автор (Петър Динеков, Куйо. Куев), оригинален писател-есетвеник, а Черноризец Храбър е светско славянско име и представлява субстантивирано прилагателно (Донка Петканова)...

Нашата хипотеза

търси аргументи в седем очевидни и диалектически обвързани посоки: (1) Св. архиепископ Методий е единствената личност от обкръжението на Св. Константин-Кирил Философ, която би могла да изпълни с конкретно съдържание (чрез житейската си биография, следи за която открихме в христоматийно известните текстове на една от панонските легенди „Пространно житие на архиепископ Методий“ и „История славяноболгарская...“ на о. Паисий Хилендарски) думите ХРАБЪР и ЧЕРНОРИЗЕЦ; (2) Св. архиепископ Методий е единствената личност от обкръжението на Св. Константин-Кирил Философ, която е познавала в дълбочина (т.е. като философ, езиковед и графолог) създаването на глаголицата; (3) Св. архиепископ Методий е единствената личност от обкръжението на Св. Константин-Кирил Философ, която би могла да диктува компетентно на „свещениците, добри скорописци“ (а това вече стана ясно пак от „Пространно житие на архиепископ Методий“): (4) името Черноризец Храбър е добавено от „свещениците, добри скорописци“, за да се знае и помни във времето, че делото на първославян-

ските черноризци и просветители е и дело на храбри монаси (Св. Константин-Кирил Философ и Св. архиепископ Методий); (5) подробностите около имената, живота и делото на Славянските първоучители са добавяни, преиначавани или подменяни допълнително от преписвачите на текста (обичайна практика през Средновековието, която е неоспорима!); (6) името Черноризец Храбър може да се тълкува и като събирателно прозвище, средновековна метафора, оцеляла във времето на Славянските първоучители Светите братя Константин-Кирил Философ и архиепископ Методий; (7) ораторско съчинение на Черноризец Храбър – ако приемем, че то е събирателно прозвище, средновековна метафора... – е говорено от Славянските първоучители за и в името на глаголицата и кириллицата, които чрез уникалния тълкувателен изговор на своите първи букви

✚ [„АЗ“] = А [„АЗ“]

съхраняват във времето християнизирателната същност на двете азбуки и етническата идентичност на българите.

В момента са познати 89 преписа на трактата „За буквите“, открити в България (средата на XIV в. – Лаврентиев сборник), Атон (XV в.), Сърбия (XV в.), Молдова (XV в.) и Русия (XV–XVII в.).

Най-силно впечатление със своите отклонения от първоизточника прави препис на един от „свещениците, добри скорописци“, който изхвърля паралела между първите букви на еврейската, гръцката и славянската азбука (א – α – ✚) и озаглавява преписа си „Слово за Свети Кирил Философ, учител на славянския народ“ .

Коментарите по този повод са различни. Някои смятат че преписвачът е бил воден от силни патриотични чувства, защото по този начин е искал „да отклони вниманието от връзката с гръцката азбука“ .

Но на практика изхвърлянето на обяснението на Черноризец Храбър за паралела между първите букви на еврейската, гръцката и славянската азбука (א – α – ✚) осакатява „За буквите“, тъй като десемантизира най-важната, вдвояващата в християнството буква ✚ („аз“).

Заличаването на иназацията е компенсирано от едно азбучно стихотворение, състоящо се от 33 стиха, което е известно в науката като „Химн на Света Троица“ [42]: „А. Аз съм Бог/ Б. Бог защото съм/ В. зная всичко,/ Г. говоря правдата/ Д. добро съм/ Ж. живот дадох на целия свят/ З. земята на водите закрепих/ И. вас, които преведох през морето,/ И. и в пустинята ви наситих,/ К. кое зло ви направих,/ Л. люде беззаконни/ М. с мисъл всичко създадох/ Н. на кръст ме приковахте/ П. на Пилат ме предадохте/ Р. ръцете на беззаконника/ С. слово беззаконно поставихте над мене/ Т. трънен венец положихте на главата ми“.

Тази азбучна молитва няма нищо общо с „Азбучна молитва“ на епископ Константин Преславски: Аз се Богу моля с тия думи:/ Боже-светороче, що създаде/ видим свят и дивен свят невидим!/ Господ-дух прати ми ти в сърцето/ да ме лъхне с пламенното слово – / ето, в правий път да тръгнат всички/ живи в твоята заповед пречиста! (...)“

Макар че и двете молитви запазват семантичната декодировка на първата буква от глаголицата и кириллицата („аз“), този препис трябва да се тълкува като изключително брутално фалшифициране на трактата „За буквите“. Въпросният „преписвач, скорописец“ е заличил genialността на Славянските първоучители, потопявайки делото им в бездънното море на агиографските апологии.

Повече от очевидно е и друго: явно „авторът“ е искал да скъса пряката връзка със Светите братя Константин-Кирил Философ и архиепископ Методий, подчинявайки делото им (респективно – делото си) не на образователни, а на политически, асимилационни или някакви други цели.

Пламъкът на миналото

Село Косово – край Тимок и Дунава
чества своя петвековен юбилей

Ст. ас. д-р Васил Загоров

Видинското село Косово доказва, че всяка педя от земята ни има своя богата история.

С участието на светски и духовни лица и множество гости, то чества на Спасовден – 13-ти май 2010 г., своя 555-годишен юбилей.

Събитието беше открито в залата на селското читалище „Просвета“ с водосвет, отслужен от Видинския митрополит Дометиан. Последва кръгла маса, където участваха представители на селската и общинската администрация, местни културни деятели и гости.

В землището на селото има римска пощенска станция, а в околностите са намерени римски монети, датирани от II – III в. сл. Хр. Първият османски документ, който регистрира официално съществуването на Косово, е от 1455 г.. Вероятно косовчани са се включили в похода на полския крал Владислав III Ягело и заедно с него са погинали десетилетие по-рано в битката край Варна на 10 ноември 1444 г. Според друга версия, Косово се е намирало на дунавския път на османските войски за Централна Европа. Това е принуждавало местните хора често да се укриват от завоевателите.

Днешно Косово се гордее с четирима професори, повече от 180 висшисти, читалище, училище. Във фолклорната самодейност участват певци и танцьори от Сърбия и Румъния. Почита се паметта на видни музиканти, писатели и учени със заслуги за развитието на влашката култура в Северозападна България.

Тазгодишният Спасовден се превърна в един наистина незабравим празник. На площада се изви дълго хоро за стари и млади.

Проф. д-р Любомир Станев –
Пловдивски университет
„Паисий Хилендарски“

„Родом съм от Косово и подкрепих идеята за честване на 555-годишнината на селото. Имаме намерение подобен събор да става всяка година. Ще изследваме подробно историческото минало на селото. Сборникът ще включва материали от журналиста Милан Ангелов, ветеринарния доктор Димитър Филипов, който изследва родовете в Косово, съдията Асен Стоянов и др. Подготвихме и музейна сбирка, която представя обичаите на косовчани. „

Фидел Петров – директор
на дирекция „Хуманитарни
дейности“ в община Брегово

„В нашата община държим на традициите! Във всяко населено място има читалище – общо девет на брой. В града функционира детски фолклорен ансамбъл „Тимо-чанче“ и ансамбъл „Тимок“. Всяка година правим културен календар. През май уреждаме общински културни празници „Тимошка пролет“, в които участват всички читалища. От три години организираме и фестивал на духовите оркестри. Поддържаме тесни приятелски връзки със Сърбия и Румъ-



Видинският митрополит Дометиан връчва осветена икона на кмета на с. Косово Иван Вълчов



Гостите от румънското село Бесараби обраха оваците на публиката



Сценична треска – последни репетиции преди голямата сцена



Традиционната въртележка „вурдум“ поддържа връзката между традицията и забавлението.

ния. Хора от общините Неготин и Кладово гостуват на всички наши празници. Ние от своя страна също посещаваме Сърбия и Румъ-

ния. Особено дейни са представителите на селата Косово, Делейна и Гъмзово.“

Снимките са на автора.



Корица на сборника. Худ. Калин Николов

Петър Парижков
(1944-2007)

Бунтовен пръстен

В навечерието на Освобождението,
на 15 ноември 1877 г. в София увисват на бесилката
книжарите Георги Стоицев (1848-1877),
Никола Стефанов Крушкун – Чолак (1846-1877)
и Стоян Недялков Вардев – Табаков (1832-1877), създали
революционен пръстен около града.



Бесилото –
безсилното –
люля

апостоли и прости харамии.
Люля ги като живи махала
часовникът на злата орисия.
Един поне не се ли побоя
да влезе в огън,

жар да го обжари?

В книжовни и бунтовни жития
вървят на смърт бунтари и книжари.
В дисагите им – слово и барут.
Конете цвелят във потайна доба.
Тиранът лют усеща вече смут.
Усеща храброст в жилите си роба.
Безшумно скърцат пачите пера
във нощите на глухи манастири.
И българинът своя дял избра.
И сабята,

и словото подири.

По дирите на странника монах
Отец Матей –

на Дякона другаря,
комитите прогонват всеки страх.
Безкрайният вековен сън догаря.
В жестоки речи,

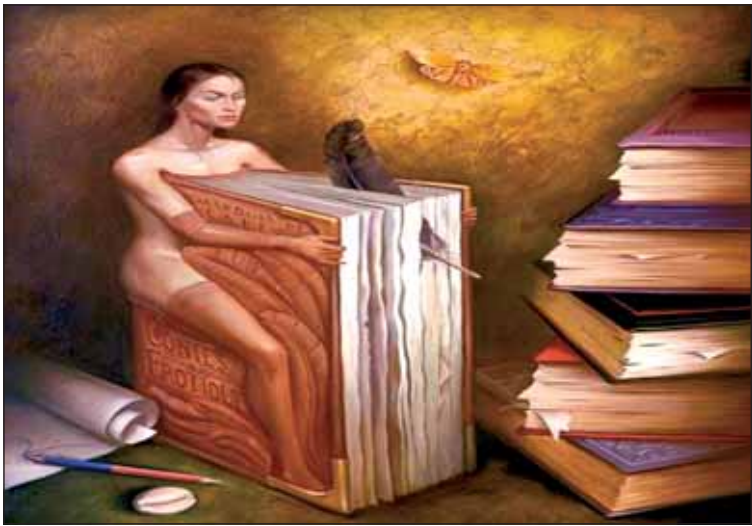
в паметни слова

духът остана над кръвта пролята.
И София със пръстен окова –
бунтовен пръстен,

знак на свободата.

(1983)

Като отдавнашен съдейник на Кирило-Методиевския вестник „За буквите – О писменехъ“ Петър Парижков вложи цялата си енергия за неговото възобновяване след 10-годишно принудително прекъсване на издаването му. Той уреди и регистрирането на едноименното издателство. С неговата марка през 2010 г. бе отпечатана книгата със стихове за деца „Дъга“. Неин редактор е дъщеря му Любомира Парижкова, преподавател в катедра „Библиотечен мениджмънт“ на УНИБИТ, а художник е Мария Йончева.



„Книгата“. Худ. Салвадор Дали (1904-1989)

Дивен скиталец

Пътуваща изложба „По стъпките на Отче Матей и неговите сподвижници“

Юбилейната изложба „По стъпките на Отче Матей и неговите сподвижници“ е посветена на 180-та годишнина от рождението на възрожденския книжовник и революционер Матей Преображенски. На 2 декември 2008 г. тя бе открита в музей „Възраждане и Учредително събрание“. Замислена и осъществена от музейните специалисти в отдел „История на България XV-XIX век“ при Регионален исторически музей – Велико Търново като пътуваща, тя продължи през цялата 2009 г. като гостува на селищата в Търновския край. Творческият екип, осъществил изложбата е в състав: Стефан Бейков, Татяна Кънчева, Светла Атанасова и Драгомир Йорданов.

Временната експозиция включва 7 цветни постера с размери 180/100 см, оформени декоративно с модерна визия. Подчертана е основната идея на авторите, а именно – чрез мислите, идеите, чрез написаното от самия отец Матей, всеки посетител да се докосне до истинската същност на възрожденския писател. Текстовете с авторски характер, изписани с оригинален старопечатен шрифт усилват усещането за автентичност на разказа. За пръв път се показва и цветна географска карта, отразяваща странстванията на „дивния скиталец“, изработена специално за случая от Драгомир Йорданов.

Експозицията показва и 52 музейни експоната, свързани с житието на Отец Матей, някои от които могат да се видят за първи път. Това са три от неговите авторски книжки: „Молебни канони“, „Защита на православиято“ и „Притчи Варлаамови“; кожените дисаги, с които е обикалял, като пътуващ книжар из страната, както и пет оригинални фотографии на манастирското братство от Преображенския манастир и два печата от 1861 г., предоставени специално от архимандрит Георгий. Сред реликвите могат да се видят още: оригинална дипляна и специална брошура с медицински съвети и лекове, преписани от рецептурник на Матей Преображенски.

След Велико Търново, изложбата беше показана в музеите на Полски Тръмбеш, Бяла, Килифарево, след което премина Балкана, за да гостува и в Хасково, в Националния музей „Васил Левски“ в Карлово, в историческите музеи в Търговище, Габрово, Трявна.

Татяна Кънчева – уредник в Регионален исторически музей на Велико Търново

„И тъй братя книжари и книгописатели, ако желаете доброто на своя си народ, пишете като за него. Ако ли е пък само учените да разбират, то защо да подмятаме народното име? По-добре, както е рекъл онзи – сами да свирим, сами да играем. От мене толкоз и прощавайте.“

Монах Матей Петров, Търново, 1-й септември 1872 г.



Дисагите на Отче Матей, намерени в еленското село Дрента – неговата подвижна книжарница

Засаждане на дъб

По Климентовата заръка

Ново село, от пратеника за в. „За буквите–О писменехъ“

Илия Пехливанов

В Търновското Ново село – вдясно от магистралата от София за Варна – се е родил Преображенеца Отец Матей, довереник на Дякона Левски, една личност и от XIX-я, и от XXI-я век. През 1870 г. той слага там начало на читалище като му дава името „Наука“. Да се знае, че преди да тръгне да гради комитетската мрежа е основал около двадесетина огнища на знанието не само около старата ни столица, но и в Шуменско, та и в Казанлъшко.

Макар и твърде оредели, днешните новоселчани не престават да се грижат за духа. Те направиха невероятен народен събор на храмовия празник на своята черква с патрон Св. Николай Летни. При мавзолея с паметника на Отец Матей редом със знамето на Европейския съюз и националния трибагренник вдигнаха флаг с емблемата на родното си място. Петима свещеници, изпратени от търновския митрополит, отслужиха молебен.

Главното събитие беше засаждането на млад дъб при чешмата на площада, при стария студен извор, при корените на петвековен дъб, все още със зелени клони. Дядо Димитър, стар новоселчанин, и неговият внук Станислав извършиха това свещено дело. А кметът Христо Христов поясни в краткото си слово, че става дума за завещаното от първоучителя Св. Климент Охридски, който преди 11 века е учел стотиците си питомци да засаждат дъбове. И не го беше чул човекът от писателя Антон Дончев, а по-издълбоко се бе запознал със символа на славянския дух – нали дъбът е Перуново дърво и неслучайно в минали времена на много места е имало светилища с курбан на такова място. Например край годечкото село Чепърлянци... А който е ходил в Охрид, сигурно е видял край брега на Бялото езеро новия паметник на Св. Св. Кирил и Методий – те са поседнали край дъбов дънер с дълбоко впити в земята корени.

Сетне в читалището пяха и играха с нескриван мерак младежи от горнооряховския ансамбъл „Сидер войвода“, а тукашната фолклорна група развесели публиката с местната песен „Блазе на баба Ганюйца, че се е с шикер наяла“.

Каго се стъмни, започна аудиовизуалният спектакъл на площада. Компютърна програма, изработена от Тодор Кънчев от Телевизия „Царевец“ във Велико Търново, млад новоселец, изпъстри с подвижни светлини огромната черква. Зазвучаха хорова музика и рецитал, изпълнен от търновския актьор Сава Димитров. Стана интересно дори от панорамата на хълма Царевец.

В ролята на Отче Матей се показа в расо дългогодишният директор на местното училище Мошо Мошев.

Стихове от търновския писател Христо Медникаров, почетен гражданин на възрожденска Елена, придадоха емоционална свежест на празника със своята злободневност.

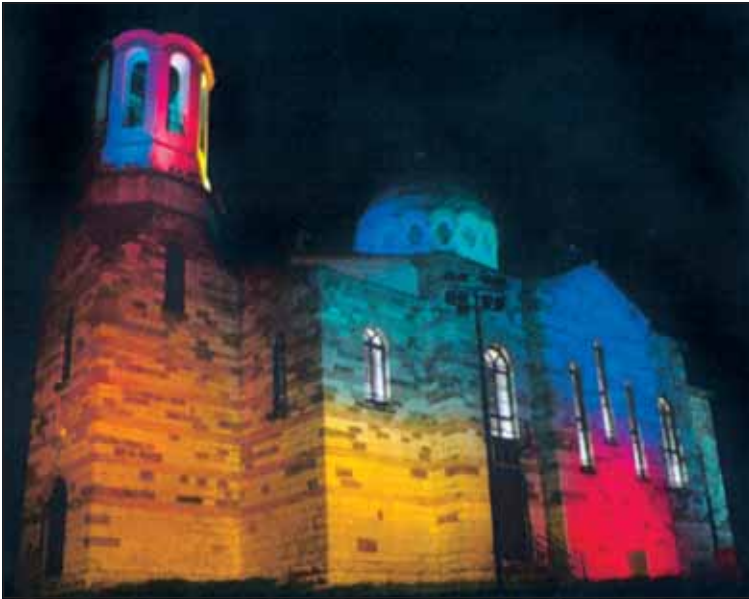
Гърмежите и пироефектите бяха дело на момчета турчета. В селото открай време живеят до една трета турци, имат си и джамия – тя също беше подходящо осветена. Диалогът между християнството и исляма намираше днешни продължения – без разпри и кръвопролития, причинявани от политици.

А един истински български празник винаги завършва с хоро. Заловиха се на него и млади, и стари, деца също. Под звуците на Дико-Илиевото Дунавско хоро разбира се.

Който не вярва, че се случват и такива неща по отечеството, може да потърси в Интернет виртуалния музей, създаден от Румяна Николова на адрес:

WWW.MATEY.NIT.BG

Тези дни кметът Христо Христов потвърди по телефона: „Дъбчето се хвана, въпреки че мнозина лесовъди не вярваха да го бъде. А до него сега подновихме и стогодишната чешма, чиято вода никога не е спирала да тече. Мястото наистина е свещено. Духът на Отче Матей е жив.“



Аудиовизуална програма „Звук и светлина“ при черквата „Св. Николай Летни“ в Ново село



Дядо Димитър и внукът Станислав засаждат дъбче



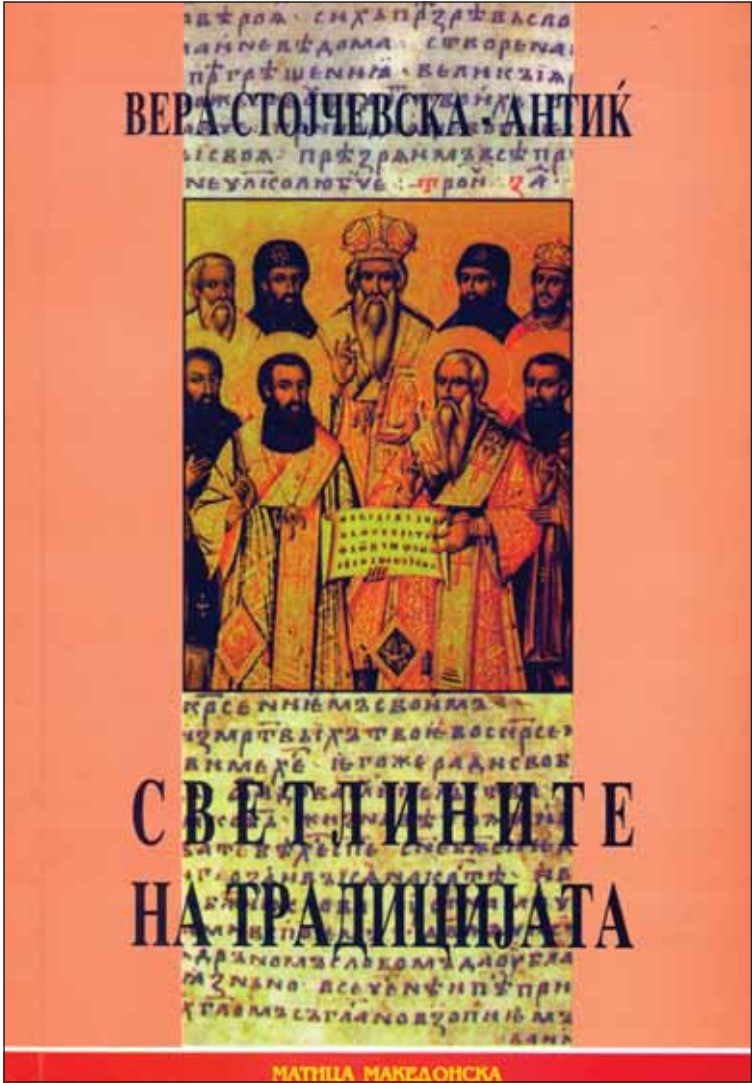
Кметът Христо Христов с автора на репортажа

Христо Христов – кмет на Ново село

„Събрали сме се днес не само с надеждата да зърнем онези, чиито кости лежат в това землище, а да чуем гласа им. Да ни кажат те какво пожертваха за правото да живеем на тази земя и какво ни повеляват. Най-святото за нас е това място, където лежат и костите на Преображенеца Отец Матей-най-близкият довереник на Левски. Тук най-добре можем да усетим кръвната и духовна връзка между миналото и настоящето, будната съвест на възрожденците, без които едва ли щеше днес да ни има. Нашиите корени са здраво сплетени с корените на посечената гора.“



Възрожденска книга – експонат от изложбата



Корица на книгата „Светлините на традицията“ от Вера Стойчевска-Антич, издателство „Матица македонска“ в Скопие, 1998 г. Иконата на „Св. Седмочисленици“ е от XIV в.

Климентовки, наумовки, матейки, каравеловки

Според Теофилактового житие на Св. Климент Охридски, Светителят е бил не само лекар предимно за душевни болести, но се е занимавал със селекционерство като е учил хората да присаждат плодни дръвчета.

Проф. Александър Милев, изследовател на Климентовото творчество, твърдеше, че и до днес в Охридско има сорт череши, наречени „климентовки“. Оказа се, че преди години те са били пренесени и в Плевенско, но за жалост вече са загубени.

Известната македонска изследователка на фолклора за Свети Седмочисленици Вера Стойчевска-Антич разказва, че Св. Наум е поддържал същата традиция като един сорт круши носят неговото име – „наумовки“.

Дейци на българското Възраждане продължават след векове същата традиция. Най-ярък пример е Отец Матей Преображенски, който разпространява по градове и села най-вече в Търновско сорт сладък пипер, наричан от народа „матейки“. През годините на кооперативното земеделие той преживява всякакви превратности, за да попадне чак в далечна Куба. Спасява семената един тракторист от с. Янтра, а баба Мара Гълъбова от софийското село Чепинци ги засади в домашната си градина. Нейният син Николай Ликовски ги разпрати на 40-ина градинари от страната.

В средата на XIX век Любен Каравелов донася от Анадола фиданка круша, която засажда в двора на родната си къща в Копривщица. Служителите от Градския исторически музей, който се помещава там, твърдят, че тя продължава да ражда вкусни плодове и днес (те могат да се нарекат „каравеловки“).

Възрожденските книжовници са били и лекари и селекционери и пътуващи книжари.

Нека съвременните агрономи да обяснят тези необикновени примери на жизненост и устойчивост. Защото онова възрожденско дело може да се нарече едно реално безсмъртие!

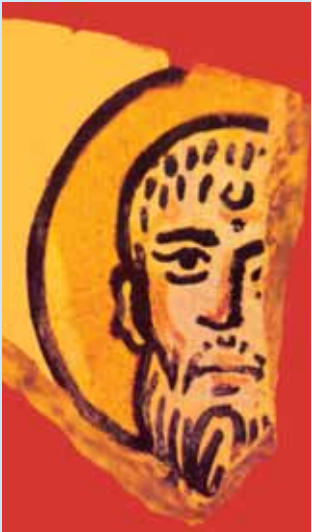
Борис Илиев (24 март 1927 г. – 6 октомври 2010 г.)

Достигнал въпреки несгоди и всякакви препятствия патриаршеска възраст, той остави десетки ценни изследвания върху миналото на Добруджанския край, които очакват продължения.

Неговият дух отлетя в небесата към съзвездieto Орион, което той разпозна в подредбата на могилите около Свещари като единствен по рода си принос към архиархеологията.

Достойно ест!
Вечная память!

„За буквите–О писменехъ“



Неизвестен светец.
Керамична икона
от Велики Преслав (X в.)

На 1 страница
„Св. Климент и Св. Наум“
Икона от манастира
„Св. Наум“ край Охрид (XIV в.)
Факсимиле от оригинала.
Открита и изследвана от
проф. Васил Пандурски
„Кирило –Методиевска
енциклопедия“, том II, Издание
на БАН, стр. 795.
В. „За буквите-О писменехъ“,
бр. 13/април-май 1987 г., стр. 9

Консултанти
Проф. Иван Желев
Проф. Славчо Вълчанов
Проф. Христо Темелски
Цветанка Неделчева
Петрана Колева
Христо Богданов

Документация
Йордан Ценов

Изданието има общокултурен характер и авторите следва да избягват преки политически внушения и коментари. Неподписаните материали в броя са редакционни.

Авторите носят отговорност за своите публикации.

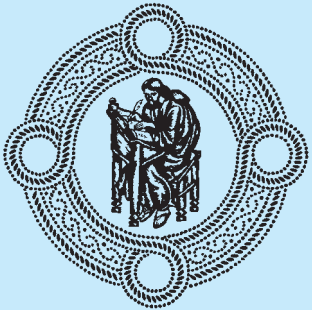
**Благославяйте, а не кълнете!
И поправяйте – ще ви бъдем благодарни...**

Броят е приключен редакционно на 19 октомври 2010 г. (Св. Иван Рилски)

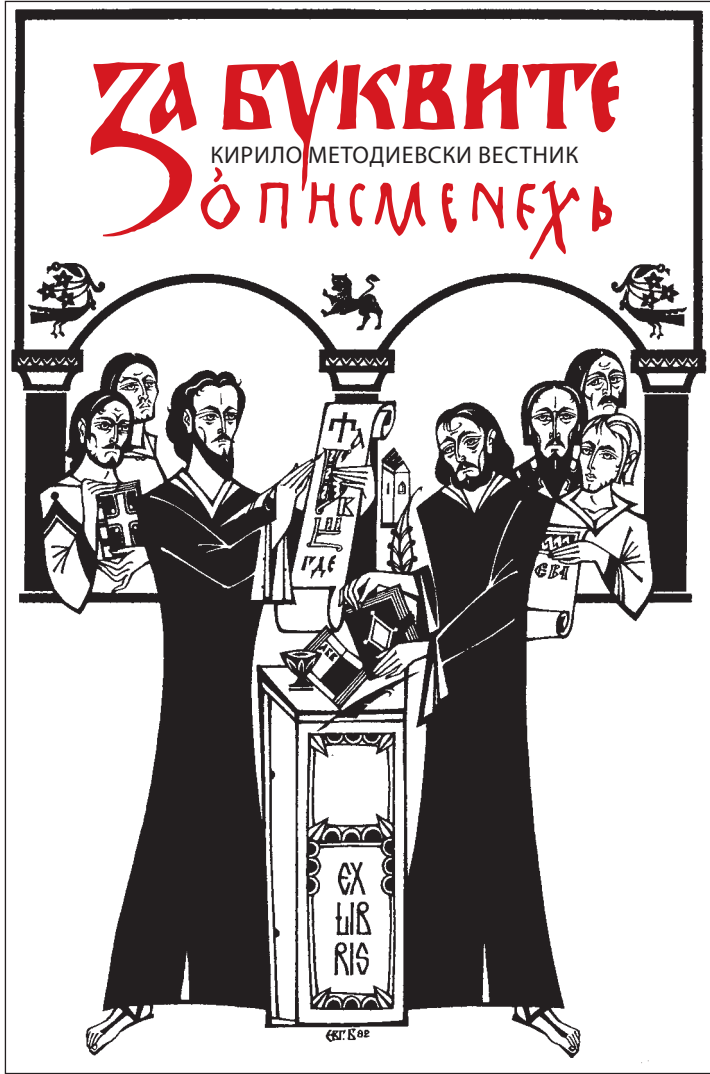
„По-добре да запалиш свещ, отколкото да прокленаш мрака.“

Карл Сейгън

Из книгата
„Свят, населен с демони“
(1996)



„Старобългарски книжовник“.
Худ. Иван Късов



ISSN 1312-3785

Излиза от 1979 година.

Бр. 33/ ноември 2010 г.

Основенaт на изданието
ВЕСЕЛИН ЙОСИФОВ

МЕЖДУНАРОДЕН РЕДАКЦИОНЕН КОМИТЕТ

Председател
СТОЯН ДЕНЧЕВ

Главен редактор
ИЛИЯ ПЕХЛИВАНОВ

Съредактори
ХРИСТО БУКОВСКИ, РУМЯН СЛАВОВ

Художник
ЕВГЕНИ ВЕЛЕВ

Графично оформление
КИРИЛ ИВАНОВ

ДЖУЗЕПЕ ДЕЛ'АГАТА, ЕМИЛИЕ БЛАХОВА, ТАМАРА БЪРТЪН, ТОМАС БЪЛТЪР, ЕКХАРТ ВАЙЕР, РАДОСЛАВ ВЕЧЕРКА, МАРЧЕЛО ГАРЗАНИТИ, ДИМИТРИОС ГОНИС, ВАСИЛ ГЮЗЕЛЕВ, ДЖОРДЖО ДЗИФЕР, АКСИНИЯ ДЖУРОВА, НИКОЛА ГЮЗЕЛЕВ, БОЖИДАР ДИМИТРОВ, ИВАН ДОБРЕВ, НЕВЯНА ДОНЧЕВА-ПАНАЙОТОВА, АНТОН ДОНЧЕВ, РУМЯНА ЗЛАТАНОВА, ИЛИЯ ИЛИЕВ, БИСЕРА ЙОСИФОВА, ИГОР КАЛИГАНОВ, КАЛИНА КАНЕВА, ИВАН КОЛЕВ, МЕРСИЯ МАКДЕРМОТ, РОЛАНД МАРТИ, ПРЕДРАГ МАТЕИЧ, ФЛОРИАН МЕСНЕР, ХАЙНЦ МИКЛАС, МАРИЯ МЛАДЕНОВА, АЛЕКСАНДЪР НАУМОВ, Смоленски епископ НЕСТОР, СВЕТЛИНА НИКОЛОВА, КОНСТАНТИНОС НИХОРИТИС, РУМЯНА ПАВЛОВА, ИВАНКА ПАВЛОВА, ЕЛЕНА ПАВЛОВСКА, ИРЕНА ПЕТЕВА, РИКАРДО ПИКИО, ДМИТРИЙ ПОЛИВЯННИЙ, ГЕОРГИ ПОПОВ, МАРИЯ ПОПОВА, ЦВЕТИ РАДЕВА, НОРБЕРТ РАНДОВ, ВАЛЕНТИН РАСПУТИН, ЮРИЙ РОСТОВЦЕВ, ДЖУН-ИЧИ САТО, МАРИНА СМОЛЯНИНОВА, ЙОАНИС ТАРНАНИДИС, ХРИСТО ТЕМЕЛСКИ, ФРАНСИС ТОМСЪН, ГЕРГИНА ТОНЧЕВА, ПЕТКО ТОТЕВ, ИМРЕ ТОТ, АНАТОЛИЙ ТУРИЛОВ, ХИЛДЕ ФАЙ, УИЛЯМ ФЕДЕР, ИВО ХАДЖИМИШЕВ, КРИСТИАН ХАНИК, БОРЯНА ХРИСТОВА, ПЕТЕР ШРАЙНЕР.

Коректор
Ангелина Пенева

Сканиране и графична обработка на илюстрациите
Васил Тетевенски

Съдейници
Иванка Ангелова, Виктор Банов, Стефан Белев, Христо Богданов, Мария Бранкова, Добри Бояджиев, Петя Величкова, Георги Видинов, Люба Вълчева, Екатерина Георгиева, Борис Георгиев, Илина Делчева, Вера Деянова, Калин Димитров, Радион Доков, Владимир Дреновски, Събина Ефтимова, Пламена Златкова, Деница Илиева, Лиляна Маринска, Добромир Михайлов, Велина Николова, Драгомир Николов, Вана Пейнешка, Димитър Петров, Николай Петров, Петър Н. Петров, Ана Райкова, Стефан Смирнов, Антоанета Ставрева, Искрен Стоянов, Димитър Христов, Симеон Хинковски, Наско Якимов.

ИЗДАТЕЛСТВО „ЗА БУКВИТЕ – О ПИСМЕНЕХЪ“
www.svubit.org, www.zabukvite.org

Директор
БОНКА ХИНКОВА

Секретар
Евгения Василева
Тел. 970 85 89

София, 1784, бул. „Цариградско шосе“ № 119
e-mail: info@zabukvite.org

Печатница **ДЕМАКС**
Директор Марин Несторов



ЛЕТОПИС

- ✓ 18 септември 1950 г. с Постановление на Министерски съвет се създава Държавен библиотечен институт (ДБИ).
- ✓ 9 ноември 1989 г. с Решение на Министерски съвет Държавен библиотечен институт (ДБИ) се преобразува в Полувисш институт по библиотечно дело (ПИБД).
- ✓ 17 юли 1997 г. с Решение на Министерски съвет Полувисшият институт по библиотечно дело (ПИБД) се преобразува в Колеж по библиотечно дело (КБИ), по-късно преименуван в Колеж по библиотечно дело и информационни технологии (КБИТ).
- ✓ 2 септември 2004 г. с Решение на Народното събрание се преобразува Колежа по библиотечно дело и информационни технологии (КБИТ) в Специализирано висше училище по библиотечно дело и информационни технологии (СВУБИТ).
- ✓ 29 септември 2010 г. с Решение на Народното събрание се преобразува Специализирано висше училище по библиотечно дело и информационни технологии (СВУБИТ) в Университет по библиотечно дело и информационни технологии (УНИБИТ).

РЕШЕНИЕ

за преобразуване на Специализираното висше училище по библиотечно дело и информационни технологии – София, в Университет по библиотечно дело и информационни технологии със седалище София

Народното събрание на основание чл. 9, ал. 2, т. 1 от Закона за висшето образование

РЕШИ:

Преобразува Специализираното висше училище по библиотечно дело и информационни технологии – София, в Университет по библиотечно дело и информационни технологии – София.

Решението е прието от 41-ото Народно събрание на 29 септември 2010 г. и е подпечатано с официалния печат на Народното събрание.

Председател на Народното събрание:
Цецка Цачева

ОФИЦИАЛЕН ОТДЕЛ

КОМИТЕТ ЗА НАУКА, ИЗКУСТВО И КУЛТУРА

2495-то ПОСТАНОВЛЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ,
ВЗЕТО В ЗАСЕДАНИЕТО МУ ОТ 18 СЕПТЕМВРИ
1950 ГОДИНА

За Комитета за наука, изкуство и
култура

На № 73/31. VII, 1950 г.

Към Комитета за наука, изкуство и култура — София, се създава Държавен библиотечен институт за подготовка на библиотечари, библиографи, архивисти и ориенталисти за народните и масови библиотеки в страната, с двегодишен курс, включващ и производствената практика.

Съществуващият при Държавната библиотека «Васил Коларов» стажантски курс за библиотечари, библиографи и архивисти, се влива с досегашните си функции, задачи и бюджетни средства в Държавния библиотечен институт.

Институтът организира задочно и вечерно обучение за подготовка на библиотечарски кадри.

За курсисти се приемат младежи и девойки със завършено средно образование. Завършилите с успех института получават диплом за завършено полувисше образование.

Учебните програми и план се одобряват от председателя на КНИК.

Преподавателският кадър се назначава от председателя на КНИК.

Институтът се управлява от директор и преподавателски съвет, който се назначава под непосредственото ръководство и контрол на КНИК. За работата на института, председателят на Комитета за наука, изкуство и култура, одобрява, нарочен правилник, издава наредби и разпоредения.

Одобрява се приложената обяснителна таблица от Държавната платна комисия за разходите на личния състав на Държавния библиотечен институт за 1950 година.

Председател на Министерския съвет: В. Червенков
1—(К 1167)—1 Главен секретар: Ат. Войнов

ЗА БУКВИТЕ
КИРИЛО МЕТОДИЕВСКИ ВЕСТНИК
ОПНМЕНЕХЪ

Брой 5
Година XXXII
Ноември 2010 г.
www.zabukvite.org